

RRA LUR

regionalna razvojna agencija
ljublanske urbane regije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj

KONČNA RAZLIČICA RAZISKAVE

»Razporeditev ustvarjalnosti v izbranih občinah Ljubljanske urbane regije«

Naročnik: Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, Regionalni center kreativne ekonomije

Izvajalec: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Avtorji:

dr. Jani Kozina

dr. David Bole

dr. Janez Nared

Lucija Lapuh

Jernej Tiran

Ljubljana, januar 2014

Kazalo

KAZALO	1
SEZNAM SLIK	3
SEZNAM PREGLEDNIC	6
SEZNAM PRILOG	7
POVZETEK	8
SUMMARY	10
1 UVOD	12
1.1 STRUKTURA RAZISKAVE	12
1.2 NAMEN IN CILJI	13
2 OPREDELITEV USTVARJALNOSTI	14
2.1 OPREDELITEV PREBIVALCEV Z USTVARJALNIM POKLICEM	15
2.2 OPREDELITEV USTVARJALNIH DEJAVNOSTI	15
3 DRUŽBENOGOSPODARSKI ORIS IZBRANIH OBČIN	17
3.1 DRUŽBENOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI	17
3.1.1 Mestna občina Ljubljana	19
3.1.2 Občina Dobrova - Polhov Gradec	19
3.1.3 Občina Trzin	20
3.2 GOSPODARSKE ZNAČILNOSTI	20
3.2.1 Mestna občina Ljubljana	21
3.2.2 Občina Dobrova - Polhov Gradec	21
3.2.3 Občina Trzin	21
4 PROSTORSKA RAZPOREDITEV USTVARJALNOSTI	22
4.1 PREBIVALCI Z USTVARJALNIM POKLICEM	23
4.1.1 Ljubljanska urbana regija	26
4.1.2 Mestna občina Ljubljana	35
4.1.3 Občina Dobrova - Polhov Gradec	37
4.1.4 Občina Trzin	37
4.2 USTVARJALNE DEJAVNOSTI	37
4.2.1 Ljubljanska urbana regija	39
4.2.2 Mestna občina Ljubljana	46
4.2.3 Občina Dobrova - Polhov Gradec	48
4.2.4 Občina Trzin	50
5 SELITVE PREBIVALCEV Z USTVARJALNIM POKLICEM	53
5.1 ČASOVNI OBSEG SELITEV	53
5.2 PROSTORSKI OBSEG SELITEV	54
6 DEJAVNIKI PROSTORSKE RAZPOREDITVE PREBIVALCEV Z USTVARJALNIM POKLICEM	58
6.1 LJUBLJANSKA URBANA REGIJA	58
6.1.1 Najpomembnejši dejavniki	58
6.1.2 Manj pomembni dejavniki	60
6.1.3 Ljubljanska urbana regija vs. Slovenija	61
6.1.4 Ljubljanska urbana regija vs. tuje regije	62
6.2 MESTNA OBČINA LJUBLJANA	63

6.2.1	<i>Najpomembnejši dejavniki</i>	63
6.2.2	<i>Manj pomembni dejavniki.....</i>	65
6.2.3	<i>Mestna občina Ljubljana vs. Slovenija.....</i>	66
6.2.4	<i>Mestna občina Ljubljana vs. Ljubljanska urbana regija</i>	67
6.3	PREDMESTJE ALI OBROBJE VELIKEGA MESTA.....	67
6.3.1	<i>Najpomembnejši dejavniki</i>	67
6.3.2	<i>Manj pomembni dejavniki.....</i>	69
6.3.3	<i>Predmestje ali obrobje velikega mesta vs. Slovenija.....</i>	70
6.3.4	<i>Predmestje ali obrobje velikega mesta vs. Ljubljanska urbana regija.....</i>	70
7	POVEZANOST USTVARJALNOSTI Z GOSPODARSKIM RAZVOJEM	71
7.1	POVEZANOST USTVARJALNOSTI Z GOSPODARSKIM RAZVOJEM OBČIN V SLOVENIJI	72
7.2	POVEZANOST USTVARJALNOSTI Z GOSPODARSKIM RAZVOJEM OBČIN V LJUBLJANSKI URBANI REGIJI	74
8	SMERNICE NADALJNJE KREPITVE USTVARJALNIH POTENCIALOV	76
9	LITERATURA	79
10	VIRI	82
11	PRILOGE	83

Seznam slik

Slika 1: Vidiki ustvarjalnosti – koncept 4P (Törnquist 2011).....	14
Slika 2: Prekrivanje ustvarjalnih poklicev in ustvarjalnih dejavnosti (SRDAP 2012).	22
Slika 3: Sestava prebivalstva in ustvarjalne delovne sile leta 2011 v Sloveniji (SRDAP 2012).	23
Slika 4: Koncentracija prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v evropskih državah leta 2000 (Boschma in Fritsch 2009, Kozina 2013b).....	24
Slika 5: Poklicna sestava delovno aktivnega prebivalstva leta 2011 v Sloveniji (ADS 2012, SRDAP 2012).....	24
Slika 6: Gibanje deležev delovno aktivnega prebivalstva po posameznih poklicnih skupinah v obdobju 2000–2011 v Sloveniji (ADS 2012, SRDAP 2012).....	25
Slika 7: Gibanje števila ustvarjalnih poklicnih podskupin v obdobju 2000–2011 v Sloveniji (SRDAP 2012).	25
Slika 8: Sestava prebivalstva in ustvarjalne delovne sile leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).	27
Slika 9: Delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v NUTS 3 regijah Anglije in Walesa ter Ljubljanske urbane regije leta 2000 (Clifton in Cooke 2009, Kozina 2013b).	27
Slika 10: Poklicna sestava delovno aktivnega prebivalstva leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (ADS 2012, SRDAP 2012).....	28
Slika 11: Razporeditev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).....	29
Slika 12: Razporeditev pripadnikov ustvarjalnega jedra (A) leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).....	30
Slika 13: Razporeditev ustvarjalnih profesionalcev (B) leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).	30
Slika 14: Razporeditev kulturnih ustvarjalcev (C) leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).	31
Slika 15: Povečanje prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v obdobju 2000–2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).....	32
Slika 16: Lokacijska divergenca prebivalcev z ustvarjalnim poklicem po kraju bivanja in dela leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).....	33
Slika 17: Število kulturnih ustvarjalcev (C) na 1000 prebivalcev v Mestni občini Ljubljana in izbranih mestih leta 2000 (Clifton in Cooke 2009, Kozina 2013b).	36
Slika 18: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Sloveniji (SRDAP 2011).	38
Slika 19: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Sloveniji (PRS 2013).....	39

Slika 20: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2011).	40
Slika 21: Sprememba števila prebivalcev v ustvarjalnih dejavnostih v Ljubljanski urbani regiji in v Sloveniji v obdobju 2000–2011 (SRDAP 2012).	41
Slika 22: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Ljubljanski urbani regiji (PRS 2013).	42
Slika 23: Delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih med delovno aktivnim prebivalstvom (kraj bivanja) v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).	43
Slika 24: Gibanje zaposlenih (po kraju bivanja) v ustvarjalnih dejavnostih v obdobju 2000–2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).	44
Slika 25: Lokacijska divergenca zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih po kraju bivanja in dela v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).	45
Slika 26: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Mestni občini Ljubljana (SRDAP 2011).	47
Slika 27: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Mestni občini Ljubljana (PRS 2013).	48
Slika 28: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Občini Dobrova - Polhov Gradec (SRDAP 2011).	49
Slika 29: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Občini Dobrova - Polhov Gradec (PRS 2013).	50
Slika 30: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Občini Trzin (SRDAP 2011).	51
Slika 31: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Občini Trzin (PRS 2013)...	52
Slika 32: Dosedanji (N = 2024) in pričakovani (N = 1937) čas bivanja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v sedanjem naselju leta 2012 v Ljubljanski urbani regiji (Kozina 2014).	54
Slika 33: Primerjava razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Osrednjeslovenski funkcijski regiji in Sloveniji glede na kraj rojstva (Kozina 2014).	55
Slika 34: Delež ustvarjalnega prebivalstva, ki živi v regiji svojega rojstva (Martin-Brelot s sodelavci 2010, Kozina 2014).	56
Slika 35: Primerjava razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Osrednjeslovenski funkcijski regiji in Sloveniji glede na kraj zaključka najvišje stopnje izobrazbe (Kozina 2014).	57
Slika 36: Delež ustvarjalnega prebivalstva, ki živi v regiji zaključka najvišje stopnje izobrazbe (Martin-Brelot s sodelavci 2010, Kozina 2014).	57
Slika 37: Pomembnost razlogov za izbiro bivališča prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Ljubljanski urbani regiji (N = 1666) (Kozina 2013b).	59
Slika 38: Pomembnost razlogov za izbiro bivališča prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Mestni občini Ljubljana (N = 988) (Kozina 2013b).	64
Slika 39: Pomembnost razlogov za izbiro bivališča prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v predmestju ali obrobju velikega mesta (N = 746) (Kozina 2013b).	68

Slika 40: Razmerje med ustvarjalnimi in ostalimi dejavniki ter stanjem gospodarskega razvoja.	72
Slika 41: Sestava delovno aktivnega prebivalstva (brez kmetov) in mase bruto plač v letu 2010 (SRDAP 2012, Povprečne mesečne bruto plače ... 2012).	72

Seznam preglednic

Preglednica 1: Izbrani družbenogeografski kazalniki za izbrane občine in Ljubljanske urbane regije.....	18
Preglednica 2: Izbrani kazalniki gospodarskega razvoja za izbrane občine in Ljubljanske urbane regije.....	20
Preglednica 3: Delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2000 v posameznih evropskih državah (ADS 2012, Boschma in Fritsch 2009, SRDAP 2012).....	23
Preglednica 4: Delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem med delovno aktivnim prebivalstvom leta 2011 (ADS 2012, SRDAP 2012).....	33
Preglednica 5: Podatki o prebivalcih z ustvarjalnim poklicem po občinah v Ljubljanski urbani regiji in odstopanje od regijskega povprečja (brez Ljubljane) (SRDAP 2012).	35
Preglednica 6: Delež poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 in zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih med delovno aktivnim prebivalstvom leta 2011.....	45
Preglednica 7: Podatki o zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih po občinah v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).....	46
Preglednica 8: Korelacijska matrika povezanosti stanja in dejavnikov gospodarskega razvoja občin v Sloveniji.....	73
Preglednica 9: Korelacijska matrika povezanosti stanja in dejavnikov gospodarske razvitosti občin v Ljubljanski urbani regiji.	75
Preglednica 10: Seznam smernic za nadaljnjo krepitev ustvarjalnih potencialov v Ljubljanski urbani regiji in izbranih občinah.	76

Seznam prilog

Priloga 1: Opredelitev ustvarjalnih poklicev po Standardni klasifikaciji poklicev (SKP-V2) (2012).	83
Priloga 2: Opredelitev ustvarjalnih dejavnosti po Standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD 2008).	84
Priloga 3: Seznam registriranih poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih v Občini Dobrova - Polhov Gradec (PRS 2013).	85
Priloga 4: Seznam registriranih poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih v Občini Trzin (PRS 2013).	87
Priloga 5: Dejavniki in razlogi prebivanja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 na posameznih območjih (Kozina 2013b).	90
Priloga 6: Opisna statistika kazalnikov uporabljenih v bivariatni korelacijski analizi na ravni občin v Sloveniji.	91
Priloga 7: Opisna statistika kazalnikov uporabljenih v bivariatni korelacijski analizi na ravni občin v Ljubljanski urbani regiji.	92

Povzetek

Ustvarjalnost je čedalje pomembnejši predpogoj gospodarskega razvoja v razvitem svetu, saj vodi k inovacijam, tehnološkim in poslovnim izboljšavam ter večji konkurenčnosti. V zadnjih petnajstih letih se je čedalje več mest in regij v prizadevanjih za pospeševanjem svojega gospodarskega razvoja in regeneracijskih strategij naslonilo na koncept prebivalcev z ustvarjalnim poklicem (Florida 2002) in/ali koncept ustvarjalnih (kreativnih/kulturnih) dejavnosti (Chapain, Clifton in Comunian 2013), ki predstavljata dva temeljna in pogosto uporabljena pristopa raziskovanja ustvarjalnosti.

Prvi koncept ustvarjalnih poklicev govori o tem, da se v sodobnih gospodarskih razmerah ustvarjalna delovna sila ne seli zgolj z namenom, da dobi zaposlitev (angleško *people follow jobs*), temveč se seli tja, kjer je zadovoljna z življenjskim okoljem. Posledično prebivalcem z ustvarjalnim poklicem sledijo tudi delovna mesta (angleško *jobs follow people*). Po tem konceptu, ki ga je utemeljil Florida (2002), je zato za vsako skupnost pomembno, da ustvari razmere, ki privlačijo ustvarjalne ljudi ter s tem tudi nova delovna mesta. Leta 2011 je v Ljubljanski urbani regiji 19,9 % prebivalcev opravljalo ustvarjalni poklic, kar je visoko nad državnim povprečjem (15,1 %), največ med vsemi slovenskimi regijami in je povsem primerljivo s stanjem v regijah severne in zahodne Evrope. Po tem merilu še posebej izstopa Mestna občina Ljubljana, ki je hkrati kraj bivanja in kraj dela za mnoge delavce v ustvarjalnih poklicih. Posebnost je tudi Občina Trzin, ki zaradi poslovne cone izkazuje presežek števila delovnih mest nad številom delavcev, medtem ko se v Občino Dobrova - Polhov Gradec prebivalci v ustvarjalnih poklicih priseljujejo v nadpovprečni meri.

V zadnjem času je vidno razseljevanje ustvarjalcev v ožji obmestni prostor, čemur pa niso sledila tudi delovna mesta. Obmestne občine se posledično srečujejo z velikim presežkom prebivalcev z ustvarjalnim poklicem nad ustvarjalnimi delovnimi mesti, regija pa z močnimi tokovi dnevne mobilnosti v Ljubljano. V skladu z bolj trajnostnimi koncepti prostorskega razvoja, kot so policentrična mestna regija, mrežno mesto, mozaično mesto in podobno, ter željo ustvarjalcev po večji medsebojni bližini kraja bivanja in dela, bi bilo smotno krepiti nastajanje novih ustvarjalnih delovnih mest tudi izven Mestne občine Ljubljane in Občine Trzin.

Drugi koncept o ustvarjalnih dejavnostih se nanaša na tiste ekonomske aktivnosti, ki ustvarjajo in trgujejo z intelektualno lastnino in naj bi bila po mnenju mnogih avtorjev jedro ustvarjalne ekonomije. Bolj kot na bivalnem okolju ustvarjalcev je poudarek na materialnem in nematerialnem okolju, ki ustvarja razmere za pretok idej in inovacij. Gre torej za ožjo opredelitev ustvarjalnosti, kar izkazuje tudi raziskava: v Ljubljanski urbani regiji se z ustvarjalnimi dejavnostmi ukvarja le 6 % prebivalcev v ustvarjalnih poklicih. Te dejavnosti se značilno zgoščajo v mestu Ljubljana, precej bolj kot ustvarjalni poklici, ostale občine pa imajo praviloma podpovprečne deleže zaposlenih v teh dejavnostih.

Oba koncepta ustvarjalnosti sta povezana s splošno gospodarsko rastjo. Zlasti prvi koncept ustvarjalnih poklicev tudi na statistični ravni prikazuje pomembne povezave med številom ustvarjalnih poklicev in splošnim gospodarskim razvojem občin, predvsem s kazalniki višje bruto osnove za dohodnino, nižje brezposelnosti in višje dodane vrednosti na zaposlenega. Razporeditev ustvarjalnih dejavnosti (kulturne industrije) je šibkeje, a prav tako pozitivno povezana z boljšim stanjem gospodarske razvitosti občin v Ljubljanski urbani regiji. Analiza

tako nedvomno kaže, da je eden izmed načinov splošne gospodarske rasti občin privabljanje: a) ljudi z ustvarjalnimi poklici in b) podjetij, ki se ukvarjajo z ustvarjalnimi dejavnostmi.

Če želijo občine privabiti ljudi v ustvarjalnih poklicih, morajo na podlagi raziskave poskrbeti za kakovostno bivalno okolje, zlasti tako imenovane naravne dobrine (zeleno okolje, čistost, urejenost in varnost), dostopnost do delovnih mest, prometno povezanost in dostopnost do storitev. Zagotavljanje ustreznih bivalnih in delovnih razmer je ključnega pomena za krepitev zmogljivosti ustvarjalnih poklicev. Ustvarjalne dejavnosti na drugi strani so precej bolj specifične in se bodo v bodočnosti težje selile iz Ljubljane v okoliške občine. Za njihov razvoj je namreč potrebna dovolj velika kritična masa porabnikov in dovolj velika specializacija, da lahko iz manjših središč konkurirajo na globalnih trgih. Uravnotežen prostorski razvoj, ki bi omogočal smiselno specializacijo in »delitev« ustvarjalnih dejavnosti znotraj Ljubljanske urbane regije ter deloval navzven enotno in konkurenčno ostalim evropskim mestnim regijam, je lahko prava prihodnost.

Summary

Creativity is gaining in importance as a prerequisite of economic development in the developed world, because it leads to innovation, technological and business improvements, and an added competitiveness. In the last fifteen years, more and more cities and regions have striven to accelerate the rate of their economic development and regeneration strategies by placing special importance on the concept of the creative class (Florida 2002) and/or on the concept of creative (cultural) industries (Chapain, Clifton and Comunian 2013), which represent two of the principal and most often implemented approaches to creativity research.

The first concept implies that, in contemporary economic conditions, the creative class does not move house with the mere intent of gaining employment (*people follow jobs*), but choose to move where they are content with the living environment. Consequently, employment positions follow the creative class (*jobs follow people*). According to this principle, discussed by Florida (2002), it is important that every community creates the kind of conditions that appeal to the creative class, thus creating new employment positions. In 2011, 19.9% of inhabitants in the Ljubljana Urban Region were part of the creative class, which is substantially more than the national average (15.1%); it is also the highest percentage out of the regions in Slovenia, and completely proportional to the percentages in the regions of Northern and Western Europe. In this respect, the City of Ljubljana, which is the place of residence and place of work for many in the creative class, particularly stands out. The Municipality of Trzin is noteworthy, as its trade-industrial zone causes it to express a surplus of employment positions relative to the number of workers, while an above-average share of the creative class is moving to the Municipality of Dobrova - Polhov Gradec.

Recent times have seen the creative class moving to the suburban area, but has not been followed by the employment positions. The suburban municipalities are consequently seeing a great surplus of the creative class over creative employment positions, while the region is characterized by strong daily mobility flows to Ljubljana. In accordance with more sustainable concepts of spatial development, like a polycentric city region, a mosaic city and similar concepts, as well as with the creative class' inclination to have their place of residence and place of work in a greater vicinity to each other, the most sensible direction would be to support the generation of new creative employment positions outside the City of Ljubljana and the Municipality of Trzin as well.

The second concept of creative industries relates to those economic activities that create and trade in intellectual property and is believed by many authors to be the core of creative economy. The emphasis is placed more on the material and non-material environment, which creates the conditions for an idea and innovation flow, rather than an emphasis on the creative class' living environment. What is presented is therefore a narrower classification of creativity, further supported by the research: only 6% of all creative class is engaged in creative industries in the Ljubljana Urban Region. These industries are typically condensed in the City of Ljubljana itself, considerably more than creative class, while the other municipalities generally show below average shares of people employed in these industries.

Both described concepts of creativity are connected to the general economic growth. The first concept of creative class demonstrates particularly on the statistical level the relevant connections between the extent of creative class and the municipalities' general economic growth, expressed with indicators like a higher gross basis for the income tax, a lower

unemployment rate, and a higher added value per employee. The distribution of the creative industries (the cultural industries) is to a lesser degree, but nevertheless also positively connected to the superior condition of the economic development in the Ljubljana Urban Region. The analysis unequivocally shows that one of the ways to boost the municipalities' general economic growth is to attract: a) the creative class and b) companies specializing in creative industries.

Based on this research, if the municipalities want to attract the creative class, they must ensure a quality living environment, in particular so-called natural capital (a green environment, cleanliness, sanitation, and safety), work place accessibility, traffic connections, and access to services. Securing the appropriate living and working conditions is key to strengthening the capabilities of creative class. Creative industries, on the other hand, are considerably more specific and will find it more difficult to be moved from Ljubljana to the surrounding municipalities in the future. Their development namely requires a sufficiently large critical consumer mass and a distinct enough specialization for them to compete on the global markets from these smaller hubs. A step in the right direction for the future could be a balanced spatial development, which would enable a logical specialization and "division" of the creative industries within the Ljubljana Urban Region, and would have a unified function to the outside world, as well as being able to compete with other European city regions.

1 Uvod

Ustvarjalnost dobiva na poti v družbo znanja vedno večji pomen (Ravbar in Bole 2007, 13). V novejših razvojnih paradigmah se jo čedalje pogosteje omenja kot ključni dejavnik gospodarske rasti in razvoja mest, regij ter naprednih tržnih ekonomij na sploh (Landry 2000, Hall 2000, de Jong, Fris in Stam 2007). Gospodarski pomen ustvarjalnosti naj ne bi bil sporen, saj novi proizvodi in storitve ustvarjajo delovna mesta. Zato morajo posamezniki, organizacije in družbe z namenom ohranjanja ter zviševanja konkurenčnosti nenehno prilagajati obstoječe vire spremenljivim zahtevam povpraševanja (Sternberg in Lubart 1999, 3). Po mnenju Floride (2005, 68) je ustvarjalnost najpomembnejše gonilo gospodarstva, saj ustvarja nove koristne oblike iz znanja. Znanje in informacije sta orodje in gradivo za ustvarjalnost. Inovacija v obliki novega tehnološkega izdelka, novega poslovnega modela ali metode pa je proizvod ustvarjalnosti.

Idejna zasnova pričujoče raziskave izhaja iz široko (mednarodno) sprejete teze, ki opredeljuje razvoj ustvarjalnega gospodarstva kot ključnega elementa uspešnih postindustrijskih mest in regij. Pobuda zanjo je prišla s strani Regionalnega centra kreativne ekonomije (RCKE) Regionalne razvojne agencije Ljubljanske urbane regije, ki je pričel delovati leta 2011. Dejavnosti RCKE so za regijo izrednega pomena, če izhajamo iz dejstva, da druge razvojno usmerjene regije primerljivo pristopajo k spodbujanju svojih ustvarjalnih gospodarstev. Namen delovanja RCKE je spodbujanje razvoja ustvarjalnega gospodarstva na regionalni ravni. V prvi vrsti naj bi šlo za prispevek k povečevanju poslovne usposobljenosti ustvarjalnih ljudi in večanju dodane vrednosti, ki jo bo zaradi vključevanja ustvarjalnih dejavnosti v svoje procese in proizvode ustvarilo gospodarstvo. S pomočjo povezovalnih funkcij naj bi se tako ustvarjalo kulturno, ustvarjalno in pestrejšje okolje ter s tem dvigalo konkurenčno prednost podjetij in kakovost življenja prebivalcev v regiji. Za doseg te ciljeve je treba najprej dobro razumeti, kaj je ustvarjalnost in kako jo meriti. Zatem so predmet zanimanja stanje in dejavniki njene prostorske razporeditve ter na koncu njena povezanost z gospodarskim razvojem.

1.1 Struktura raziskave

V uvodnem delu raziskave so navedeni namen in cilji raziskave, čemur sledi opredelitev ustvarjalnosti. Pri tem smo se naslonili na dva zelo široko sprejeta koncepta, ki ustvarjalnost merita skozi prizmo ustvarjalnih poklicev oziroma ustvarjalnih dejavnosti. Uvodnemu poglavju sledi družbenogospodarski oris Ljubljanske urbane regije in izbranih občin (Mestna občina Ljubljana, Dobrova - Polhov Gradec in Trzin), v katerih namerava RCKE v prihodnje izvajati pilotne aktivnosti načrtnega spodbujanja ustvarjalnega gospodarstva. Poznavanje osnovnih družbenogeografskih in gospodarskih značilnosti območij, kjer načrtujemo razvoj, je za njegovo uspešnost ključnega pomena. Osrednji del raziskave sestavljajo poglavja od 3 do 7. V tretjem poglavju so predstavljene pogloblitve značilnosti prostorske razporeditve ustvarjalnosti (ustvarjalni poklici in ustvarjalne dejavnosti) na ravni Ljubljanske urbane regije in izbranih občin, četrto poglavje predstavlja časovni in prostorski obseg selitev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, peto pa osvetljuje dejavnike prostorske razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. V šestem poglavju je narejena statistična analiza povezanosti med ustvarjalnostjo in pogloblitvami kazalniki gospodarskega razvoja na ravni Slovenije in

Ljubljanske urbane regije. Sedmo poglavje je sklepno. V njem so na podlagi predhodnih ugotovitev podane smernice za spodbujanje ustvarjalnih potencialov v Ljubljanski urbani regiji in izbranih občinah.

1.2 Namen in cilji

Namen raziskave je analizirati prostorsko razporeditev ustvarjalcev in ustvarjalnih dejavnosti na primeru izbranih občin Ljubljanske urbane regije.

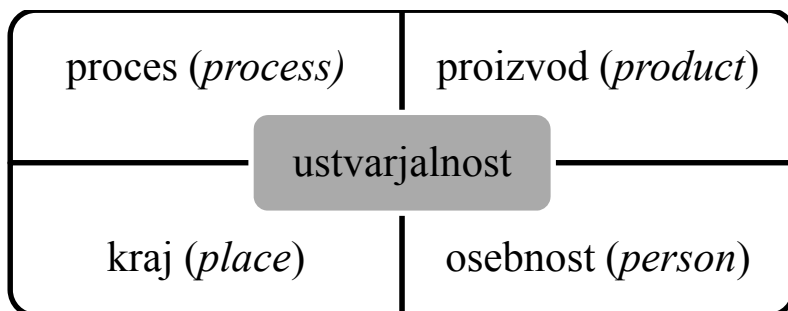
Cilji raziskave so:

1. Analiza prostorske razporeditve ustvarjalcev na ravni Ljubljanske urbane regije v mednarodni primerjavi;
2. Analiza prostorske razporeditve ustvarjalcev in ustvarjalnih dejavnosti v izbranih treh občinah Ljubljanske urbane regije (Mestna občina Ljubljana, Občina Dobrova - Polhov Gradec in Občina Trzin);
3. Primerjava prostorske razporeditve ustvarjalcev in ustvarjalnih dejavnosti z izbranimi kazalniki gospodarske razvitosti občin;
4. Analiza dejavnikov prostorske razporeditve ustvarjalcev na ravni Ljubljanske urbane regije.

2 Opredelitev ustvarjalnosti

Ustvarjalnost ali kreativnost (angleško *creativity*), kot ji pogosto rečemo s tujko, je enoznačno zelo težko opredeliti. Na splošno jo lahko označimo kot sposobnost proizvodnje novega (izvirnega, nepričakovanega) in uporabnega (primernega, prilagodljivega glede na zastavljen problem) (Ochse 1990, Sternberg in Lubart 1999, Mumford 2003). Pri tem je poudarek na človekovih sposobnostih proizvodnje idej ali izdelkov, ki niso samo visoko kakovostni, ampak tudi novi (Sternberg 2001). Ustvarjalnost je pomembna za opravljanje najrazličnejših nalog tako na individualni kot na kolektivni, družbeni ravni. Na individualni ravni je na primer pomembna za razreševanje težav na delovnem mestu ali v vsakdanjem življenju, na kolektivni, družbeni ravni pa lahko vodi v nova znanstvena spoznanja, nova gibanja v umetnosti, nove patente in nove družbene programe (Sternberg in Lubart 1999).

Ustvarjalnost se z ozirom na kontekst lahko opredeli na različne načine (Törnquist 2011), vendar nobena posamezna opredelitev ne more v celoti zaobjeti vseh njenih razsežnosti (Hasirci in Demirkan 2003). V množici interdisciplinarnih raziskav se pojavljajo predvsem štirje vidiki ustvarjalnosti, ki so se skupaj uveljavili kot koncept 4P (angleško *process, product, place, person*). Ustvarjalnost lahko torej razumemo kot proces, proizvod, kraj ali osebnost. Vsakega od njih lahko opredelimo samostojno, vendar se njihova funkcionalnost prične šele, ko delujejo kot celota. Za začetnika 4P koncepta velja Rhodes (1961), njegove ugotovitve pa so do sedaj povzeli in dopolnjevali številni avtorji (Runco 1994, Ward, Finke in Smith 1995, Scratchfield 1999, Törnquist 2011). Koncept se je dobro uveljavil tudi kot mehanizem vzpodbujanja konkurenčnosti v podjetništvu (glej na primer Hansen, Monllor in McMurchie 2012).

Slika 1: Vidiki ustvarjalnosti – koncept 4P (Törnquist 2011).

V zadnjih petnajstih letih se je čedalje več mest in regij v prizadevanjih za pospeševanje svojega gospodarskega razvoja in regeneracijskih strategij naslonilo na koncept **prebivalstva z ustvarjalnim poklicem** in/ali koncept **ustvarjalnih dejavnosti** (Chapain, Clifton in Comunian 2013, 131), ki predstavljata dva temeljna in pogosto uporabljena pristopa raziskovanja ustvarjalnosti. Med njima sta dve ključni razliki. Opredelitev ustvarjalnosti na podlagi ustvarjalnih dejavnosti vključuje vse zaposlene znotraj določenih dejavnosti; tako tiste, ki opravljajo ustvarjalno delo, kot tudi vse preostale zaposlene znotraj te dejavnosti. Koncept prebivalcev z ustvarjalnim poklicem na drugi strani vključuje vse ustvarjalne delavce, ne glede na panogo, v kateri so zaposleni (Murovec s sodelavci 2012). Za pridobitev čim realnejše slike je zato smiselno uporabiti oba pristopa, kar smo na primeru raziskovanja v Ljubljanski urbani regiji in izbranih občinah tudi storili.

2.1 Opredelitev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem

Po konceptu 4P je ustvarjalnost kot osebnost verjetno najbolj pogosto obravnavan vidik ustvarjalnosti (Törnquist 2011, 4). Ob tem je bistveno vprašanje predvsem, kdo je ustvarjalen oziroma kako meriti ustvarjalnost posamezne osebe? Ob tem se lahko naslonimo na Floridovo (2002) teorijo ustvarjalnega razreda (angleško *creative class*). Po njegovi opredelitvi ustvarjalni razred sestavljajo ljudje, ki opravljajo ustvarjalni poklic. Od drugih poklicev se ločijo po tem, da je njihova dejavnost določanje problemov, iskanje rešitev in povezovanje obstoječih znanj v nova znanja. Glavna naloga prebivalcev z ustvarjalnim poklicem je, da razmišljajo in preko svoje ustvarjalnosti izumljajo inovacije. Večja prisotnost prebivalcev z ustvarjalnim poklicem na določenem območju naj bi zato ugodno vplivala na njegovo družbenogospodarsko podobo.

Opredelitev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v pričujoči raziskavi v vsebinskem smislu povzemamo po Floridi (2002), ki je tako imenovani ustvarjalni razred razdelil na tri podskupine, in sicer ustvarjalno jedro (A), ustvarjalne profesionalce (B) in kulturne ustvarjalce (C):

- **Ustvarjalno jedro (A)** (angleško *creative core*) sestavljajo ljudje, ki ustvarjajo nova znanja. Sem spadajo zlasti inženirji tehničnih profilov, naravoslovci, zdravniki ter učitelji in raziskovalci s področja gospodarstva, družboslovnih in humanističnih znanosti. Te visoko ustvarjalne socialne skupine naj bi poganjale družbenogospodarski razvoj.

- **Ustvarjalni profesionalci (B)** (angleško *creative professionals*) sestavljajo skupino strokovnjakov, zaposlenih v delovno intenzivnih poklicih. To so na primer menedžerji, visoki državni uradniki, strokovnjaki, dejavni v raznovrstnih tehničnih, izobraževalnih, medicinskih dejavnostih, odvetniki in podobno, ki podpirajo družbenogospodarski razvoj. Lahko bi rekli, da so ustvarjalni profesionalci podporna skupina ustvarjalnemu jedru.

- **Kulturni ustvarjalci (C)** (angleško *bohemians*) predstavljajo tretjo skupino prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. Sem sodijo glasbeniki, publicisti, pisatelji, slikarji, kiparji in podobno. Posebnost kulturnih ustvarjalcev je, da imajo dve vlogi. Po eni strani so del prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, po drugi strani pa naj bi v prostoru »privlačili« prve dve skupini prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. To pomeni, da naj bi bili kulturni ustvarjalci eden od pomembnih dejavnikov prostorske razporeditve ustvarjalnega jedra in ustvarjalnih profesionalcev.

Tehnično smo si pri opredelitvi prebivalcev z ustvarjalnim poklicem po zgledu številnih tujih (na primer Fritsch in Stützer 2006, Hansen 2007, Lorenzen in Vaarst Andersen 2007, Boschma in Fritsch 2009) in domačih (Ravbar in Bole 2007, Ravbar 2009) raziskovalcev pomagali s Standardno klasifikacijo poklicev (SKP-V2) (2012), ki temelji na Mednarodni standardni klasifikaciji poklicev (ISCO-88). Na ta način smo dosegli neposredno primerljivost pričujoče raziskave z rezultati ostalih podobnih študij. Natančen seznam poklicnih skupin, ki sodijo med ustvarjalne je v prilogi 1.

2.2 Opredelitev ustvarjalnih dejavnosti

Po konceptu 4P bi ustvarjalne dejavnosti ali kreativne industrije (angleško *creative industries*), kot jim pogosto rečemo s tujko, lahko označili kot proizvod, ki se nanaša na uporabne novosti v umetnosti, arhitekturi, literaturi, znanosti, filozofiji, tehnologiji, gospodarstvu ali katerem drugem področju. Ustvarjalni proizvodi lahko izhajajo iz katerekoli

človekove dejavnosti in so rezultat posameznika ali skupine ljudi. Pri tem je pomembno, da jih označujeta novost in uporabnost (Scratchfield 1999). Besemer in O'Quin (1987) sta ustvarjalne proizvode opredelila še bolj natančno, in sicer naj bi jih označevale tri značilnosti: novost (originalnost, izvirnost), ločljivost (način naslavljanja izziva, za katerega je bil proizvod narejen) in sinteza (način preseganja naslavljanja izziva, za katerega je bil proizvod narejen).

V statističnem smislu ustvarjalne dejavnosti niso dobro opredeljene. V zadnjih letih se je pojavilo mnogo različnih modelov, ki so skušali zagotoviti tudi bolj sistematično razumevanje strukturnih značilnosti in torej opredeliti, katere panoge naj bi sodile v okvir ustvarjalnih dejavnosti. Tako kot same opredelitve, se tudi sistemi klasifikacije na podlagi teh modelov precej razlikujejo. Kljub temu, da so z ozirom na različne analitične namene, posamezne klasifikacije privlačnejše, je z vidika zbiranja statističnih podatkov potreben standardiziran nabor opredelitev in skupni sistem klasifikacije, ki bi omogočil okvir za analizo ustvarjalnih dejavnosti znotraj obširnejših standardnih sistemov klasifikacij dejavnosti (Murovec s sodelavci 2012).

Eno prvih konkretnih opredelitev ustvarjalnih dejavnosti, ki je v svetu doživela velik odmev, je leta 1998 oblikovalo Ministrstvo za kulturo, medije in šport Združenega kraljestva (DCMS). Ustvarjalne dejavnosti je opredelilo kot tiste dejavnosti, ki izvirajo iz ustvarjalnosti, znanja in nadarjenosti posameznikov in imajo potencial za ustvarjanje delovnih mest ter bogastva s proizvodnjem in z uporabo intelektualne lastnine. Seznam dejavnosti se je s časom nekoliko spreminjal, vendar je vedno vseboval nabor 11–14 ustvarjalnih dejavnosti, ki so večinoma vezane na ekonomske kategorije oziroma sheme kulturne proizvodnje, kjer so kultura, umetnost in druge dejavnosti mišljene predvsem kot pomemben podporni element za uspešno delovanje družbe in gospodarstva (Žaucer s sodelavci 2012).

V pričujoči raziskavi vsebinsko opredelitev ustvarjalnih dejavnosti povzemamo po zadnjem poročilu gospodarske ocene ustvarjalnih dejavnosti DCMS, ki je izšlo leta 2011 (medmrežje 1). Po njem med ustvarjalne dejavnosti sodijo:

- oglaševanje;
- arhitektura;
- prodaja umetnin;
- obrti;
- oblikovanje;
- modno oblikovanje;
- video, film in fotografija;
- glasba, vizualne in uprizoritvene umetnosti;
- založništvo;
- programska oprema in elektronsko založništvo;
- računalniške igre;
- televizija in radio.

Tehnično smo si v tem primeru pomagali s Standardno klasifikacijo dejavnosti 2008 (SKD 2008) (2012), ki temelji na Mednarodni standardni klasifikaciji dejavnosti (NACE Rev. 2). Na ta način smo dosegli neposredno primerljivost rezultatov pričujoče raziskave z rezultati ostalih podobnih študij. Natančen seznam dejavnosti, ki sodijo med ustvarjalne, je v prilogi 2.

3 Družbenogospodarski oris izbranih občin

Ljubljanska urbana regija povezuje 26 občin s približno 537.000 prebivalci in je osrednja, najbolj razvita in gosto poseljena regija v Sloveniji. Razteza se na 2555 km² z gostoto 210 prebivalcev/km². Najpomembnejše prednosti regije so njen središčni položaj, dobre prometne povezave in dejstvo, da je v njej glavno mesto države. Za regijo je značilna centralistična prostorska struktura z Ljubljano kot prevladujočim zaposlitvenim središčem. Med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji je gospodarsko najmočnejša in najbolj razvita. V primerjavi z drugimi evropskimi regijami po številnih kazalnikih presega evropsko povprečje. V nasprotju z drugimi slovenskimi regijami ima manjši delež industrijskega sektorja in bolj razvite tržne in javne storitve. Zelo dober geografski položaj regije krepi njeno gospodarsko, izobraževalno in kulturno prevlado v državi. Regija ima raznovrstno gospodarstvo ter spodbuja razvoj storitvenega in razvojnoraziskovalnega sektorja ter grozdenja (medmrežje 2).

3.1 Družbenogeografske značilnosti

Sodobni človek si prosto izbira kraj svojega bivanja, dela, izobraževanja in prostega časa. Po Floridi (2002) naj bi to še posebej veljalo tudi za izbiro bivališča in delovnega mesta ustvarjalnih ljudi, ki v vse bolj globaliziranem svetu sega preko državnih meja. Obenem človek stalno stremi k večji kakovosti svojega življenja, ki jo je mogoče opredeliti kot »raven, do katere so zadovoljene objektivne človekove potrebe v odnosu do osebnega ali skupinskega dožemanja subjektivnega blagostanja« (Constanza s sodelavci 2009).

Človekove življenjske razmere vključujejo tudi značilnosti njegovega življenjskega okolja – prostorskega sistema, ki vključuje strukturno in funkcijsko različne temeljne funkcije človeka. Teh funkcij je lahko več ali manj, odvisno od tega, kako aktiven je posameznik oziroma skupina. Ruppert s sodelavci (1981) med temeljne človekove funkcije uvršča bivanje, delo, izobraževanje, oskrbo, prosti čas in promet.

Vedenje o pokrajini oziroma življenjskem okolju prebivalcev je eden od temeljev za pripravo dolgoročnega razvoja določene regije in eno ključnih gradiv, ki jih potrebujejo državni organi in druge ustanove za sprejem odločitev na vseh ravneh (Buček in Mikulik 1987, 137). S socialnogeografskega vidika je urejanje življenjskega okolja povezano s potrebami družbe, ki se je iz agrarne spremenila v industrijsko (Ruppert 1979, 67) in je preko procesa terciarizacije vstopila v informacijsko. Življenjskemu okolju soroden je tudi koncept kakovosti prostora, ki ga je možno opredeliti kot množico dejavnikov, ki vplivajo na kakovost življenja prebivalcev in njihove življenjske možnosti skozi načine, kako je okolje načrtovano, oblikovano, razvito in vzdrževano (World class places ... 2009). Andrews (2001) kakovost prostora opredeljuje kot vsoto dejavnikov v zunanjem okolju, ki vplivajo na kakovost življenja prebivalcev. Zagotavljanje kakovostnega življenjskega okolja kot pomembne sestavine kakovosti življenja je danes ena od prioritet in ključnih nalog nosilcev razvoja, saj so prizadevanja za večjo kakovost življenja pomemben lokacijski dejavnik podjetij in gospodinjstev (Campbell s sodelavci 1976, Findlay in Rogerson 1993, Harvey 1989, Keeble 1990) kot tudi prebivalcev z ustvarjalnim poklicem (Florida 2002, 2008).

Kozina (2013b) je v svoji raziskavi opredelil najpomembnejše objektivne kazalnike življenjskega okolja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji. Ugotavlja, da se povezanost teh kazalnikov (izmerjenih po občinah bivanja) s prostorsko razporeditvijo vseh

delovno aktivnih prebivalcev pomembno razlikuje v primerjavi s prostorsko razporeditvijo prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. Nekateri kazalniki življenjskega okolja so za prisotnost prebivalcev z ustvarjalnim poklicem še posebej pomembni. Izobrazbena raven, vrednost stanovanjskih nepremičnin, strpnost in odprtost okolja tako izkazujejo visoko pozitivno statistično povezanost (vrednosti korelacijskega koeficienta od 0,71 do 1), infrastrukturna opremljenost, dostopnost do študija in delovnih mest, prometna dostopnost ter nekateri pomembnejši demografski kazalniki pa zmerno statistično povezanost s prisotnostjo ustvarjalcev (vrednosti korelacijskega koeficienta od 0,41 do 0,70).

Pri analizi družbenogeografskih značilnosti izbranih občin smo se zato v pretežni meri naslonili na kazalnike, ki po tej raziskavi izkazujejo visoko ali zmerno statistično povezanost z ustvarjalci, dodali pa smo jim še nekatere demografske kazalnike. Njihove vrednosti po izbranih občinah in na ravni Ljubljanske urbane regije so prikazane v preglednici 1.

Preglednica 1: Izbrani družbenogeografski kazalniki za izbrane občine in Ljubljanske urbane regije.

kazalnik	vir	Mestna Občina Ljubljana	Občina Dobrova - Polhov Gradec	Občina Trzin	Ljubljanska urbana regija
število prebivalcev leta 2011	SURS	280.140	7325	3844	533.213
neto gostota prebivalstva leta 2011	GURS, MNZ, lastni izračuni ¹	137	56	60	89
indeks števila prebivalcev med letoma 2000 in 2011	SURS	106	118	125	109
indeks staranja leta 2011	SURS	128	83	87	106
povprečna starost prebivalstva leta 2011	SURS	42	39,2	40,4	40,8
povprečna vrednost hiše leta 2010 (€)	GURS	274.614	140.666	237.893	189.533
število internetnih priključkov s širokopasovno povezavo na 1000 gospodinjstev leta 2010	APEK	770,9	580,4	885,3	686,3
delež stanovanj s centralnim ogrevanjem leta 2010 (%)	SURS	93,1	75,7	94,4	89
indeks potencialne dostopnosti do delovnih mest leta 2005	Kozina 2010, SURS	299105	13502	19280	/
število delovnih mest na 1000 prebivalcev leta 2011	SURS	730,8	156,3	1424	509,4
delež delovno aktivnega prebivalstva, ki se na delo dnevno vozijo v drugo Občino leta 2002 (%)	SURS	9,7	71,8	73,1	/
indeks potencialne dostopnosti do študija leta 2005	Kozina 2010, SURS	106.607	3282	4503	/
delež delovno aktivnega prebivalstva (brez kmetov) po kraju bivanja s terciarno izobrazbo leta 2011 (%)	SURS	36,2	26,9	38,4	31,3
število študentov terciarnega izobraževanja po kraju bivanja na 1000 prebivalcev leta 2011	SURS	51,5	57,6	59,5	50,6
povprečni potovalni čas z osebnim avtomobilom do najhitreje dostopnega priključka na avtocesto ali hitro cesto leta 2005 (min.)	Kozina 2010	8,4	12,4	5,8	/
delež prebivalcev, ki živijo znotraj radija 500 m od postajališča javnega potniškega prometa leta 2011 (%)	Gabrovec in Razpotnik Visković 2012, lastni izračuni	93,8	65,9	84,9	81,6
delež delovno aktivnega prebivalstva s tujim državljanstvom (po kraju dela) leta 2011 (%)	SURS	7,3	3,2	10,6	7,8

¹ Podatek o številu prebivalcev s stalnim prebivališčem na hektar po poseljenih površinah, opredeljenih kot 30-metrsko območje okrog hišnih števil, v katerih živi vsaj en prebivalec.

3.1.1 Mestna občina Ljubljana

Mestna občina Ljubljana je po številu prebivalcev največja v Ljubljanski urbani regiji in največja slovenska občina sploh. Odlikuje jo središčna lega, ki se odraža v zelo dobrima potencialni dostopnosti do delovnih mest in potencialni dostopnosti do študija. To sta dva od razlogov, zakaj so cene nepremičnin izredno visoke in daleč nad povprečjem Ljubljanske urbane regije. Po zaslugi mesta Ljubljane, v katerem velik delež stavbnega fonda predstavljajo večstanovanjske zgradbe (pretežno bloki in stolpnice), ima Mestna občina Ljubljana visoko neto gostoto prebivalstva.

Ljubljana ima nekoliko manj ugodno demografsko sestavo. Indeks staranja in povprečna starost sta nad povprečjem Ljubljanske urbane regije, indeks števila prebivalcev pa je pod regijskim povprečjem.

V Ljubljani je prisotna velika koncentracija delovnih mest, o čemer pričata tudi majhen delež delovno aktivnega prebivalstva, ki se na delo dnevno vozi v drugo občino, in podatek o velikem številu delovnih mest na 1000 prebivalcev. Ponaša se tudi z dobrimi prometnimi razmerami, ki jo med drugim ponazarjata dobra dostopnost do avtoceste ali hitre ceste in dobra prostorska dostopnost do postajališč javnega potniškega prometa.

3.1.2 Občina Dobrova - Polhov Gradec

Občina Dobrova - Polhov Gradec je po številu prebivalcev ena manjših občin v Ljubljanski urbani regiji. V njej prevladujejo suburbanizirana naselja in podeželska naselja različnih stopenj urbaniziranosti (Cigale 2005), kar se odraža v majhni neto gostoti prebivalstva, ki je najmanjša med preučevanimi občinami in manjša od regijskega povprečja. Občina se ponaša z ugodno demografsko sestavo, saj sta indeks staranja in povprečna starost pod regijskim povprečjem. Visok indeks števila prebivalcev v obdobju 2000–2011 je v glavnem posledica pozitivnega naravnega prirasta, v določeni meri pa tudi pozitivnega selitvenega prirasta.

Kazalniki, ki ponazarjajo kakovost stanovanj (povprečna vrednost hiše, število internetnih priključkov s širokopasovno povezavo na 1000 gospodinjstev in delež stanovanj s centralnim ogrevanjem) so pod povprečjem Ljubljanske urbane regije.

Zaposlitvene možnosti v občini niso najboljše. Po številu delovnih mest na 1000 prebivalcev občina močno zaostaja za regijskim povprečjem, nizek in podpovprečen je tudi delež delovno aktivnega prebivalstva s tujim državljanstvom. Po podatkih iz leta 2002 se skoraj 72 % prebivalcev dnevno vozi v drugo občino, med katerimi prednjači Mestna občina Ljubljana. Za Občino Dobrova - Polhov Gradec je značilen podpovprečen delež delovno aktivnega prebivalstva (brez kmetov) s terciarno stopnjo izobrazbe, ki pa se utegne glede na nadpovprečno število študentov terciarnega izobraževanja v prihodnje nekoliko izboljšati.

Občina ima dokaj ugoden potovalni čas z osebnim avtomobilom do najhitreje dostopnega priključka na avtocesto ali hitro cesto. Kljub nedavni tarifni integraciji linij medkrajevnega in mestnega potniškega prometa LPP pa imajo njeni prebivalci še vedno dokaj slabo dostopnost do javnega prometa, saj znotraj radija 500 m od postajališča javnega potniškega prometa prebiva močno podpovprečen delež prebivalcev.

Navkljub nekaterim manj ugodnim družbenogeografskim kazalnikom je Občina Dobrova - Polhov Gradec leta 2013 že drugič zapored prejela certifikat Zlati kamen (medmrežje 3), ki ga lahko pridobijo občine, ki ponujajo prebivalcem kakovostno raven življenja, torej jih odlikuje solidna in uravnotežena stopnja doseženega razvoja (Certifikat ISSO 2013 ...).

3.1.3 Občina Trzin

Občina Trzin je po številu prebivalcev druga najmanjša v Ljubljanski urbani regiji. Ponaša se z ugodnimi demografskimi razmerami, med katerimi prednjačita zlasti nizek indeks staranja in visok indeks števila prebivalcev.

Kazalniki, ki ponazarjajo kakovost stanovanj, so nad regijskim povprečjem in na splošno zelo ugodni. Med njimi še posebej prednjačita povprečna vrednost hiše in število internetnih priključkov s širokopasovno povezavo na 1000 gospodinjstev.

Po zaslugi izgradnje obrtno-poslovne cone Mlake po 2. svetovni vojni je Občina Trzin pomembno zaposlitveno središče, saj ima približno 5600 delovnih mest, kar je občutno več od števila prebivalcev. Občina Trzin se ponaša z ugodno izobrazbeno sestavo, visoko pa je tudi število študentov terciarnega izobraževanja na 1000 prebivalcev. Njeno delovno okolje je obenem relativno precej privlačno tudi za tuje državljane.

Občina Trzin ima zelo dobro prometno lego, saj se poleg bližine Ljubljane in drugih zaposlitvenih središč, kot so Domžale, Mengeš in Kamnik, ponaša tudi z dobro dostopnostjo do avtocestnega omrežja. Prav dobra prometna dostopnost je verjetno pomemben razlog, zakaj se kljub velikemu številu delovnih mest velik delež prebivalcev na delo dnevno vozi v drugo občino.

3.2 Gospodarske značilnosti

Poznavanje temeljnih gospodarskih značilnosti območij, kjer načrtujemo razvoj, je za uspešnost slednjega zelo pomembno. Ljubljanska urbana regija je sicer po različnih kazalnikih, gospodarsko gledano, najuspešnejša regija v Sloveniji. Leta 2010 je bruto družbeni proizvod na prebivalca najbolj presegal slovensko povprečje prav v tej regiji (za dobrih 41 %), čeprav je zaradi nedavne nizke gospodarske aktivnosti nekoliko zmanjšala svojo prednost pred ostalimi regijami (Urad za makroekonomske ... 2013), kar se odraža tudi v povečani stopnji brezposelnosti.

Preglednica 2: Izbrani kazalniki gospodarskega razvoja za izbrane občine in Ljubljanske urbane regije.

kazalnik	vir	Mestna Občina Ljubljana	Občina Dobrova - Polhov Gradec	Občina Trzin	Ljubljanska urbana regija
bruto osnova za dohodnino na prebivalca v € leta 2010	DURS, SURS, UMAR	10.203	8539	11.723	8937
dodana vrednost na zaposlenega v € leta 2010	AJPES, UMAR	42.580	32.217	34.168	32.443
stopnja registrirane brezposelnosti leta 2011	ZRSZ	11,2	6,2	7,6	8,3
število delovnih mest na 1000 prebivalcev leta 2011	SURS	731	156	1424	515
indeks števila podjetij med letoma 2008 in 2011	SURS	101	105	91	112
povprečna letna mesečna bruto plača v € leta 2011	SURS	1792	1389	1439	1395

Stanje gospodarskega razvoja Ljubljanske urbane regije in izbranih občin je v tej raziskavi predstavljeno z izbranimi kazalniki (preglednica 2). Bruto osnova za dohodnino na prebivalca ponazarja ekonomsko moč prebivalstva, dodana vrednost na zaposlenega prikazuje kakovost delovnih mest, stopnja registrirane brezposelnosti pa odraža skladnost med ponudbo kadrov na trgu delovne sile in povpraševanjem po njih. Število delovnih mest na 1000 prebivalcev kaže na gospodarski pomen občin in regije. Indeks števila podjetij med letoma 2008 in 2011 smo izbrali kot enega od pokazateljev stopnje nedavne gospodarske aktivnosti, medtem ko

povprečna letna mesečna bruto plača ponazarja kakovost delovnih mest, posredno pa tudi ekonomsko moč prebivalstva.

3.2.1 Mestna občina Ljubljana

Mestna občina Ljubljana se na splošno ponaša z ugodnimi kazalniki gospodarske razvitosti, kar je v veliki meri posledica njenega središčnega položaja v državi in dejstva, da so v njej skoncentrirane številne najpomembnejše državne funkcije. V okviru tega velja posebej izpostaviti bruto osnovo za dohodnino na prebivalca in povprečno letno mesečno bruto plačo, ki sta visoki, nad regijskim povprečjem in ponazarjata veliko ekonomsko moč prebivalstva. Za Mestno občino Ljubljana je značilna tudi velika koncentracija delovnih mest na 1000 prebivalcev, ki je nad regijskim povprečjem, in ustvarja nadpovprečno visoko dodano vrednost na zaposlenega.

Od izbranih kazalnikov nekoliko manj ugodno stanje ponazarja stopnja registrirane brezposelnosti, ki je relativno visoka, nad regijskim povprečjem in kaže na določena strukturna neskladja med ponudbo delovne sile in povpraševanjem po njej, ter indeks števila podjetij med letoma 2008 in 2011, ki je v tem obdobju stagniral.

3.2.2 Občina Dobrova - Polhov Gradec

Za Občino Dobrova - Polhov Gradec so z izjemo nizke stopnje brezposelnosti na splošno značilne manj ugodne gospodarske razmere. Stanje se v zadnjih letih sicer nekoliko izboljšuje (zviševanje bruto osnove za dohodnino in dodane vrednosti na zaposlenega), a večina kazalnikov še vedno izkazuje vrednosti pod regijskim povprečjem. To še posebej velja za število delovnih mest na 1000 prebivalcev, ki je zelo nizko in kaže na pomanjkanje delovnih mest v občini in na močno odvisnost od bližnjih zaposlitvenih središč, zlasti Ljubljane. Pozitivne gospodarske težnje nakazuje ugodna vrednost indeksa števila podjetij med letoma 2008 in 2011, ki je med vsemi tremi obravnavanimi občinami najbolj narasel prav v Občini Dobrova - Polhov Gradec.

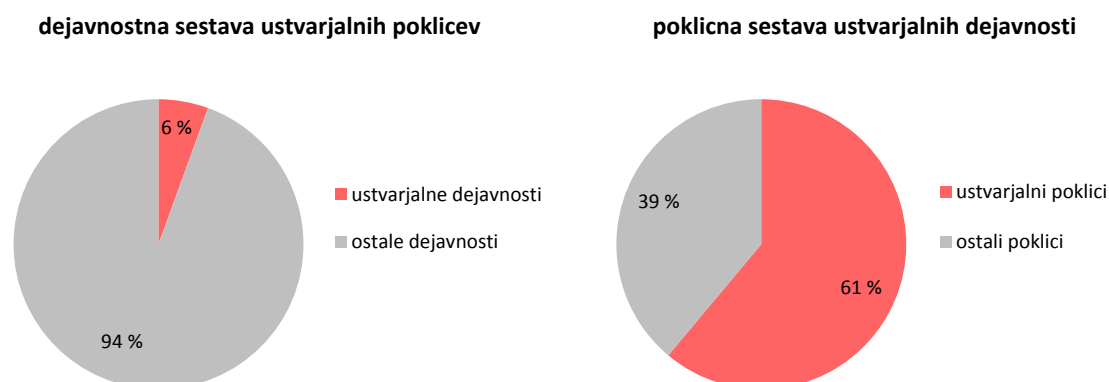
3.2.3 Občina Trzin

Občina Trzin ima sloves gospodarsko razvite in uspešne lokalne skupnosti, kar potrjuje tudi večina gospodarskih kazalnikov, katerih vrednosti so nad regijskim povprečjem. Občina Trzin ima celo najvišjo bruto osnovo za dohodnino v Sloveniji. Kljub nizkemu indeksu števila podjetij med letoma 2008 in 2011, ki nakazuje na določeno mero stagnacije gospodarske aktivnosti, Občina Trzin z okoli 5600 delovnimi mesti še vedno velja za eno od najpomembnejših zaposlitvenih središč v regiji.

4 Prostorska razporeditev ustvarjalnosti

Poglavje prikazuje prostorsko razporeditev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem in ustvarjalnih dejavnosti (zaposleni/poslovni subjekti v ustvarjalnih dejavnostih) v Ljubljanski urbani regiji in izbranih občinah. Podatki o prebivalcih z ustvarjalnim poklicem in zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih so prikazani po kraju bivanja in dela, s čimer lahko opredelimo obseg njihove dnevne mobilnosti. Poglavju je priložen seznam registriranih poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih v Občinama Dobrova - Polhov Gradec in Trzin (prilogi 3 in 4).

Začetna primerjava podatkov med zaposlenimi v ustvarjalnih poklicih in zaposlenimi v ustvarjalnih dejavnostih kaže, da gre za dva precej različna vidika ustvarjalnosti. Leta 2011 je v Sloveniji živelo približno 310.000 prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. Od tega jih je 33 % predstavnikov ustvarjalnega jedra (A), 64 % ustvarjalnih profesionalcev (B), 3 % pa kulturnih ustvarjalcev (C). Po drugi strani je bilo istega leta zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih le nekaj več kot 28.000 ljudi. Med prebivalci z ustvarjalnim poklicem je tako samo 6 % zaposlenih opravljalo ustvarjalno dejavnost, medtem ko je med delavci v ustvarjalnih dejavnostih ustvarjalni poklic opravljalo 61 % zaposlenih (slika 2). Ustvarjalni poklici v primerjavi z ustvarjalnimi dejavnostmi torej predstavljajo precej širši spekter ustvarjalnosti. Na ta način lahko govorimo o **širšem vidiku ustvarjalnosti** (ustvarjalni poklici) in **ožjem vidiku ustvarjalnosti** (ustvarjalne dejavnosti).

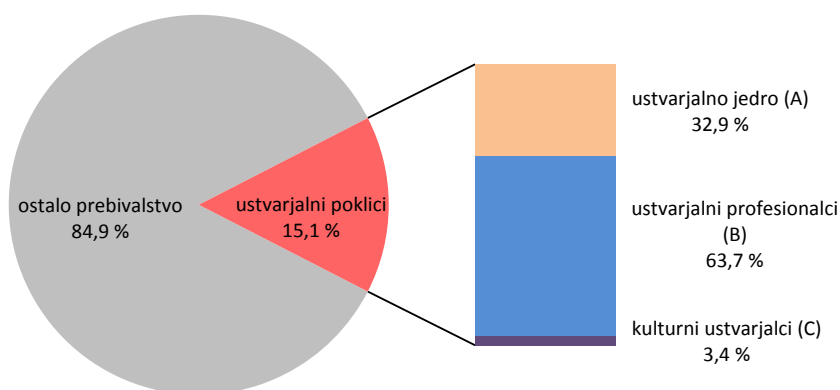

Slika 2: Prekrivanje ustvarjalnih poklicev in ustvarjalnih dejavnosti (SRDAP 2012).

Pregled dejavnostne sestave posameznih ustvarjalnih poklicnih podskupin kaže, da v daleč največji meri ustvarjalno dejavnost opravljajo kulturni ustvarjalci (C). Delež takšnih delavcev je 60 %, medtem ko je v primeru ustvarjalnih profesionalcev (B) ta delež 4 %, v primeru ustvarjalnega jedra (A) pa samo 2 %. Med zaposlenimi v ustvarjalnih dejavnostih, ki opravljajo ustvarjalni poklic, je razmerje med ustvarjalnimi poklicnimi podskupinami razmeroma uravnoteženo. V tem primeru 50 % ustvarjalnih dejavnosti opravljajo ustvarjalni profesionalci (B), 36 % kulturni ustvarjalci (C), 14 % pa pripadniki ustvarjalnega jedra (A). Iz tega sledi, da je **prekrivanje ustvarjalnih dejavnosti z ustvarjalnimi poklici še najbolj izrazito v segmentu kulturnih ustvarjalcev (C)**.

4.1 Prebivalci z ustvarjalnim poklicem

Leta 2011 je v Sloveniji živel 309.543 prebivalcev z ustvarjalnim poklicem oziroma 15,1 % celotnega prebivalstva. Od tega jih je približno tretjino predstavljalo ustvarjalno jedro (A), slabi dve tretjini ustvarjalne profesionalce (B) in le nekaj odstotkov kulturne ustvarjalce (C) (slika 3).

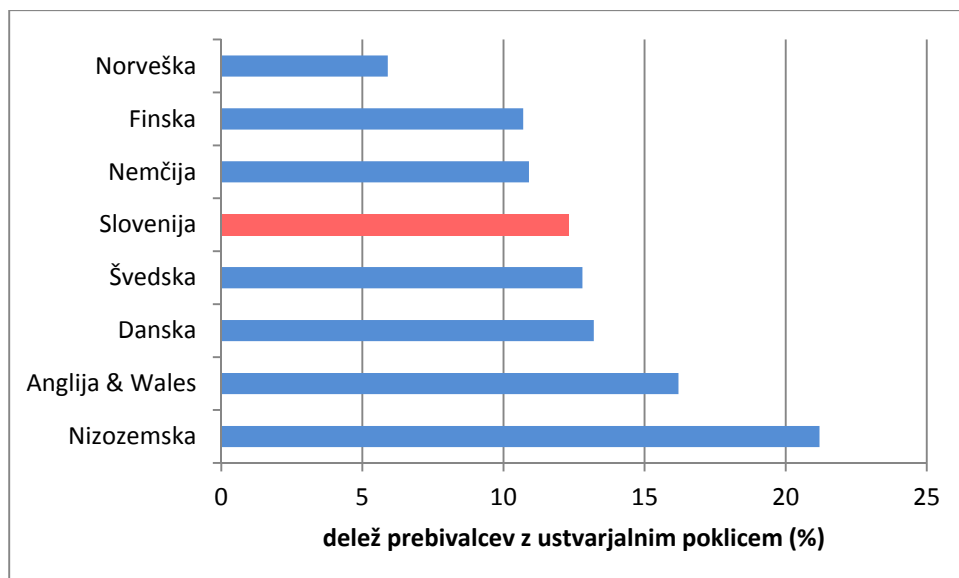

Slika 3: Sestava prebivalstva in ustvarjalne delovne sile leta 2011 v Sloveniji (SRDAP 2012).

Leta 2000, ko lahko podatke za Slovenijo primerjamo s tujino, je pri nas ustvarjalni poklic opravljalo 12,3 % prebivalcev, kar je več kot v Nemčiji, na Finskem in Norveškem, podobno kot na Švedskem in Danskem ter nekoliko manj kot v Angliji z Walesom ter na Nizozemskem (slika 4). To pomeni, da je **Slovenija po deležu prebivalcev z ustvarjalnim poklicem primerljiva z državami severne in zahodne Evrope** (glej Vaarst Andersen in Lorenzen 2005, Fritsch in Stützer 2007, Clifton 2008, Boschma in Fritsch 2009). Stanje med državami je podobno tudi, če primerjamo posamezne ustvarjalne podskupine (preglednica 3).

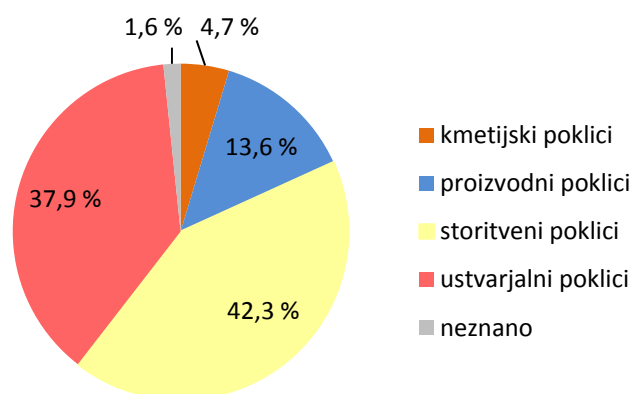
Preglednica 3: Delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2000 v posameznih evropskih državah (ADS 2012, Boschma in Fritsch 2009, SRDAP 2012).

	ustvarjalni poklici (A + B + C) (%)	ustvarjalno jedro (A) (%)	ustvarjalni profesionalci (B) (%)	kulturni ustvarjalci (C) (%)
Nizozemska	21,2	5,0	15,5	0,7
Anglija & Wales	16,2	4,1	11,3	0,8
Danska	13,2	4,3	8,5	0,4
Švedska	12,8	3,8	8,7	0,3
Slovenija	12,3	3,9	8,0	0,3
Nemčija	10,9	2,7	7,9	0,3
Finska	10,7	3,6	6,8	0,3
Norveška	5,9	1,2	4,6	0,1

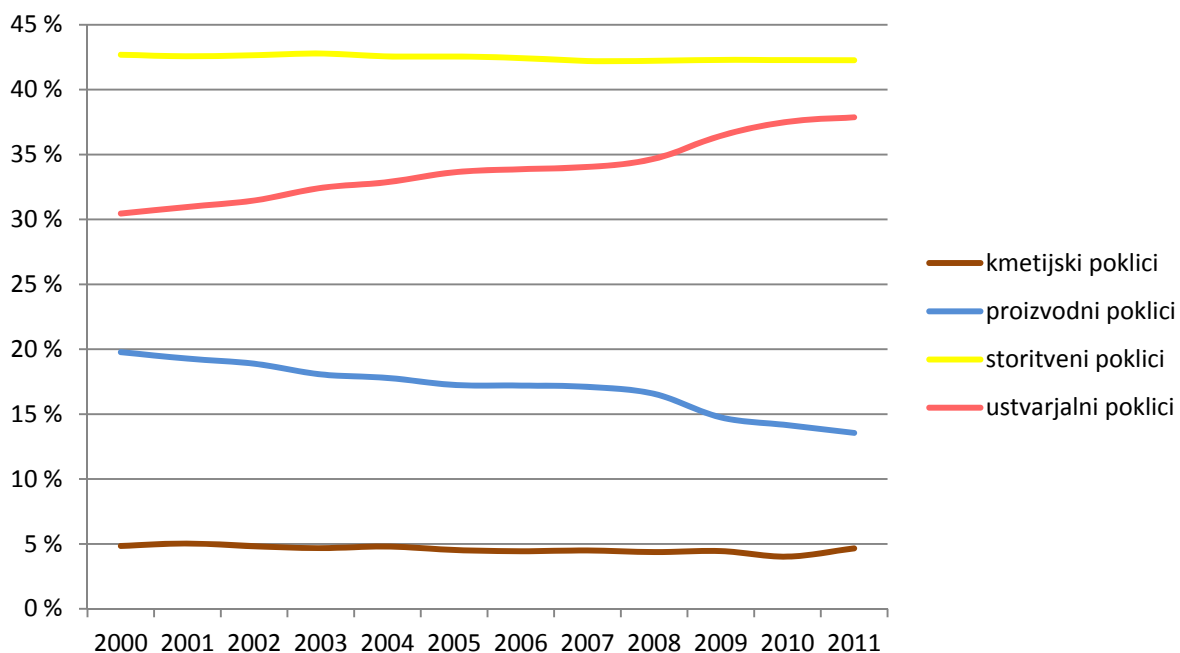
Slika 4: Koncentracija prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v evropskih državah leta 2000 (Boschma in Fritsch 2009, Kozina 2013b).

Razmere v Sloveniji se glede ustvarjalnih poklicev skladajo tudi z ugotovitvami Floride (2002). Po njegovem mnenju namreč delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem med delovno aktivnim prebivalstvom v najbolj razvitih državah znaša več kot eno tretjino. Leta 2011 je bil ta delež pri nas kar 37,9 %. **Ustvarjalni poklici predstavljajo za storitvenimi poklici drugo najobsežnejšo poklicno skupino v Sloveniji** (Kozina 2013a).

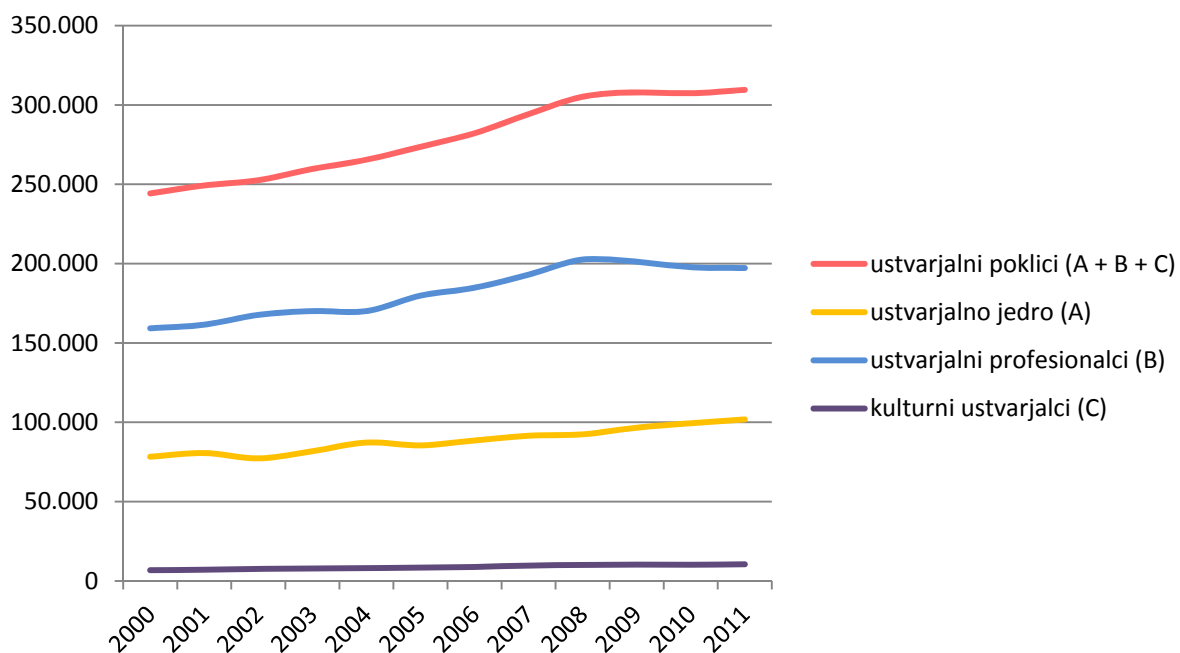

Slika 5: Poklicna sestava delovno aktivnega prebivalstva leta 2011 v Sloveniji (ADS 2012, SRDAP 2012).

Natančnejši vpogled v gibanje delovne sile po posameznih poklicnih skupinah pove, da je **v obdobju 2000–2011 v Sloveniji kot edina narasla ravno skupina ustvarjalnih poklicev** (slika 6). V tem času se je njihovo število z okoli 244.000 povečalo na skoraj 310.000 oziroma za več kot četrtino (26,7 %). Po drugi strani se je istočasno najbolj zmanjšalo število proizvodnih poklicev, skoraj za tretjino (30,1 %), medtem ko je število poklicev v kmetijstvu in storitvah stagniralo. Zanimivo je opazovati gibanje krivulj ob pojavu svetovne gospodarske krize leta 2008. Tedaj se je delež ustvarjalnih poklicev še izraziteje povečal in obratno, delež poklicev v proizvodnji je doživel krepkejši padec kot v letih poprej. **Ustvarjalni poklici so torej v primerjavi z drugimi precej bolj odporni na spremembe v gospodarskih gibanjih in težnjah.** To potrjuje tudi pregled absolutnih vrednosti, po katerih je ustvarjalna skupina poklicev edina, ki se je v času krize povečala (slika 7).

Slika 6: Gibanje deležev delovno aktivnega prebivalstva po posameznih poklicnih skupinah v obdobju 2000–2011 v Sloveniji (ADS 2012, SRDAP 2012).

Slika 7: Gibanje števila ustvarjalnih poklicnih podskupin v obdobju 2000–2011 v Sloveniji (SRDAP 2012).

Do podobnih ugotovitev sta ob preučevanju geografskih razsežnosti družbe znanja prišla tudi Ravbar in Kozina (2012, 57–58), ki navajata, da smo navkljub zmanjšanju števila delovno aktivnih prebivalcev in povečanju brezposelnosti, ki se je med letoma 2008 in 2010 podvojila, v tem obdobju pričala velikim strukturnim spremembam na trgu delovne sile. Gospodarska struktura zaposlenih v času zadnje gospodarske recesije ni bila kos globalnim izzivom. Na eni strani je opazno zmanjšanje delovno aktivnega prebivalstva v skupini poklicev, ki zahtevajo

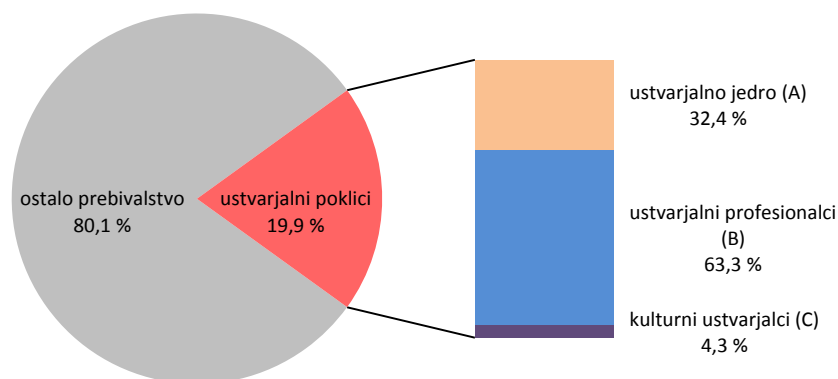
nižjo raven znanja oziroma poklic srednje ali nizke stopnje zahtevnosti, na drugi strani pa je opazno povečanje števila zaposlenih v skupini poklicev, ki zahtevajo najvišjo stopnjo izobrazbene ravni. **Na krizo, ki smo ji priča v tekočem obdobju, lahko torej gledamo tudi kot na priložnost za hitrejša in korenitejša prestrukturiranja slovenskega gospodarstva** (deindustrializacija, zviševanje produktivnosti in podobno).

Omenjene ugotovitve prikazujejo nove značilnosti in težnje v družbenogospodarskem sistemu Slovenije, ki nakazujejo, da se **naša država počasi, a vztrajno pomika v dobo ustvarjalnosti**. Novonastalo stanje in razmere, ki prihajajo, smiselno nadgrajujejo model družbenogospodarskega prehoda, ki ga je Klemenčič (1989) na podlagi sprememb v sestavi delovno aktivnega prebivalstva oblikoval za Slovenijo konec 80. let prejšnjega stoletja. Ugotovil je, da je v povojnem obdobju slovenska družba doživela temeljito in skokovito družbenogospodarsko preobrazbo, od pretežno agrarne (kmetijske oziroma primarne) v pretežno industrijsko (proizvodno, sekundarno ali fordistično) fazo z močnejšimi znaki vstopanja v terciarno (storitveno, postindustrijsko oziroma postfordistično) fazo. Na ta način je izločil tri osnovne razvojne stopnje: agrarno, industrijsko in terciarno. Prva stopnja je trajala do 60. let. Opredeljuje jo visok delež primarnega sektorja (nad 40 % aktivnega prebivalstva), ki se hitro zmanjšuje, ter nizek delež sekundarnega sektorja, ki narašča, vendar še ne preseže deleža primarnega. Delež terciarnega sektorja je nizek (okrog 20 %). Druga stopnja s prevlado sekundarnega sektorja je značilna za obdobje od 60. do 90. let. Označuje jo prevlada deleža sekundarnega sektorja, ki se sprva povečuje, nato pa zmanjšuje. Primarni sektor ima po deležu aktivnega prebivalstva skromen pomen, medtem ko se delež terciarnega sektorja povečuje. To fazo lahko razdelimo na dve obdobji: na desetletje 1961–1971, ko je delež terciarnega sektorja dosegel delež primarnega, ter na naslednje obdobje (nekako do 90. let), ko delež terciarnega sektorja delež primarnega celo preseže. V trenutku prevlade deleža terciarnega sektorja nad sekundarnim se začne terciarna stopnja, ki se je v Sloveniji zgodila na začetku 90. let.

Danes bi za Slovenijo lahko trdili, da se nahaja v zreli terciarni fazi, kar je na podlagi popisnih podatkov iz leta 2002 v veliki meri potrdila že Boletova (2008) družbenoekonomska analiza urbanega sistema. Zadnjo razvojno stopnjo, kateri se več kot očitno približujemo, bi lahko poimenovali ustvarjalna faza. Klemenčičeva (1989) študija jo sicer ne zaznava, saj v njej ustvarjalni sektor analitično še ni bil obravnavan. Iz podatkov na sliki 6 pa je zelo razvidno, da prihaja do precej pomembnih sprememb v poklicni sestavi delovno aktivnega prebivalstva, ki jih označuje zlasti upad (klasične) proizvodnje in rast ustvarjalne delovne sile ter stagnacija števila storitvenih in kmetijskih delavcev. Ob predpostavki, da se bo rast števila ustvarjalnih poklicev še naprej povečevala tako kot do sedaj, linearno, s povprečno letno stopnjo rasti 2,2 %, in ob predpostavki, da bo število storitvenih delavcev še naprej stagniralo, bodo ustvarjalni poklici storitvene po obsegu dohiteli leta 2017. V tem času bo ob nadaljevanju obstoječih teženj delež proizvodnih poklicev padel na dobro desetino vse delovne sile.

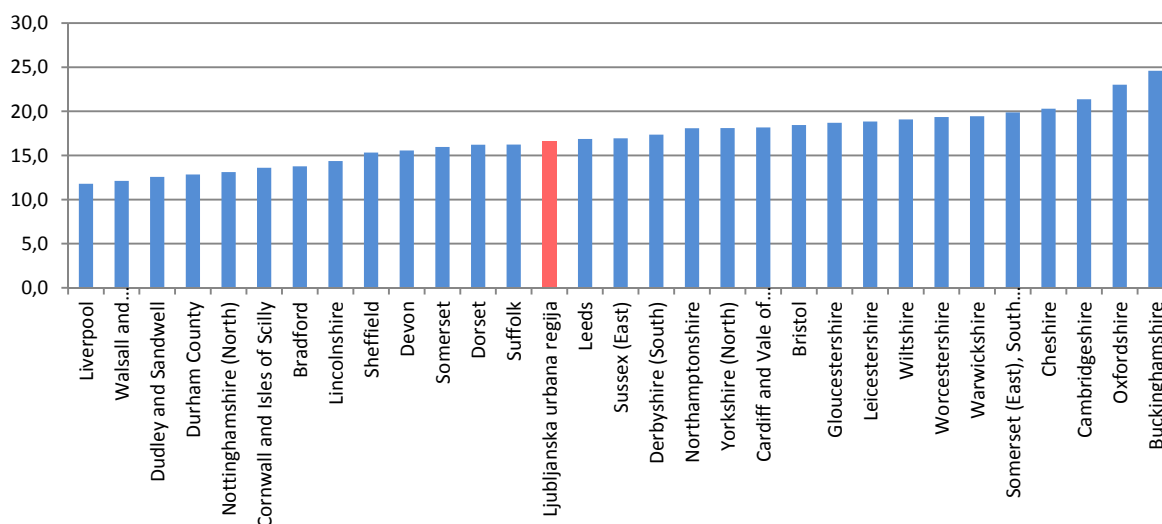
4.1.1 Ljubljanska urbana regija

Leta 2011 je v Ljubljanski urbani regiji 19,9 % prebivalcev opravljalo ustvarjalni poklic, kar je precej nad državnim povprečjem (15,1 %) in največ med vsemi regijami v Sloveniji. Od tega jih je približno tretjino predstavljalo ustvarjalno jedro (A), slabi dve tretjini ustvarjalne profesionalce (B) in le nekaj odstotkov kulturne ustvarjalce (C) (slika 8).

Slika 8: Sestava prebivalstva in ustvarjalne delovne sile leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

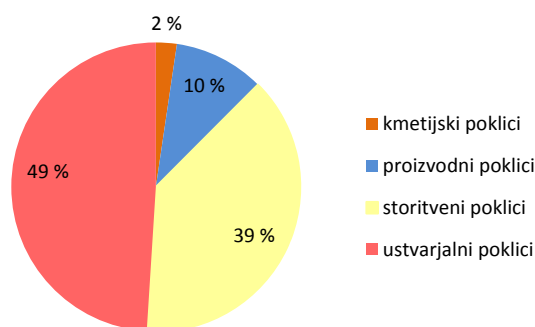
Za mednarodno primerjavo lahko uporabimo podatke podobno velikih (400.000–700.000 prebivalcev) angleških in valižanskih NUTS 3 regij iz leta 2000 (Clifton in Cooke 2009) (slika 9). Stanje v Ljubljanski urbani regiji je bilo na prelomu stoletja povsem primerljivo s stanjem v regijah, kot so Bristol ali Leeds, prekašamo pa celo regije, kot so Liverpool, Sheffield ali Devon. Do podobne ugotovitve lahko pridemo, če naredimo nekoliko bolj grobo primerjavo z NUTS 3 regijami v Nemčiji, na Norveškem, Švedskem, Finskem in Nizozemskem iz enakega obdobja (Boschma in Fritsch 2009). Z izjemo regij na Nizozemskem in Stockholma s širšo okolico delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem skoraj nikjer ne presega 20 %. To pomeni, da je **Ljubljanska urbana regija po koncentraciji prebivalcev z ustvarjalnim poklicem povsem primerljiva z regijami severne in zahodne Evrope**.

Slika 9: Delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v NUTS 3 regijah Anglije in Walesa ter Ljubljanske urbane regije leta 2000 (Clifton in Cooke 2009, Kozina 2013b)².

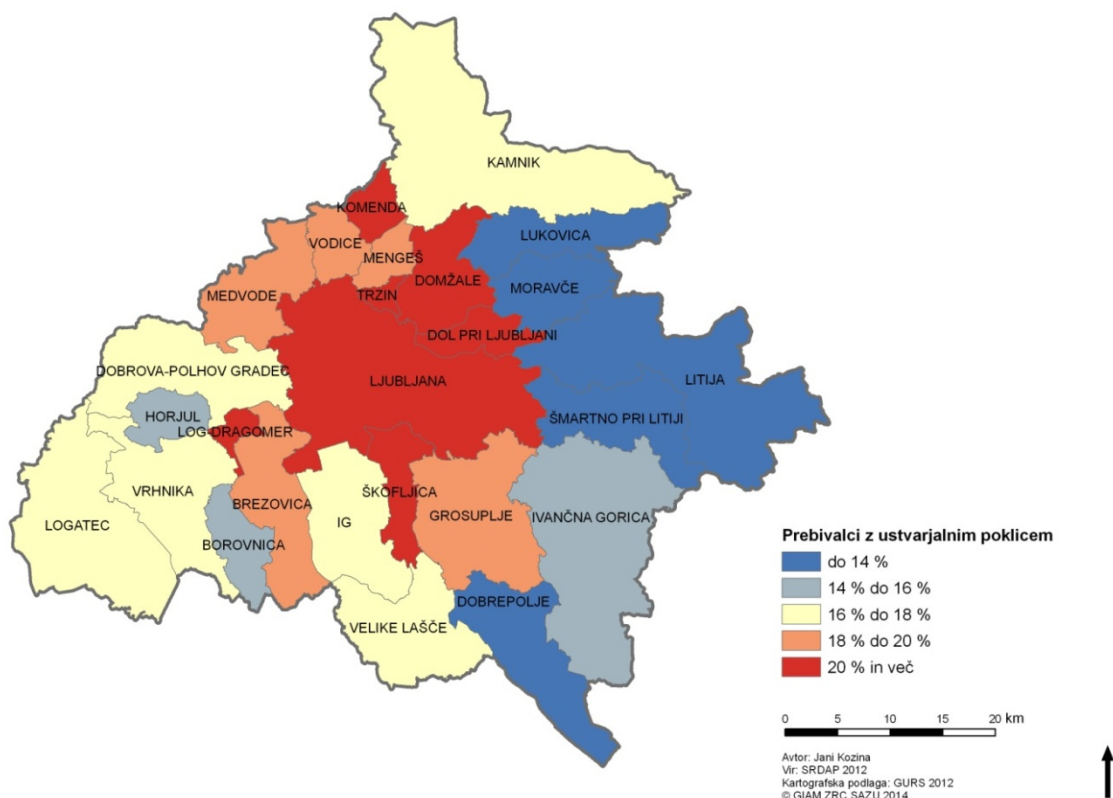
² Podatki za Anglijo in Wales se nanašajo na leto 2001, podatki za Ljubljansko urbano regijo pa na leto 2000. Podatki za Anglijo in Wales so bili pridobljeni v okviru mednarodne raziskave Technology, Talent and Tolerance in European Cities: A Comparative Analysis (Grant No. RES-000-23-0467) in se nanašajo na NUTS 3 regije, ki imajo med 400.000 in 700.000 prebivalcev (glej Clifton in Cooke 2009).

V Ljubljanski urbani regiji je leta 2011 živel okoli 220.000 delovno aktivnih prebivalcev, med katerimi jih je največ opravljalo ravno ustvarjalni poklic, zatem storitvenega in proizvodnega ter na koncu kmetijskega (slika 10). Če te podatke primerjamo s podatki na ravni cele Slovenije, lahko ugotovimo, da **v Ljubljanski urbani regiji živi nadpovprečno velika koncentracija ustvarjalnih ljudi**, medtem ko je delež prebivalcev v ostalih poklicnih skupinah podpovprečen.

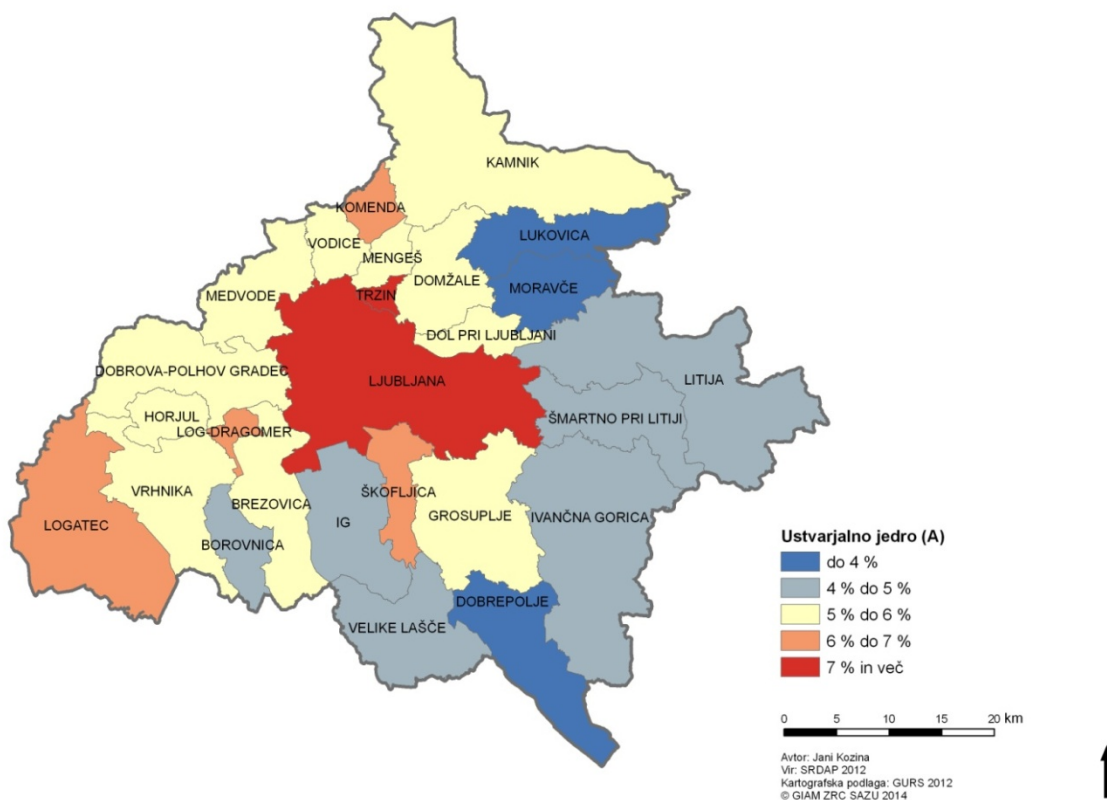
Slika 10: Poklicna sestava delovno aktivnega prebivalstva leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (ADS 2012, SRDAP 2012).

Razporeditev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem po občinah prebivališča leta 2011 izkazuje visoko koncentracijo v Trzinu (25,8 %), Škofljici (22,0 %), Ljubljani (21,7 %), Log - Dragomeru (21,2 %), Komendi (20,8 %), Dolu pri Ljubljani (20,6 %) in Domžalah (20,2 %). Po drugi strani je nižja koncentracija značilna za Šmartno pri Litiji (12,7 %), Dobrepolje (12,7), Moravče (13,2 %), Litijo (13,7 %) in Lukovico (13,9 %). Slednje občine so hkrati edine v Ljubljanski urbani regiji, ki imajo nižjo koncentracijo tudi glede na državno povprečje (15,1 %). Koncentracija v Občini Dobrova - Polhov Gradec (17,2 %) je višja od državnega povprečja, a nižja od regijskega. Višja koncentracija je torej značilna predvsem za osrednji del regije z Ljubljano in bližnjimi obmestnimi občinami. Z oddaljevanjem od osredja koncentracija ustvarjalcev upada. Nižja je zlasti v vzhodnem in jugovzhodnem delu regije (slika 11).

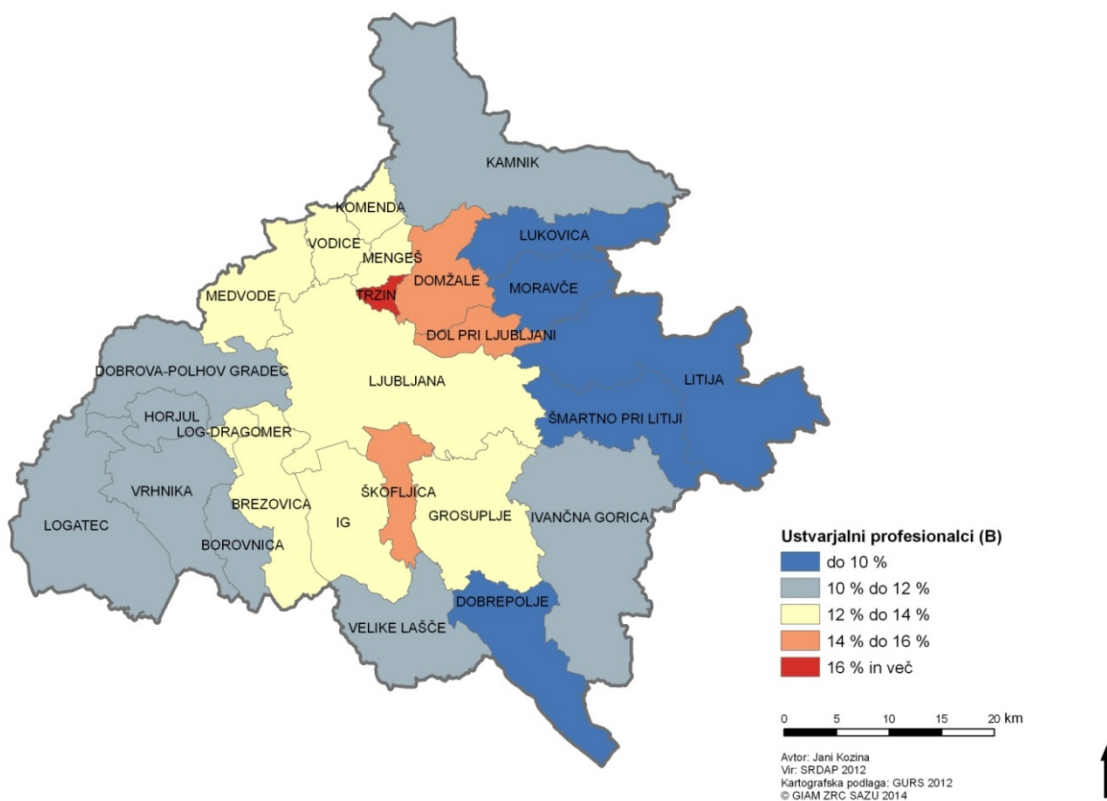

Slika 11: Razporeditev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

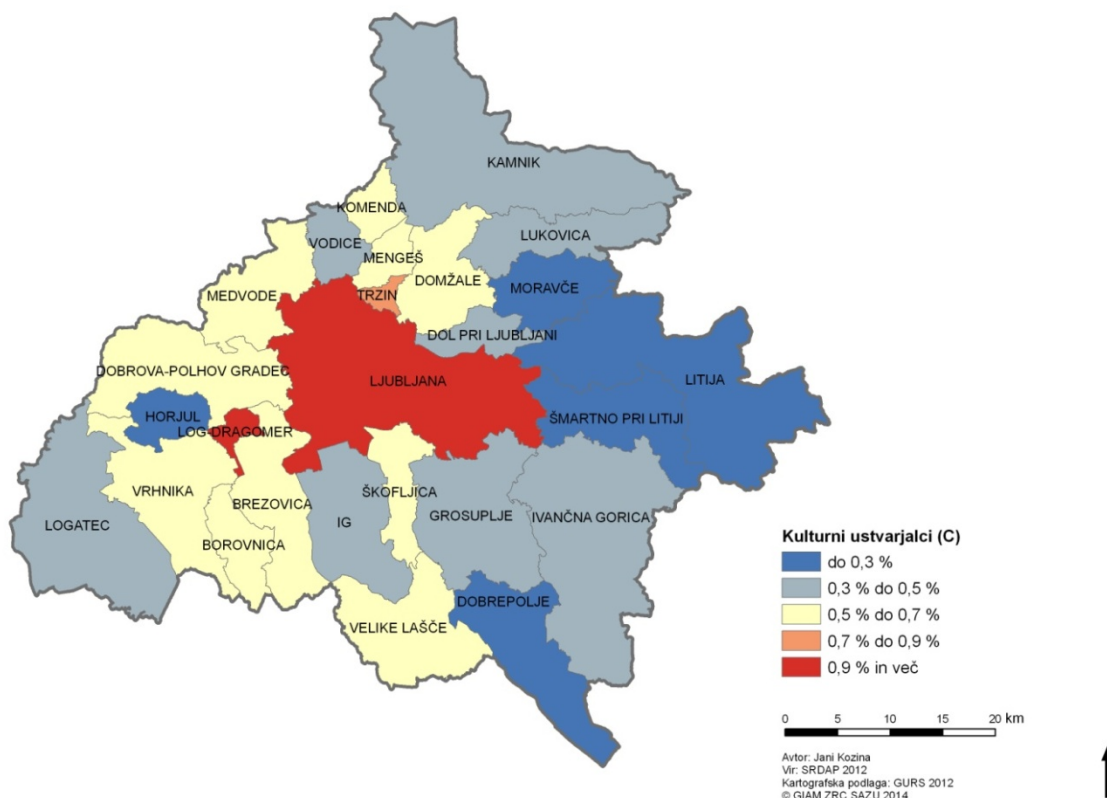
Če primerjamo razporeditev posameznih ustvarjalnih podskupin, lahko opazimo precej podoben prostorski vzorec – veliko zgoščenost v osrčju regije, ki upada proti obrobju, še zlasti v smeri vzhodnih in južnih območij (slike 12–14). Vseeno pa je moč zaznati določene posebnosti. Pripadniki ustvarjalnega jedra (A), še posebej pa kulturni ustvarjalci (C), so bolj izrazito skoncentrirani v osredju, medtem ko ustvarjalni profesionalci (B) v večji meri bivajo v obmestnem prostoru.

Slika 12: Razporeditev pripadnikov ustvarjalnega jedra (A) leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

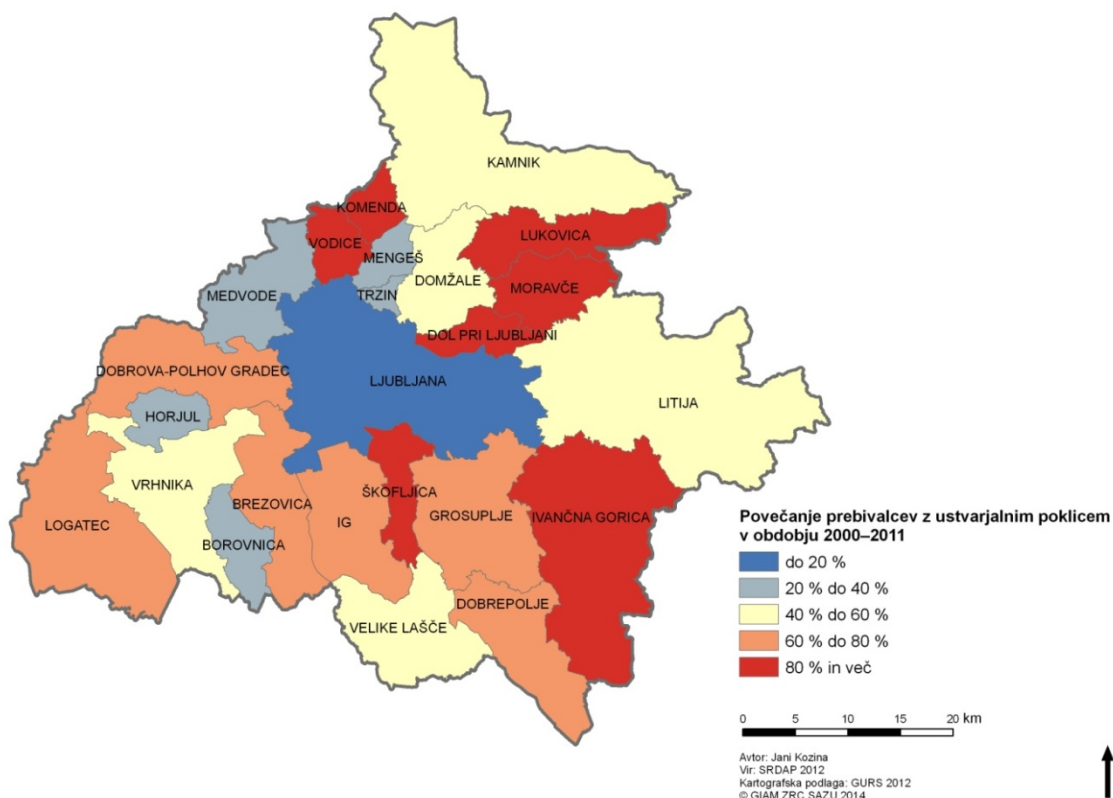
Slika 13: Razporeditev ustvarjalnih profesionalcev (B) leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

Slika 14: Razporeditev kulturnih ustvarjalcev (C) leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

V obdobju 2000–2011 se je v Sloveniji število prebivalcev z ustvarjalnim poklicem povečalo za dobro četrtino (26,7 %). Do povečanja je prišlo v vseh regijah, še najbolj pa na Dolenjskem, Primorskem in v Osrednji Sloveniji. Na ravni naselij je v tem obdobju prišlo do razpršitve poselitve. Obseg prebivalcev z ustvarjalnim poklicem se je najbolj povečal v podeželskih naseljih (66,7 %), nekoliko manj v urbaniziranih podeželskih (41,4 %) in suburbaniziranih naseljih (41,2 %) ter še najmanj v mestih (15,2 %) (Kozina 2013b).

V Ljubljanski urbani regiji se je v obdobju 2000–2011 število prebivalcev z ustvarjalnim poklicem povečalo za slabo tretjino (31,3 %). Do povečanja je prišlo v vseh občinah (slika 15). Daleč najmanj se je njihov obseg povečal v Ljubljani (16,8 %), zatem pa še v Trzinu (27,4 %), Borovnici (27,7 %), Medvodah (34,4 %), Mengšu (39,5 %) in Horjulu (39,6 %). Po drugi strani se je obseg te poklicne skupine najbolj povečal v Dolu pri Ljubljani (103,4 %), Vodica (96,4 %), Komendi (93,0 %), Škofljici (86,2 %), Lukovici (85,7 %), Ivančni Gorici (83,7 %) in Moravčah (80,7 %). Slednje občine so bile v preteklem desetletju torej najbolj učinkovite v privabljanju oziroma zadrževanju ustvarjalnega kapitala. Občina Dobrova - Polhov Gradec se po tem kriteriju uvršča nekje na sredino (60,6 %).

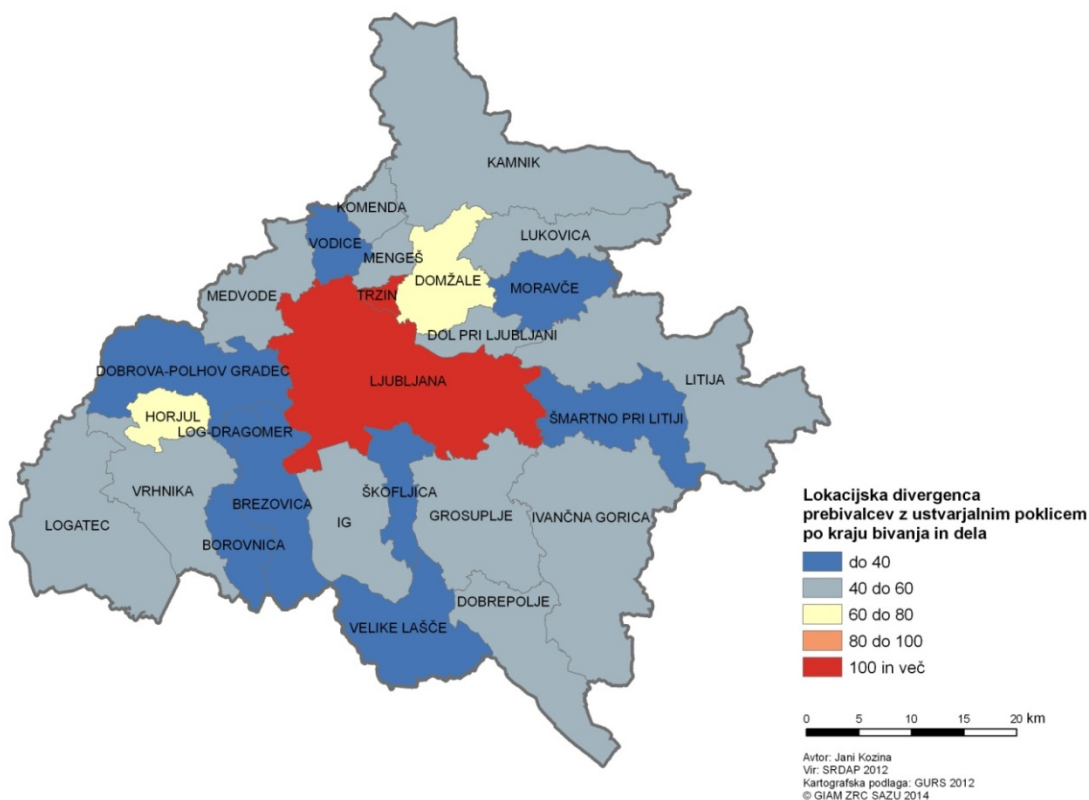

Slika 15: Povečanje prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v obdobju 2000–2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012)³.

Seveda pa je koncentracija prebivalcev z ustvarjalnim poklicem in njeno naraščanje samo »ena plat medalje«. Pomembna so tudi delovna mesta. Primerjava med prebivalci z ustvarjalnim poklicem po kraju bivanja in dela kaže izrazito neravnovesje v regiji (slika 16). Lokacijska divergenca⁴ leta 2011 izkazuje presežek delovnih mest nad prebivalci edino v Trzinu (229) in Ljubljani (177). To pomeni, da v ti dve občini potekajo močni tokovi dnevne mobilnosti ustvarjalne delovne sile. Povsod drugod število prebivalcev z ustvarjalnim poklicem izrazito presega število ustvarjalnih delovnih mest, najbolj v Vodica (29), Velikih Laščah (30), Log - Dragomeru (33), Škofljici (33), Šmartnem pri Litiji (35), Moravčah (35), Dobrovi - Polhovem Gradcu (35), Borovnici (37) in Brezovici (39).

³ Kartografsko podlago sestavljajo občine iz leta 2000. Takrat je bila Občina Šmartno pri Litiji še del Občine Litija, Občina Log - Dragomer pa del Občine Vrhnika.

⁴ Lokacijska divergenca je preprost pokazatelj razlik med številom delovnih mest in številom delovno aktivnega prebivalstva v določeni prostorski enoti, ki omogoča osnovni vpogled v družbenogospodarsko sestavo naselbinskega omrežja (Bole 2008, 55). V našem primeru je opredeljena kot količnik števila prebivalcev z ustvarjalnim poklicem po kraju dela in števila prebivalcev z ustvarjalnim poklicem po kraju bivanja leta 2010, pomnožen s 100. Če je lokacijska divergenca 100, sta v določeni Občini število delovnih mest in število zaposlenih uravnotežena, če je večja od 100, je presežek delovnih mest, če pa je manjša od 100, je presežek zaposlenih. Višja lokacijska divergenca torej pomeni prevlado razpoložljivih delovnih mest nad številom zaposlenih in zato dnevne tokove vozačev (dnevni migrantov) v Občino.

Slika 16: Lokacijska divergenca prebivalcev z ustvarjalnim poklicem po kraju bivanja in dela leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

Preglednica 4: Delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem med delovno aktivnim prebivalstvom leta 2011 (ADS 2012, SRDAP 2012).

	Slovenija (%)	Ljubljanska urbana regija		Mestna občina Ljubljana		Občina Dobrova – Polhov Gradec		Občina Trzin	
		kraj bivanja (%)	kraj dela (%)	kraj bivanja (%)	kraj dela (%)	kraj bivanja (%)	kraj dela (%)	kraj bivanja (%)	kraj dela (%)
ustvarjalni poklici (A + B + C)	37,9	48,2	47,8	54,5	52,3	40,6	32,0	62,2	41,3
ustvarjalno jedro (A)	12,5	15,6	15,6	18,7	17,6	13,1	11,8	17,9	5,4
ustvarjalni profesionalci (B)	24,1	30,5	30,3	32,8	32,5	26,2	19,2	42,5	35,3
kulturni ustvarjalci (C)	1,3	2,1	1,9	2,9	2,2	1,4	0,9	1,9	0,6

Po prikazu pglavitnih prostorskih razlik o prebivalcih z ustvarjalnim poklicem lahko občine v Ljubljanski urbani regiji razdelimo v skupine glede na velikost ustvarjalnega potenciala. Pri tem smo upoštevali obseg, koncentracijo in gibanje prebivalcev z ustvarjalnim poklicem ter lokacijsko divergenco (preglednica 5).

Za vsak podatek smo izračunali odstopanje od regijskega povprečja, pri čemer nismo upoštevali Mestne občine Ljubljana, saj se ta po svoji velikosti preveč razlikuje od ostalih občin, kar bi otežilo njihovo medsebojno primerjavo. S tovrstno analizo lahko občine v Ljubljanski urbani regiji razdelimo v naslednje skupine:

- **Občine z zelo nizkim ustvarjalnim potencialom:** Borovnica, Horjul in Šmartno pri Litiji.

To so manjše občine z nizko koncentracijo in počasno rastjo prebivalcev z ustvarjalnim poklicem ter majhnim številom ustvarjalnih delovnih mest.

- **Občine z nizkim ustvarjalnim potencialom:** Dobropolje, Dobrova - Polhov Gradec, Ig, Lukovica, Moravče in Velike Lašče.

To so manjše občine z nizko koncentracijo prebivalcev v ustvarjalnih poklicih, vendar jih odlikuje nadpovprečna rast te poklicne skupine. Za uspešen razvoj morajo v prihodnje še naprej skrbeti tako za prebivalce z ustvarjalnim poklicem kot za ustvarjalna delovna mesta.

- **Občine z zmernim ustvarjalnim potencialom:** Dol pri Ljubljani, Mengeš, Vodice, Komenda in Log – Dragomer.

To so manjše občine, vendar z visoko koncentracijo prebivalcev v ustvarjalnih poklicih in nadpovprečno rastjo te poklicne skupine. Čeprav jim primanjkuje »kritične mase«, se lahko razvijejo v pomembne regijske subcentre. K temu bi pomembno pripomoglo tudi nastajanje ustvarjalnih delovnih mest. Med občinami te skupine je delna izjema le Mengeš, ki je sicer manjša občina z nadpovprečno koncentracijo ustvarjalnih poklicev, vendar je njihova rast v primerjavi s stanjem v drugih občinah nekoliko počasnejša.

- **Občini z visokim ustvarjalnim potencialom:** Škofljica in Brezovica.

Ti dve občini imata razmeroma veliko koncentracijo in število prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, ki se še povečuje. Njuna pomanjkljivost je, da jima primanjkuje delovnih mest, zato morata v prihodnje za uravnotežen razvoj poskrbeti predvsem za njihovo povečanje.

- **Občine z zelo visokim ustvarjalnim potencialom:** Domžale, Grosuplje, Ivančna Gorica, Kamnik, Litija, Logatec, Medvode in Vrhnika.

To so večje občine oziroma regionalni subcentri z velikim številom ustvarjalcev po kraju bivanja in dela, kar omogoča večjo možnost njihovega medsebojnega sodelovanja in doseganja zelenih sinergijskih učinkov. Za hitrejši gospodarski razvoj bi morale še bolj vzpodbujati nastajanje ustvarjalnih delovnih mest. Nekatere med njimi imajo sicer nekoliko nižjo koncentracijo prebivalcev z ustvarjalnim poklicem (Ivančna Gorica, Kamnik, Litija in Logatec) ali pa je njihova rast počasnejša (Domžale, Kamnik, Litija, Medvode in Vrhnika), vendar je veliko število ustvarjalcev tisto, ki ob vzpostavitvi ustreznih razmer za bivanje in delo v prihodnje obeta sproščanje večje količine ustvarjalnega potenciala.

- **Občini Ljubljana in Trzin**

Občini Ljubljana in Trzin sta v Ljubljanski urbani regiji nekakšna posebnost. Ljubljana je regijsko in nacionalno središče, ki je po številu prebivalcev in delovnih mest večje kot vse ostale občine skupaj. Zaradi svoje gravitacijske privlačnosti dnevno privablja ustvarjalne delavce tudi od drugod – ne samo iz drugih občin v regiji, temveč tudi iz drugih regij. Iz Gorenjske regije se tako denimo kar ena tretjina prebivalcev z ustvarjalnim poklicem dnevno vozi na delo v Ljubljansko urbano regijo (Kozina 2013), od tega verjetno največ ravno v Ljubljano. Čeprav je za Mestno občino Ljubljana značilna nadpovprečna koncentracija prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, pa je **njihova rast zelo počasna in precej podpovprečna**. Iz Ljubljane se je v zadnjih letih v njen obmestni in podeželski prostor izselilo precej (mlajših) ustvarjalcev, čemur so botrovali različni razlogi. Ljubljana se bo morala zato v prihodnje precej potruditi, da te težnje zaustavi oziroma obrne. **Njen namen namreč ni zgolj tekmovanje s sosednjimi občinami v regiji, temveč se mora povzpeti na višjo raven in postati konkurenčnejša drugim, zlasti tujim regionalnimi središčem primerljive velikosti. V okvir tega sodi tudi privabljanje najbolj visoko usposobljenih ustvarjalnih delavcev iz tujine.**

Občina Trzin je glede ustvarjalnih poklicev svojevrstna posebnost. Ena najmanjših občin v Ljubljanski urbani regiji se poleg Mestne občine Ljubljane kot edina ponaša z nadpovprečnim številom ustvarjalnih delovnih mest, čemur je verjetno botrovala predvsem izgradnja obrtno-

poslovne cone Mlake po 2. svetovni vojni. Občina Trzin ima torej veliko možnosti za mreženje ustvarjalnih delavcev. Ob tem velja opozoriti na proces, ki je skoraj obraten kot v drugih občinah. Ob velikem številu ustvarjalnih delovnih mest je rast prebivalcev z ustvarjalnim poklicem najpočasnejša med vsemi občinami v regiji, čeprav je v primerjavi z državo še vedno nekoliko nadpovprečna. **Po našem mnenju mora Občina Trzin, v kolikor želi doseči čim bolj celovit in uravnotežen razvoj, v prihodnje skrbeti tudi za zagotavljanje kakovostnega bivalnega okolja in ne samo delovnih mest.**

Preglednica 5: Podatki o prebivalcih z ustvarjalnim poklicem po občinah v Ljubljanski urbani regiji in odstopanje od regijskega povprečja (brez Ljubljane) (SRDAP 2012).

Občina	število prebivalcev z ustvarjalnim poklicem (po kraju bivanja)	število prebivalcev z ustvarjalnim poklicem (po kraju dela)	delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem (po kraju bivanja) (%)	sprememba števila prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v obdobju 2000–2011 ⁵	lokacijska divergenca
Borovnica	613	224	15,4	27,7	37
Horjul	458	295	15,9	39,6	64
Šmartno pri Litiji	689	241	12,7	/	35
Dobrepolje	492	232	12,7	66,2	47
Dobrova - Polhov Gradec	1262	444	17,2	60,6	35
Ig	1164	580	17,2	78,3	50
Lukovica	756	353	13,9	85,7	47
Moravče	663	233	13,2	80,7	35
Velike Lašče	688	208	16,6	57,1	30
Dol pri Ljubljani	1125	555	20,6	103,4	49
Mengeš	1447	764	19,6	39,5	53
Vodice	917	264	19,9	96,4	29
Komenda	1135	615	20,8	93	54
Log - Dragomer	758	250	21,2	/	33
Škofljica	2005	669	22,0	86,2	33
Brezovica	2217	888	19,9	69,9	40
Domžale	6862	4224	20,2	51,3	62
Grosuplje	3754	1959	19,5	69,3	52
Ivančna gorica	2396	1148	15,5	83,7	48
Kamnik	4864	2512	16,7	46,7	52
Litija	2043	955	13,7	42,8	47
Logatec	2316	1264	17,5	70,7	55
Medvode	3013	1391	19,4	34,4	46
Vrhnika	2927	1326	18,0	44,9	45
Ljubljana ⁶	60.671	107.334	21,7	16,8	177
Trzin	990	2264	25,8	27,4	229

Legenda:

	Vrednosti, ki so nižje od regijskega povprečja (brez Ljubljane) za več kot 25 %.
	Vrednosti, ki so nižje od regijskega povprečja (brez Ljubljane) za manj kot 25 %.
	Vrednosti, ki so višje od regijskega povprečja (brez Ljubljane) za manj kot 25 %.
	Vrednosti, ki so višje od regijskega povprečja (brez Ljubljane) za več kot 25 %.

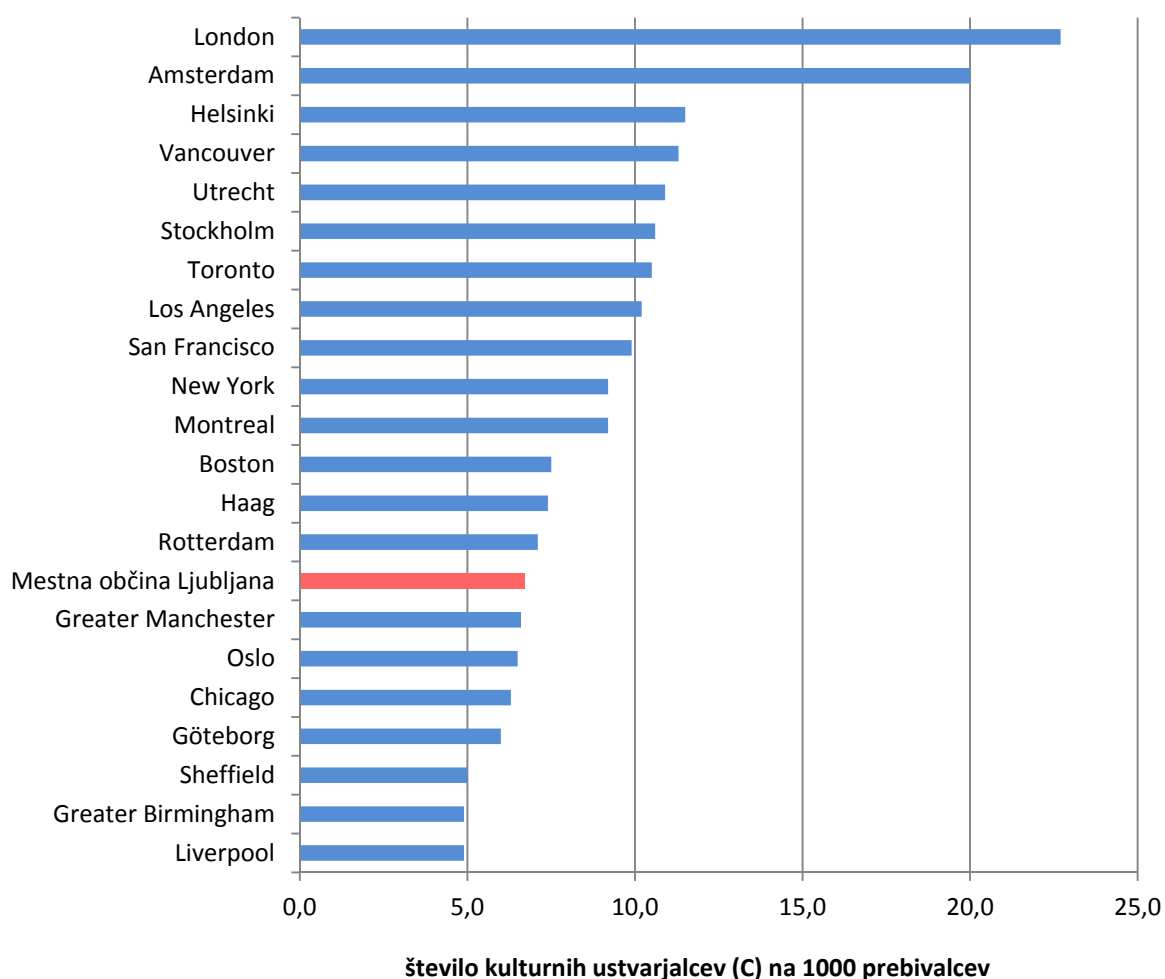
4.1.2 Mestna občina Ljubljana

Leta 2011 je v Mestni občini Ljubljana 21,7 % prebivalcev opravljalo ustvarjalni poklic, kar je več od regijskega (19,9 %) in državnega (12,9 %) povprečja. Če primerjamo nekoliko starejše razpoložljive podatke o koncentraciji kulturnih ustvarjalcev (C) kot pomembni ustvarjalni podskupini, lahko ugotovimo, da je bila Mestna občina Ljubljana leta 2000 primerljiva z mesti, kot so Oslo, Manchester, Rotterdam in Haag (slika 17). **Mestna občina**

⁵ Podatki se nanašajo na Občine, ki so veljale leta 2000. Takrat je bila Občina Šmartno pri Litiji še del Občine Litija, Občina Log - Dragomer pa del Občine Vrhnika.

⁶ Mestna občina Ljubljana je zaradi svoje velikosti izključena iz analize odstopanja od regijskega povprečja.

Ljubljana je torej po koncentraciji prebivalcev z ustvarjalnim poklicem primerljiva z mesti razvitejših držav severne in zahodne Evrope.

Slika 17: Število kulturnih ustvarjalcev (C) na 1000 prebivalcev v Mestni občini Ljubljana in izbranih mestih leta 2000 (Clifton in Cooke 2009, Kozina 2013b)⁷.

Leta 2011 je v Mestni občini Ljubljana živel približno 61.000 ustvarjalcev, medtem ko je v njej delovalo kar 107.000 ustvarjalnih delavcev. Ljubljana torej izkazuje zelo **velik presežek ustvarjalnih delovnih mest nad ustvarjalnim prebivalstvom**. Hkrati je poleg Občine Trzin edina občina v Ljubljanski urbani regiji, ki se lahko pohvali s tovrstnim presežkom. Povsod drugod občine beležijo veliko prevlado ustvarjalnega prebivalstva nad delovnimi mesti. Ustvarjalci iz okoliških občin se v veliki meri dnevno vozijo na delo v Ljubljano, ki pa zaradi svoje gravitacijske privlačnosti **privablja ustvarjalne delavce tudi iz drugih regij**. Iz Gorenjske regije se tako denimo kar ena tretjina prebivalcev z ustvarjalnim poklicem dnevno vozi na delo v Ljubljansko urbano regijo (Kozina 2013), od tega verjetno največ ravno v Ljubljano. Čeprav je za Mestno občino Ljubljana značilna nadpovprečna koncentracija prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, pa je njihova **rast počasnejša** in precej podpovprečna

⁷ Podatki za tujino so bili pridobljeni v okviru mednarodne raziskave Technology, Talent and Tolerance in European Cities: A Comparative Analysis (Grant No. RES-000-23-0467) (glej Clifton in Cooke 2009).

tako glede na regijsko (31,3 %) kot glede na državno (26,7 %) raven. Iz Ljubljane se je v **zadnjih letih v njen obmestni in podeželski prostor izselilo veliko (mlajših) ustvarjalcev**, čemur so botrovali različni razlogi. Ljubljana se bo morala zato v prihodnje precej potruditi, da te težnje zaustavi oziroma obrne. Njen namen namreč ni zgolj tekmovanje s sosednjimi občinami v regiji, temveč se mora povzpeti na višjo raven in **postati konkurenčnejša drugim, zlasti tujim regionalnimi središčem** primerljive velikosti. V okvir tega sodi tudi privabljanje najbolj visoko usposobljenih ustvarjalnih delavcev iz tujine.

4.1.3 Občina Dobrova - Polhov Gradec

Občina Dobrova - Polhov Gradec se skupaj z Občinami Dobropolje, Ig, Lukovica, Moravče in Velike Lašče uvršča med **manjše občine** v Ljubljanski urbani regiji, ki imajo sicer **nižjo koncentracijo prebivalcev v ustvarjalnih poklicih**, vendar jih odlikuje **visoko nadpovprečna rast** te poklicne skupine. Leta 2011 je v Občini Dobrova - Polhov Gradec 17,2 % prebivalcev opravljalo ustvarjalni poklic, kar je sicer nižje od regijskega (19,9 %), a višje od državnega (12,9 %) povprečja. V obdobju 2000–2011 se je njihovo število povečalo za 60,6 %, kar je precej višje tako od regijskega (31,3 %) kot od državnega (27,6 %) povprečja. V Občini Dobrova - Polhov Gradec torej ne živi ravno veliko prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, vendar se njihovo število stalno in **nadpovprečno povečuje**. Za uspešen razvoj morajo v občini v prihodnje še naprej skrbeti tako za privabljanje in zadrževanje ustvarjalnih ljudi, **pozornost pa usmeriti tudi v nova ustvarjalna delovna mesta**. Lokacijska divergenca, ki izkazuje presežek ustvarjalnih delovnih mest nad prebivalstvom v ustvarjalnih poklicih, je v tej občini med najnižjimi v regiji.

4.1.4 Občina Trzin

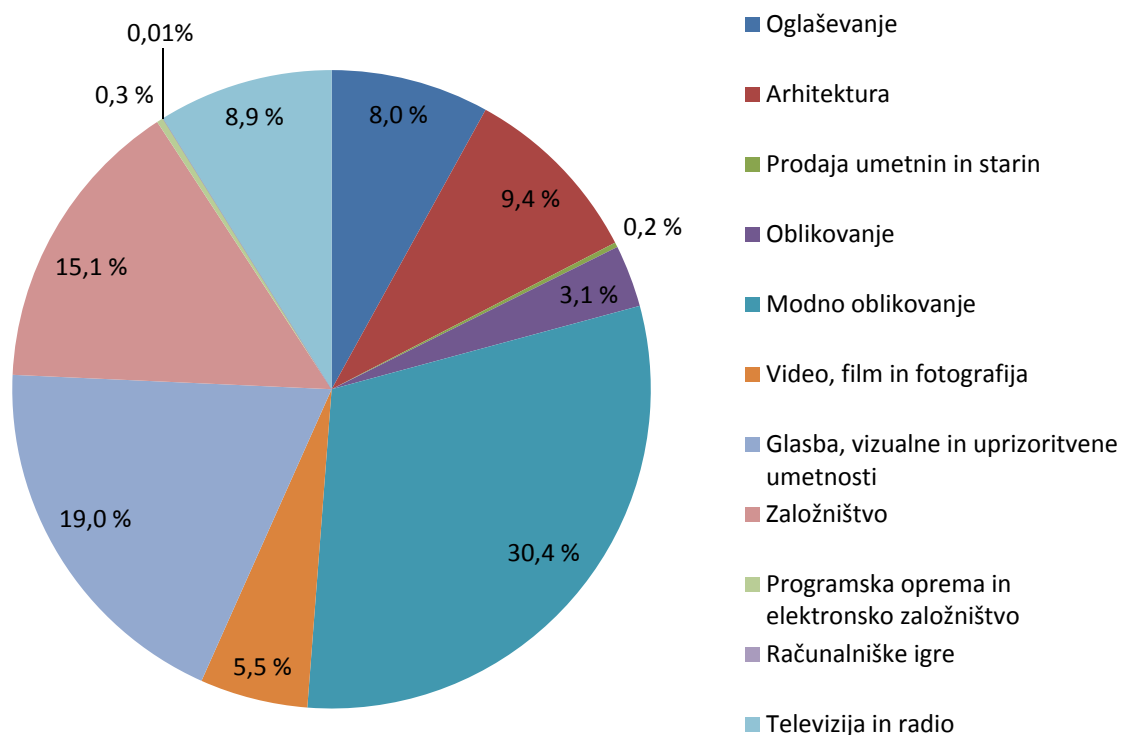
Občina Trzin je glede ustvarjalnih poklicev svojevrstna posebnost. Leta 2011 je 25,8 % njenih prebivalcev opravljalo ustvarjalni poklic, kar je največ med vsemi občinami v Ljubljanski urbani regiji. Ena najmanjših občin v regiji pa se poleg tega ob boku Mestne občine Ljubljana kot edina ponaša z **nadpovprečnim številom ustvarjalnih delovnih mest**, čemur je verjetno v veliki meri prispevala predvsem izgradnja obrtno-poslovne cone Mlake po 2. svetovni vojni. Lokacijska divergenca, ki izkazuje presežek ustvarjalnih delovnih mest nad ustvarjalnim prebivalstvom, je leta 2011 znašala kar 229.

Občina Trzin ima torej veliko možnosti za mreženje ustvarjalnih delavcev. Ob tem velja opozoriti na proces, ki je skoraj obraten kot v drugih občinah. Ob velikem številu ustvarjalnih delovnih mest je **rast prebivalcev z ustvarjalnim poklicem najpočasnejša** med vsemi občinami v regiji, čeprav je v primerjavi z državo še vedno nekoliko nadpovprečna. Po našem mnenju mora Občina Trzin, v kolikor želi doseči čim bolj celovit in uravnotežen razvoj, v prihodnje skrbeti tudi za **zagotavljanje kakovostnega bivalnega okolja** in ne samo delovnih mest.

4.2 Ustvarjalne dejavnosti

Leta 2011 je v Sloveniji živelo 28.185 zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih oziroma 1,4 % celotnega prebivalstva. Glede na posamezno dejavnost je največ zaposlenih delovalo v modnem oblikovanju, glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih ter založništvu. Najmanj ljudi je bilo dejavnih v računalniških igrah, prodaji umetnin in starin ter programski opremi in elektronskem založništvu (slika 18).

Za primerjavo, leta 2010 je v Združenem kraljestvu delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih med celotnim delovno aktivnim prebivalstvom znašal 5,1 % (medmrežje 1), v Sloveniji pa je bil leto kasneje ta delež visok 3,4 %. To pomeni, da je koncentracija zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih pri nas nekoliko nižja kot v Združenem kraljestvu.

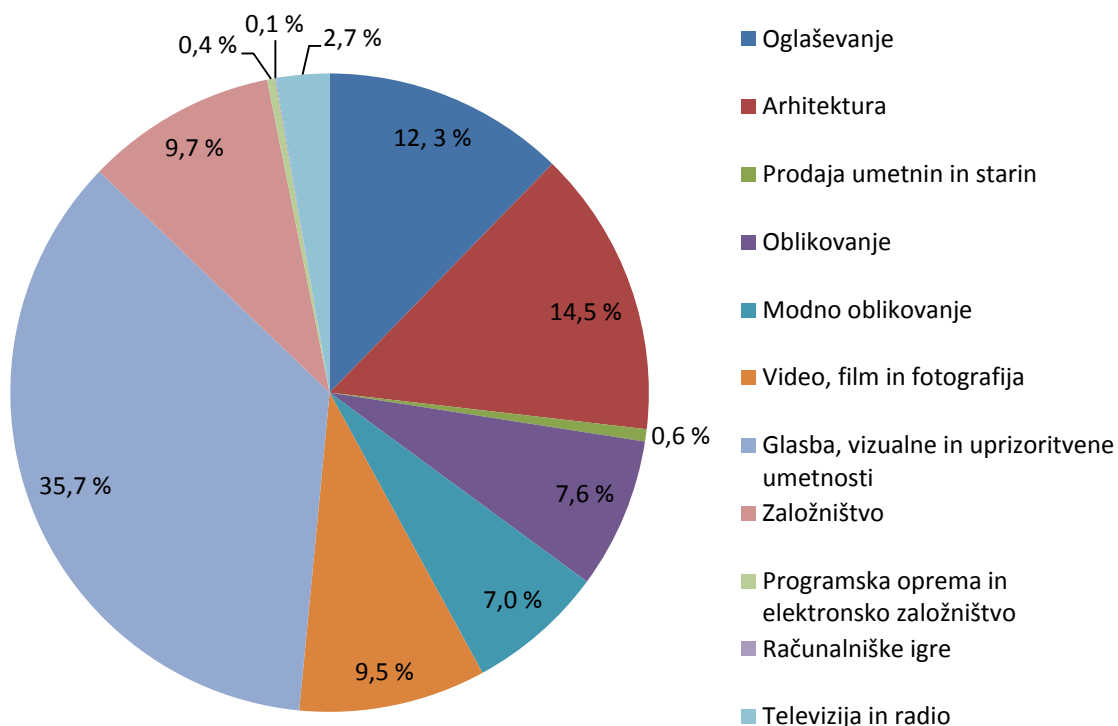
Slika 18: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Sloveniji (SRDAP 2011).

Po podatkih iz leta 2013 je v Sloveniji v ustvarjalnih dejavnostih delovalo 13.167 podjetij oziroma 6,8 % vseh podjetij pri nas (Poslovni register Slovenije 2013). Med njimi jih je največ delovalo v glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih, arhitekturi in oglaševanju. Najmanj podjetij je bilo tudi na tem mestu dejavnih v računalniških igrah, programski opremi in elektronskem založništvu ter prodaji umetnin in starin (slika 19).

Primerjava s stanjem v Združenem kraljestvu, kjer je leta 2011 delež podjetij v ustvarjalnih dejavnostih znašal 5,1 % (medmrežje 1), kaže, da je pri nas koncentracija tovrstnih podjetij večja. Glede na prejšnjo ugotovitev, da je pri nas koncentracija zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih nekoliko nižja, lahko sklepamo, da imajo podjetja v povprečju manj delovnih mest. V precejšnji meri gre verjetno za samostojne podjetnike, samostojne ustvarjalce na področju kulture in podobno. Slednje je precej verjetno in najočitneje, če primerjamo delež zaposlenih in podjetij v glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih.

Po drugi strani izstopa predvsem večje število zaposlenih na posamezno podjetje v modnem oblikovanju. To je dejavnost, v katero po obstoječi opredelitvi sodijo vse vrste tekstilne proizvodnje – od proizvodnje usnjenih oblačil, delovnih oblačil, spodnjega perila do krznenih izdelkov in podobno. Torej gre v tem primeru za klasično tekstilno industrijo, za katero so (bili) v Sloveniji značilni večji proizvodni obrati z velikim številom manj usposobljenih delavcev. Na tem mestu velja dodati vsebinsko opombo k uporabljeni opredelitvi ustvarjalnih dejavnosti. Proizvodnja tekstila je, vsaj tako kot poteka pri nas, klasična industrijska proizvodnja, ki z ustvarjalnim modnim oblikovanjem nima veliko skupnega. Za nadaljnje

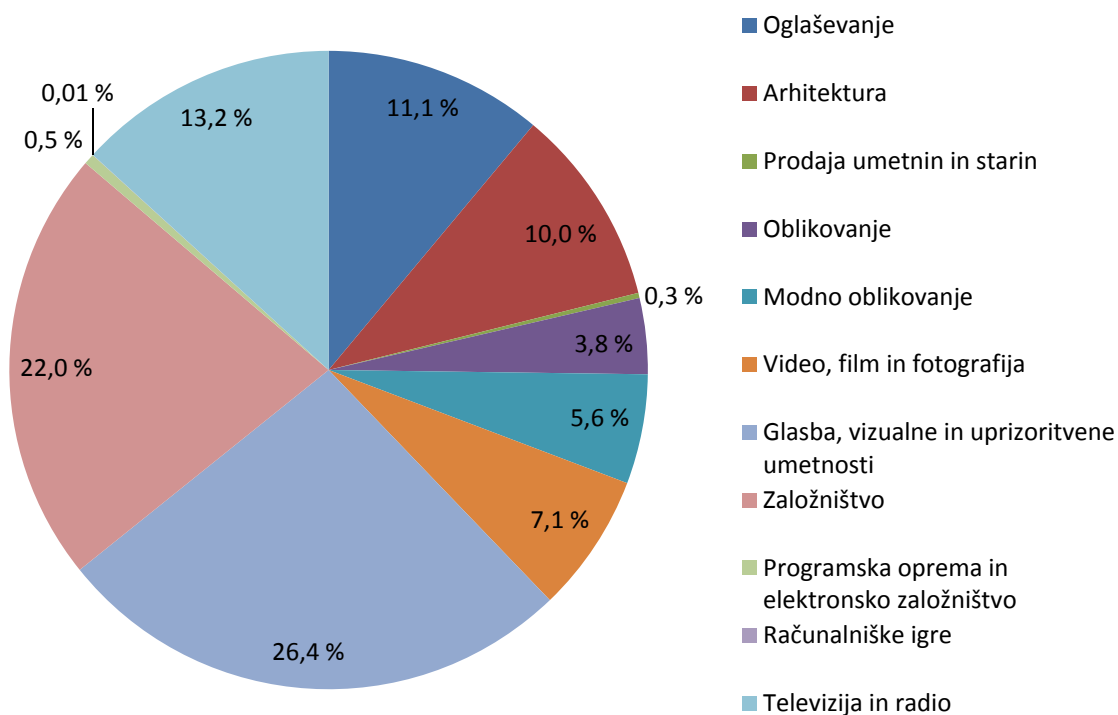
raziskave ustvarjalnih dejavnosti zato svetujemo, da se jo iz opredelitve izloči, obenem pa kritično pretrese tudi ostale (ne)vkjučene dejavnosti.

Slika 19: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Sloveniji (PRS 2013).

4.2.1 Ljubljanska urbana regija

Leta 2011 je v Ljubljanski urbani regiji 4,7 % prebivalcev delovalo v ustvarjalnih dejavnostih, kar je precej nad državnim povprečjem (1,4 %). Glede na posamezno dejavnost je največ prebivalcev delovalo v glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih, založništvu, televiziji in radiu ter oglaševanju. Najmanj ljudi je bilo dejavnih v računalniških igrah ter programski opremi in elektronskem založništvu (slika 20).

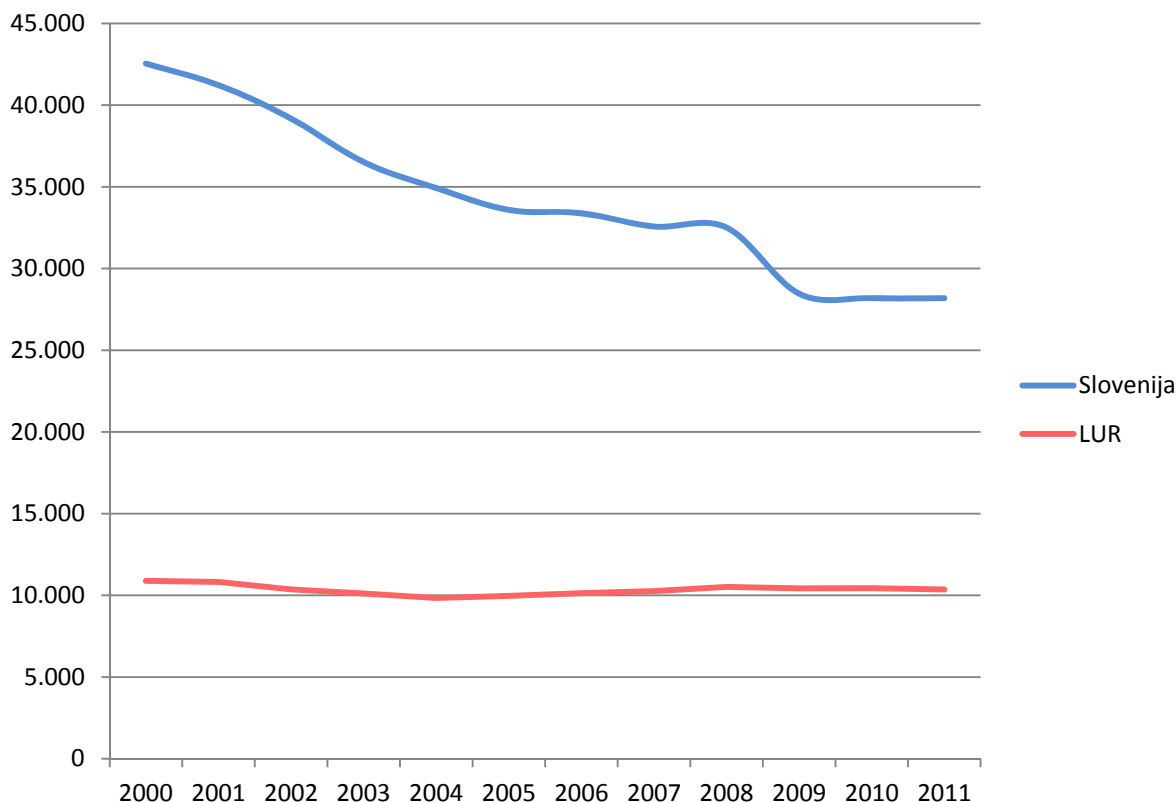

Slika 20: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2011).

Če primerjamo gibanje prebivalcev v ustvarjalnih dejavnostih v obdobju 2000–2011, lahko ugotovimo, da je število zaposlenih na ravni Ljubljanske urbane regije stagniralo, medtem ko je na ravni cele Slovenije doživelo močan upad, zlasti ob pojavu gospodarske krize leta 2008 (slika 21). K temu je najverjetneje botrovalo več dejavnikov, pri čemer smo enega posredno že omenili. Proizvodnja tekstila, ki ga obstoječa opredelitev ustvarjalnih dejavnosti sicer uvršča med modno oblikovanje, je v bistvu del klasične industrijske proizvodnje. Zanj smo pri analizi poklicne sestave že ugotovili, da je v minule desetletju beležila stalen upad, zlasti ob pojavu gospodarske krize leta 2008. V tem obdobju je v Sloveniji dejansko propadlo mnogo tekstilnih podjetij (na primer Mura), pri čemer je bil sedež teh podjetij večinoma v drugih regijah. V Ljubljanski urbani regiji se je propad tekstilne industrije in proces deindustrializacije zgodil že pred prelomom tisočletja, zato negativnih gibanj števila prebivalcev v ustvarjalnih dejavnostih v njej ni zaznati. Drug pomemben razlog za močan upad ustvarjalnih dejavnosti v Sloveniji v zadnjih letih je verjetno povezan tudi z arhitekturo. Ta dejavnost je močno povezana in odvisna od gradbeništva, ki je v času krize doživelo precejšen upad, zaradi česar je negativna gospodarska gibanja na svoji koži občutila tudi arhitektura. Za natančnejšo analizo upada zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih v Sloveniji bi bilo treba izvesti dodatno poglobljeno analizo, kjer bi po letih in po regijah primerjali posamezne dejavnosti. Vsekakor pa velja ugotovitev, da v Ljubljanski urbani regiji število zaposlenih v zadnjih letih ostaja konstantno z minimalnimi odstopanji.

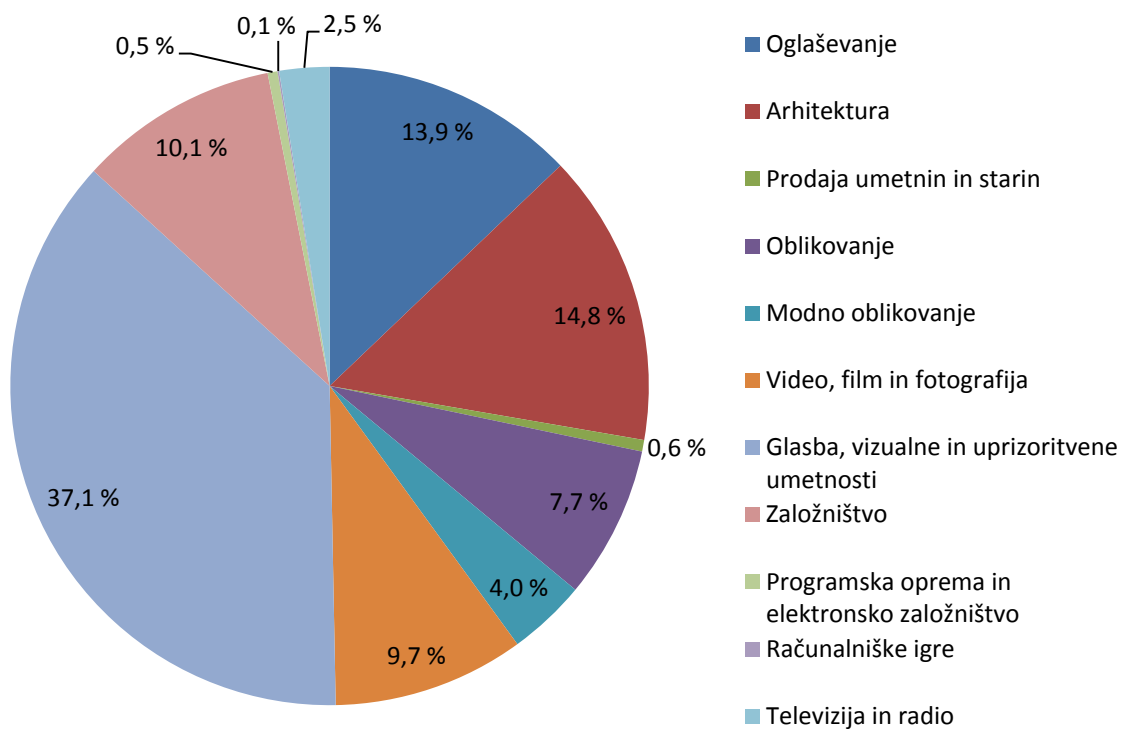
V času gospodarske krize se pogosto zgodi, da se najprej začne varčevati in odpuščati delovno silo na tistih področjih, ki neposredno ne vplivajo na gospodarsko rast. Takšno področje je denimo kultura, pa tudi katera druga, za gospodarski razvoj na prvi pogled manj pomembna ustvarjalna dejavnost. To se je zgodilo tudi v Sloveniji, ena najbolj očitnih posledic tega procesa pa je bila (sicer začasna) ukinitve Ministrstva za kulturo.

Nadalje lahko zmanjšanje ustvarjalnih dejavnosti v drugih delih Slovenije zaradi vstopa v informacijsko družbo povezujemo s prenosom klasičnega založništva na digitalno založništvo ter splošnim upadom kinematografske in fotografske dejavnosti. Upad ustvarjalnih dejavnosti razumemo tudi na način, da gre pri njih velikokrat za začasne oblike dela, ki se hitro prilagodijo trenutnim razmeram povpraševanja na trgu. Ker v času gospodarske krize okoliščine kulturi in ustvarjalnim dejavnostim niso bile najbolj naklonjene, so te za svoj obstoj morale poiskati druge priložnosti.

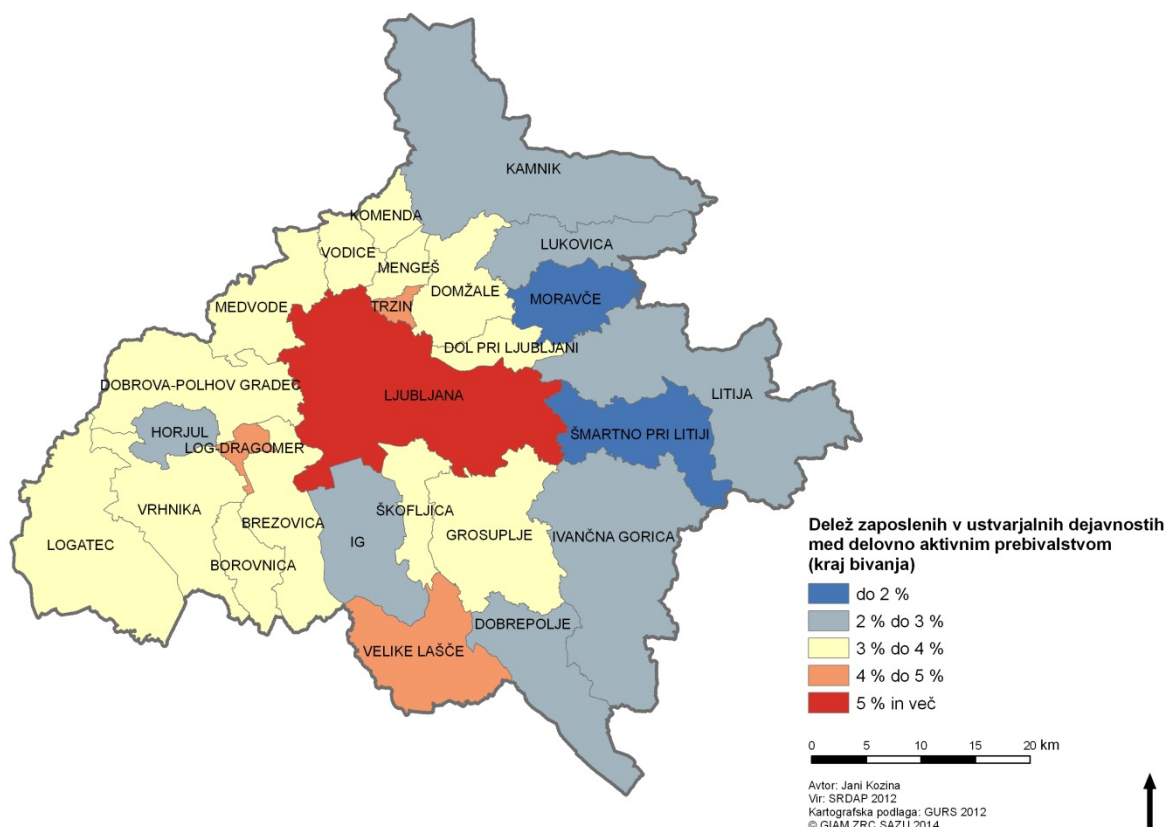
Slika 21: Sprememba števila prebivalcev v ustvarjalnih dejavnostih v Ljubljanski urbani regiji in v Sloveniji v obdobju 2000–2011 (SRDAP 2012).

Po podatkih iz leta 2013 je v Ljubljanski urbani regiji v ustvarjalnih dejavnostih delovalo 6172 oziroma skoraj polovica vseh ustvarjalnih podjetij v Sloveniji. Koncentracija ustvarjalnih dejavnosti v Ljubljanski urbani regiji se kaže tudi v nadpovprečnem deležu poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih (preglednica 6). Največ jih je delovalo v glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih, arhitekturi, oglaševanju in založništvu. Najmanj podjetij pa je bilo dejavnih v računalniških igrah, programski opremi in elektronskem založništvu ter prodaji umetnin in starin (slika 22). Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih v Ljubljanski urbani regiji je precej podobna sestavi na ravni Slovenije. V primerjavi s Slovenijo je nekoliko manjši le delež podjetij v modnem oblikovanju, nekoliko večji pa delež podjetij v oglaševanju ter glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih.

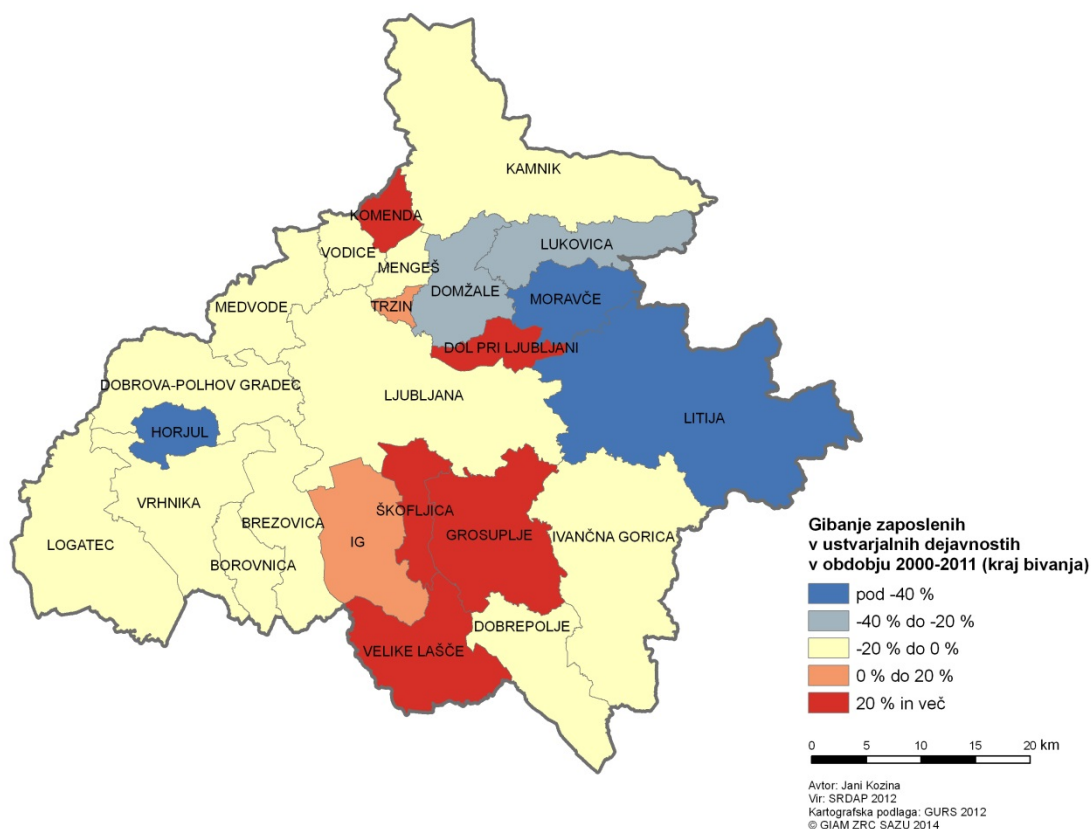
Slika 22: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Ljubljanski urbani regiji (PRS 2013).

Slika 23 kaže na koncentracijo zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih v osrednjem delu (zlasti v Ljubljani) in njihovo manjšo prisotnost v občinah vzhodnega dela regije, pri čemer pa je treba opozoriti, da so deleži zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih v vseh občinah dokaj majhni, posledično pa tudi razlike niso tako velike, kot je na prvi pogled razvidno iz kartografskega prikaza.

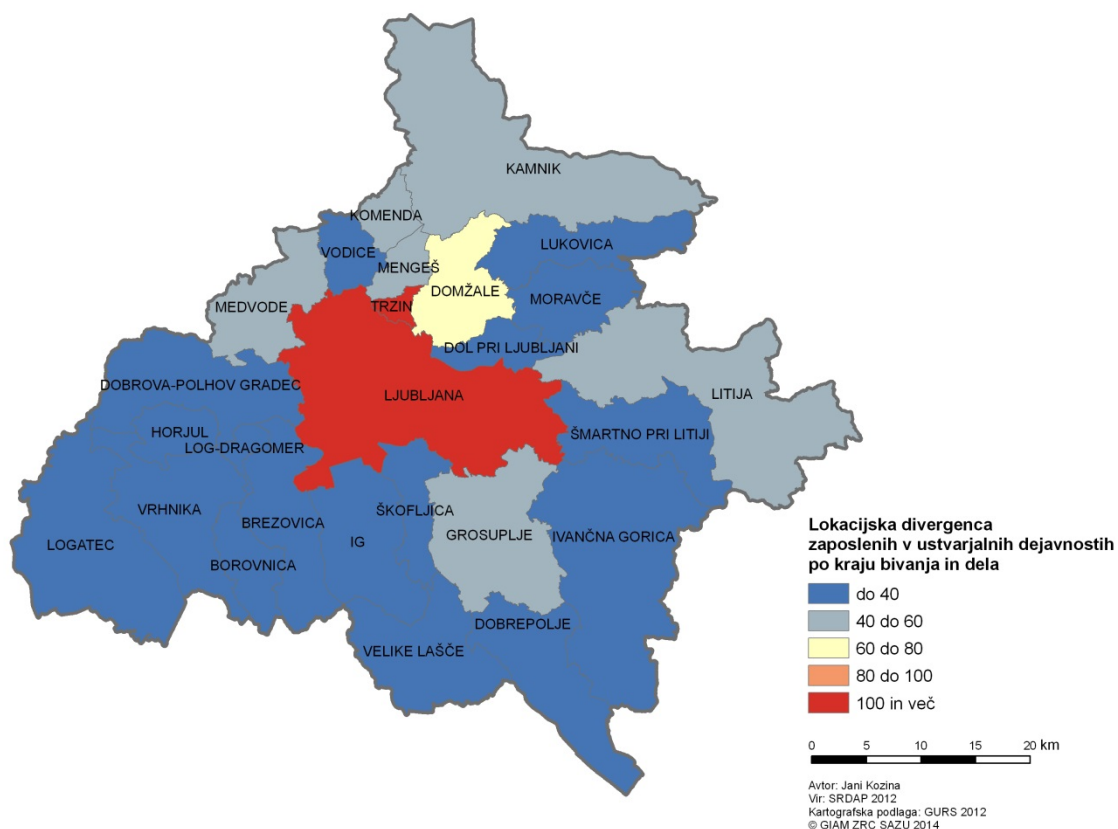
Slika 23: Delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih med delovno aktivnim prebivalstvom (kraj bivanja) v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

Slika 24 v veliki meri odraža proces suburbanizacije oziroma težnje po selitvi prebivalcev iz Ljubljane v njeno okolico, ki so v regiji prisotne že nekaj desetletij. Podoben proces velja tudi za prebivalce, zaposlene v ustvarjalnih dejavnostih, pri čemer pa se je upad števila teh prebivalcev v Ljubljani v zadnjih letih v precejšnji meri ustavil. Med občinami, najbolj privlačnimi za priseljevanje, prednjačijo občine Dol pri Ljubljani, Grosuplje, Komenda, Škofljica in Grosuplje z več kot 20 % rastjo števila prebivalcev, zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih. Po drugi strani pa nekatere občine, še posebej Horjul, Moravče in Litija, izkazujejo ravno obraten proces. Odgovor na vprašanje, zakaj je temu tako, bi zahteval natančnejšo analizo selitvenih gibanj v teh občinah. Možno je domnevati, da so bile te občine v primerjavi z drugimi občinami v Ljubljanski urbani regiji v zadnjih letih manj uspešne pri privabljanju in zadrževanju prebivalcev, zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih.

Slika 24: Gibanje zaposlenih (po kraju bivanja) v ustvarjalnih dejavnostih v obdobju 2000–2011 v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

Prostorski prikaz lokacijske divergence, prikazan na sliki 25, razkriva, da po razmerju med zaposlenimi v ustvarjalnih dejavnostih po kraju bivanja in dela izrazito prednjačita občini Ljubljana in Trzin, ki z vrednostma nad 100 edini izkazujeta presežek delovnih mest nad prebivalci. Rezultati se sicer v precejšnji meri ujemajo z lokacijsko divergenco zaposlenih v ustvarjalnih poklicih in potrjujejo vlogi obeh občin kot pomembnih zaposlitvenih središč, tudi za zaposlene v ustvarjalnih dejavnostih.

Slika 25: Lokacijska divergenca zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih po kraju bivanja in dela v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

Preglednica 6: Delež poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 in zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih med delovno aktivnim prebivalstvom leta 2011.

	Slovenija (%)	Ljubljanska urbana regija (%)		Mestna občina Ljubljana (%)		Občina Dobrova - Polhov Gradec (%)		Občina Trzin (%)	
poslovni subjekti v ustvarjalnih dejavnostih	6,8	9,4		11,0		4,3		5,6	
	Slovenija (%)	Ljubljanska urbana regija (%)		Mestna občina Ljubljana (%)		Občina Dobrova - Polhov Gradec (%)		Občina Trzin (%)	
		kraj bivanja	kraj dela	kraj bivanja	kraj dela	kraj bivanja	kraj dela	kraj bivanja	kraj dela
zaposleni v ustvarjalnih dejavnostih	3,4	4,7	4,2	6,2	4,9	3,4	2,3	4,9	2,5

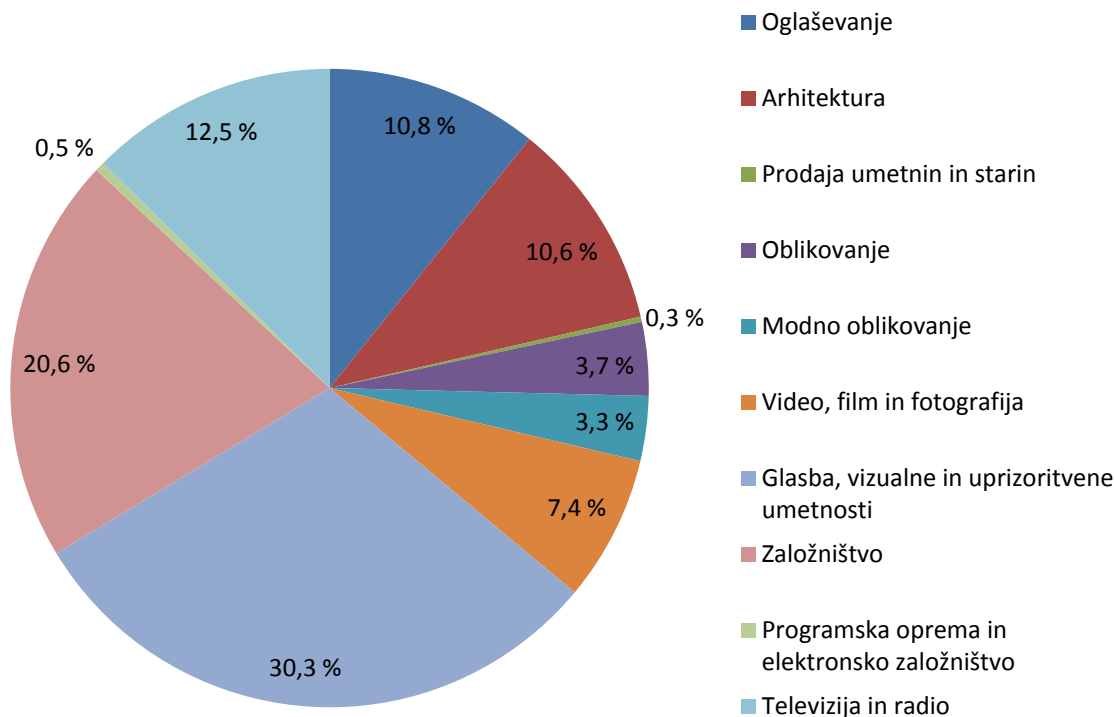
Preglednica 7: Podatki o zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih po občinah v Ljubljanski urbani regiji (SRDAP 2012).

Občina	število prebivalcev v ustvarjalnih dejavnostih (po kraju bivanja)	število prebivalcev v ustvarjalnih dejavnostih (po kraju dela)	delež prebivalcev v ustvarjalnih dejavnostih (po kraju bivanja) (%)	sprememba števíla prebivalcev v ustvarjalnih dejavnostih v obdobju 2000– 2011 ⁸	lokacijska divergenca
Borovnica	60	6	1,5	-1,6	10
Brezovica	172	58	1,5	-5,5	34
Dobrepolje	36	14	0,9	0,0	39
Dobrova-Polhov Gradec	105	32	1,4	-19,8	30
Dol pri Ljubljani	81	22	1,5	37,3	27
Domžale	507	316	1,5	-23,6	62
Grosuplje	304	168	1,6	31,0	55
Ig	76	24	1,1	4,1	32
Ivančna Gorica	178	66	1,2	-11,4	37
Kamnik	318	140	1,1	-14,5	44
Litija	146	79	1,0	-49,3	54
Ljubljana	6919	10156	2,5	-0,4	147
Logatec	182	59	1,4	-14,2	32
Lukovica	63	16	1,2	-27,6	25
Medvode	225	93	1,4	-8,9	41
Mengeš	95	52	1,3	-16,7	55
Moravče	36	7	0,7	-60,4	19
Škofljica	155	56	1,7	37,2	36
Velike Lašče	83	30	2,0	25,8	36
Vodice	70	18	1,5	-17,6	26
Vrhnika	255	102	1,6	-11,8	40
Horjul	27	4	0,9	-50,9	15
Komenda	80	41	1,5	33,3	51
Trzin	78	135	2,0	13,0	173
Šmartno pri Litiji	35	10	0,6	/	29
Log - Dragomer	67	24	1,9	/	36

4.2.2 Mestna občina Ljubljana

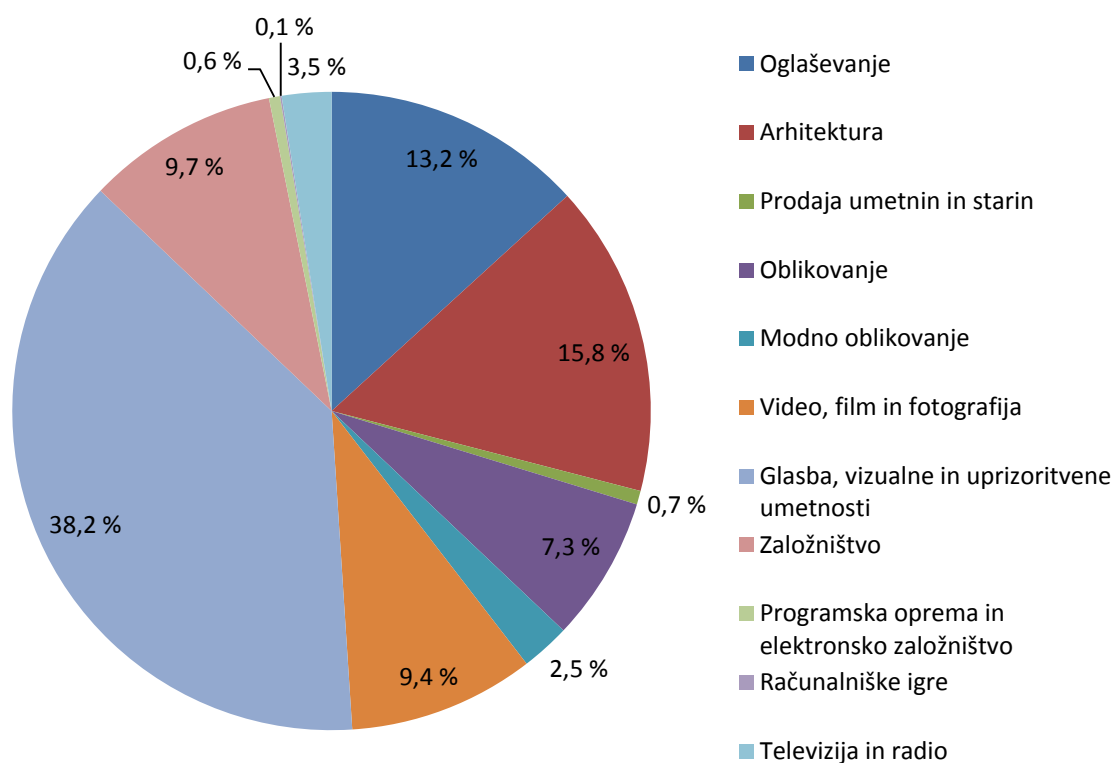
Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih v Mestni občini Ljubljana je podobna sestavi na ravni Ljubljanske urbane regije in razkriva, da v njej prevladujejo zaposleni v glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih. Visok je tudi delež zaposlenih v založništvu, omembe vredni pa so še deleži zaposlenih v televiziji in radiu, oglaševanju, arhitekturi ter videu, filmu in fotografiji. Delež zaposlenih v ostalih ustvarjalnih dejavnostih (oblikovanje, modno oblikovanje, programska oprema in elektronsko založništvo, prodaja umetnin in starin, računalniške igre) je manjši. Mestna občina Ljubljana se sicer ponaša z nadpovprečnim deležem zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih (6,2 %), kar je vsekakor ugodno za krepitev pomena teh dejavnosti v prihodnje.

⁸ Podatki se nanašajo na Občine, ki so veljale leta 2000. Takrat je bila Občina Šmartno pri Litiji še del Občine Litija, Občine Log - Dragomer pa del Občine Vrhnika.

Slika 26: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Mestni občini Ljubljana (SRDAP 2011).

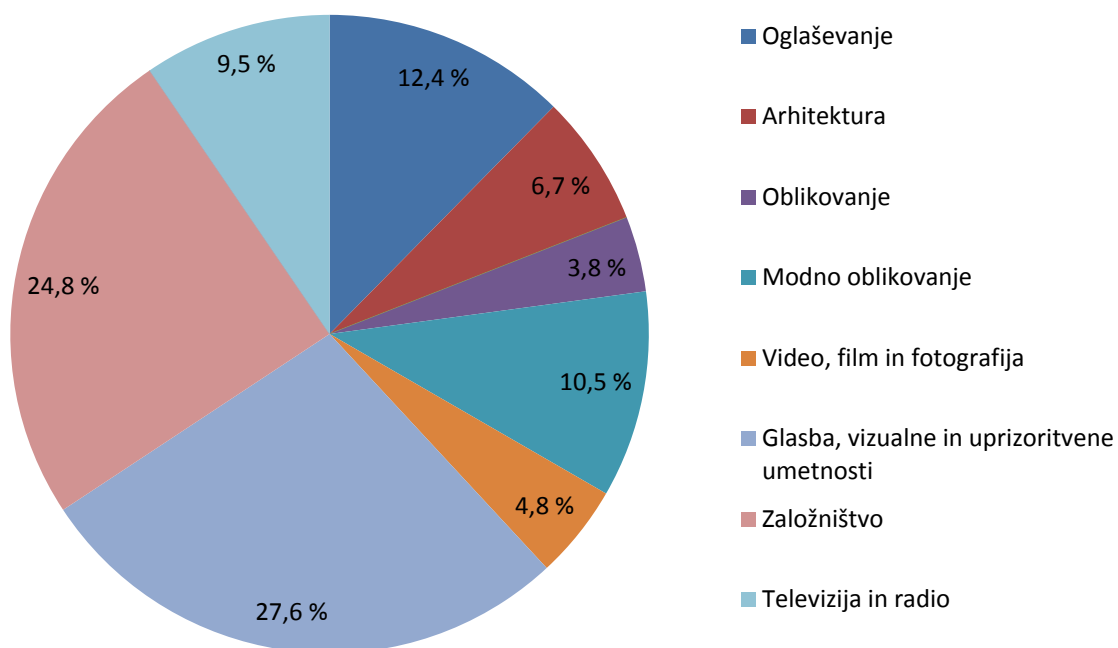
Sestavi zaposlenih je podobna tudi sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih v Mestni občini Ljubljana. Z več kot tretjinskim deležem močno prevladujejo podjetja, ki delujejo na področju glasbe, vizualnih in uprizoritvenih umetnosti. Med ostalimi dejavnostmi si po vrstnem redu sledijo arhitektura, oglaševanje in založništvo z deset ali več odstotnim deležem, omembe vredna pa sta še video, film in fotografija ter oblikovanje. Delež podjetij, ki se ukvarjajo z ostalimi ustvarjalnimi dejavnostmi (televizija in radio, modno oblikovanje, prodaja umetnin in starin, programska oprema in elektronsko založništvo, računalniške igre) je manjši. Mestna občina Ljubljana se sicer ponaša z nadpovprečnim deležem podjetij v ustvarjalnih dejavnostih (11 %), kar je vsekakor ugodno za krepitev pomena teh dejavnosti v prihodnje.

Slika 27: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Mestni občini Ljubljana (PRS 2013).

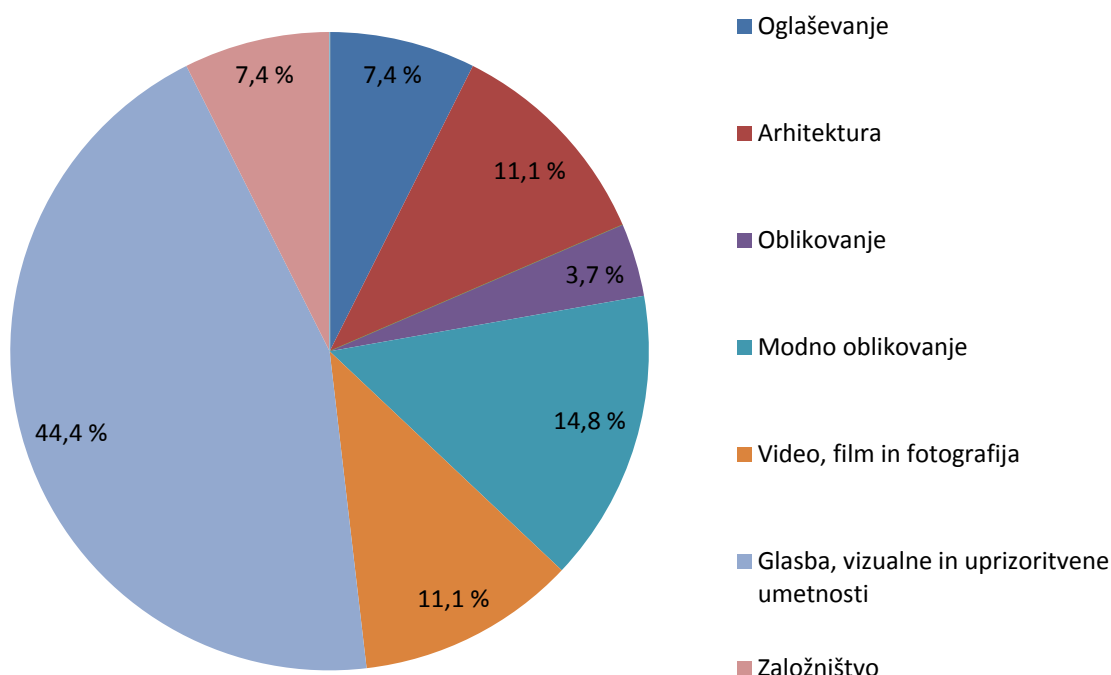
4.2.3 Občina Dobrova - Polhov Gradec

Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih v Občini Dobrova - Polhov Gradec razkriva, da v njej prevladujejo zaposleni v glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih ter založništvu (skupaj več kot 50 %). Omembe vredna sta še deleža zaposlenih v oglaševanju, televiziji in radiu ter v modnem oblikovanju, deleži zaposlenih v arhitekturi, videu, filmu in fotografiji ter oblikovanju pa so precej manjši. Med prebivalci občine Dobrova - Polhov Gradec ni nobenih zaposlenih v drugih ustvarjalnih dejavnostih (televizija in radio, prodaja umetnin in starin, programska oprema in elektronsko založništvo, računalniške igre). Delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih je s 3,4 % nižji od regijskega povprečja.

Slika 28: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Občini Dobrova - Polhov Gradec (SRDAP 2011).

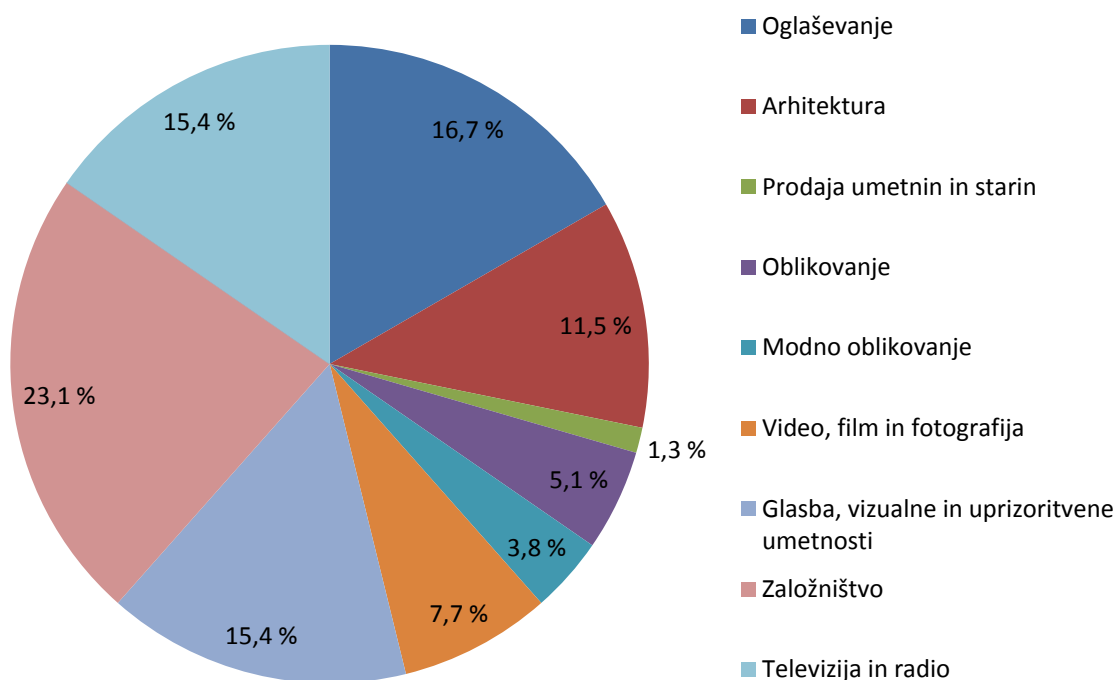
Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih v Občini Dobrova - Polhov Gradec kaže podobno stanje, pri čemer pa je treba opozoriti na majhno število (27) in nizek delež tovrstnih podjetij (4,3 %), kar kaže na dokaj šibko podporno okolje ustvarjalnim dejavnostim. 12 podjetij v občini deluje na področju glasbe, vizualnih in uprizoritvenih umetnosti, ostale dejavnosti pa so prisotne v bistveno manjši meri (modno oblikovanje, arhitektura, video, film in fotografija, založništvo, oglaševanje, oblikovanje) ali pa jih sploh ni (televizija in radio, prodaja umetnin in starin, programska oprema in elektronsko založništvo, računalniške igre).

Slika 29: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Občini Dobrova - Polhov Gradec (PRS 2013).

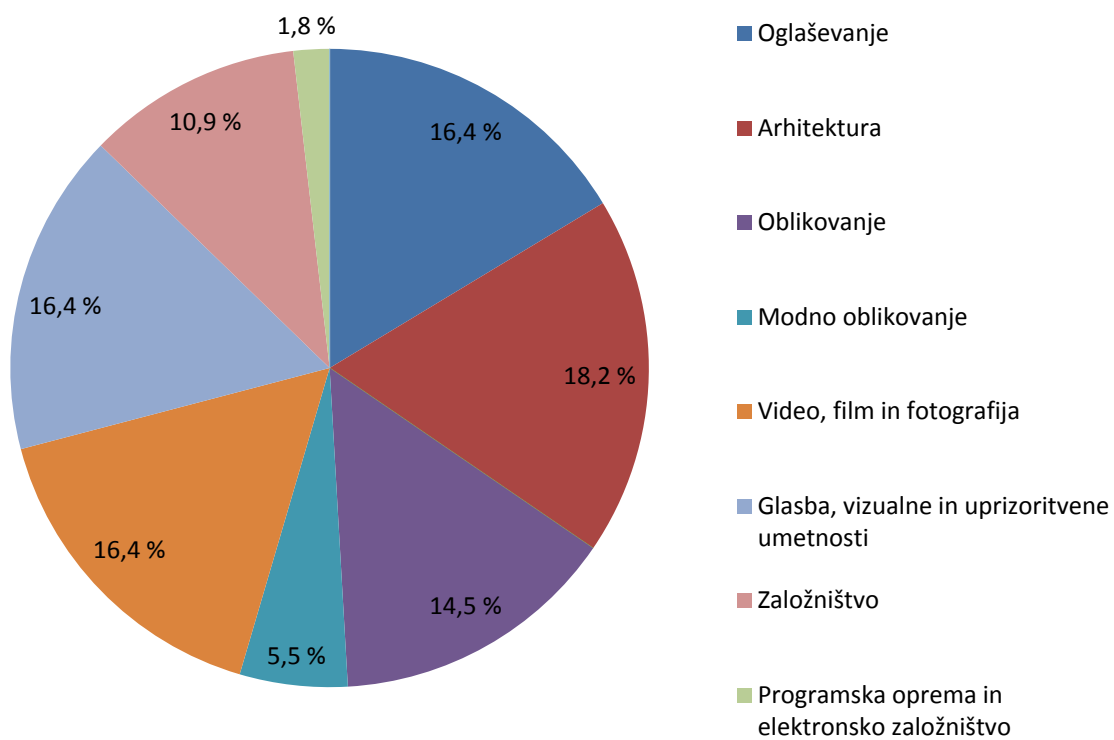
4.2.4 Občina Trzin

Občina Trzin se po sestavi njenih zaposlenih prebivalcev od vseh treh obravnavanih občin najbolj razlikuje od povprečja Ljubljanske urbane regije, zlasti po manjšem deležu zaposlenih v glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih. V zaposlitveni sestavi s 23,1 % prevladujejo zaposleni v založništvu, pomemben delež zaposlenih predstavljajo tudi zaposleni v oglaševanju, televiziji in radiu, že omenjenih glasbi, vizualnih in uprizoritvenih umetnostih ter v arhitekturi. Deleži zaposlenih v ostalih ustvarjalnih dejavnostih so manjši in ne presegajo 10 % (video, film in fotografija, oblikovanje, modno oblikovanje, prodaja umetnin in starin) ali jih sploh ni (programska oprema in elektronsko založništvo, računalniške igre). Delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih med delovno aktivnim prebivalstvom je s 4,9 % dokaj ugoden, nad regijskim povprečjem in predstavlja solidno osnovo za nadaljnjo krepitev ustvarjalnega potenciala v občini.

Slika 30: Sestava zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih leta 2011 v Občini Trzin (SRDAP 2011).

Občina Trzin se od regijskega povprečja razlikuje tudi po sestavi podjetij v ustvarjalnih dejavnostih – zlasti po njeni uravnoteženosti, saj nobena od dejavnosti po številu izrazito ne izstopa. Med dejavnostmi so približno enakomerno zastopane arhitektura, oglaševanje, glasba, vizualne in uprizoritvene umetnosti, video, film in fotografija ter oblikovanje (8–10 podjetij), kot pomembnejšo dejavnost pa velja omeniti še založništvo (6 podjetij). Ostale ustvarjalne dejavnosti so v Občini bistveno slabše zastopane (modno oblikovanje, programska oprema in elektronsko založništvo) ali pa v njej sploh niso prisotne (televizija in radio, prodaja umetnin in starin, računalniške igre). **Treba pa je opozoriti, da je delež podjetij v ustvarjalnih dejavnostih v Občini nizek (5,6 %) in pod regijskim povprečjem (9,4 %).** Po tem kriteriju je Občina Trzin podobna večini ostalih Občin v Ljubljanski urbani regiji, ki izkazujejo podpovprečen delež poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih. V tem oziru namreč nadpovprečno izstopata samo Mestna občina Ljubljana (11,0 %) in Občina Log - Dragomer (10,3 %).

Slika 31: Sestava podjetij v ustvarjalnih dejavnostih leta 2013 v Občini Trzin (PRS 2013).

5 Selitve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem

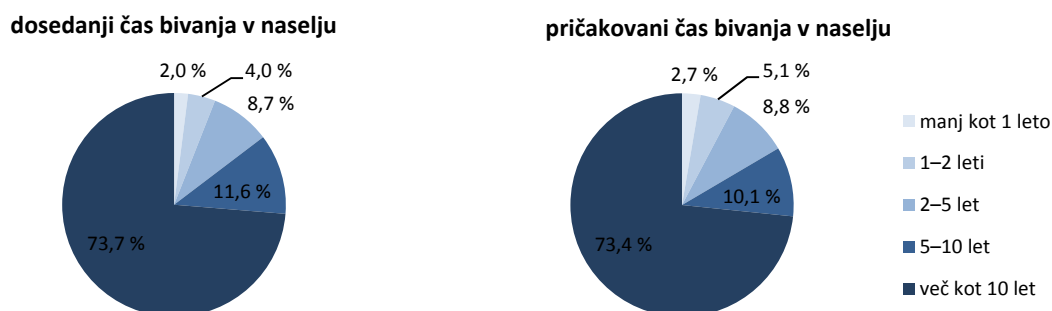
V zadnjem času se veliko razpravlja o selitvah in mobilnosti ustvarjalne, visokokvalificirane delovne sile (Florida 2005, Hansen in Niedomysl 2009, Martin-Brelot s sodelavci 2010). Temeljna hipoteza v tem primeru je, da se v sodobnih gospodarskih razmerah ustvarjalna delovna sila ne seli zgolj z namenom, da dobi zaposlitev (angleško *people follow jobs*), temveč se seli tja, kjer je zadovoljna z življenjskim okoljem nasploh. Posledično prebivalcem z ustvarjalnim poklicem sledijo tudi delovna mesta (angleško *jobs follow people*) (Ravbar, 2008, 103). Medtem ko je bila omenjena hipoteza v večji meri potrjena na severnoameriških tleh, je v Evropi večinoma doživela zavrnitev. Ugotovljeno je bilo, da je ustvarjalna delovna sila na stari celini zaradi različnih kulturnih (jezikovne razlike, manjša odprtost do tujcev, potreba po poznavanju lokalnih navad in podobno) ter institucionalnih ovir (razlike med državami v zdravstvenem in izobraževalnem sistemu, zakonodaji, pokojninski shemi in podobno) precej manj mobilna od tiste na novi celini. V Evropi celo ni mogoče zaznati večjih razlik v selitvenosti med ustvarjalno delovno silo in ostalim delovno aktivnim prebivalstvom (Martin-Brelot s sodelavci 2010).

Medtem ko je bilo že ugotovljeno, da se v zadnjem času izobražena in ustvarjalnejša delovna sila iz Slovenije seli v tujino (Lapuh 2011), k nam pa še vedno prihajajo večinoma manj usposobljeni delavci iz bivših republik nekdanje Jugoslavije, se vsebina pričujočega poglavja nanaša na notranje selitve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. Te so bile na primeru Ljubljanske urbane regije raziskane s pomočjo ankete (Kozina 2013b).

Selitve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem so bile obravnavane z dveh vidikov. V prvem delu smo se osredotočili na časovni obseg selitev oziroma preživeli in pričakovani čas bivanja anketirancev v sedanjem naselju. Zanimalo nas je, koliko časa že prebivajo v sedanjem naselju in koliko časa nameravajo v njem tudi ostati. V drugem delu je bil poudarek na prostorskem obsegu selitev, kjer smo sedanje naselja bivanja vprašanih primerjali z naseljem njihovega rojstva in naseljem zaključka najvišje stopnje izobrazbe. Na ta način lahko sklepamo, v kolikšni meri identiteta oziroma osebne vezi, ki se nanašajo na zelo pomembne kraje v življenju posameznikov, vplivajo na izbiro njihovega naselja bivanja v sedanjosti.

5.1 Časovni obseg selitev

Glede na dosedanja in pričakovani čas bivanja v naselju je mogoče v Ljubljanski urbani regiji zaznati zelo nizko selitveno dinamiko prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. Skoraj tri četrtine vprašanih namreč v sedanjem naselju živi že več kot desetletje in praktično enak delež namerava v njem dolgoročno tudi ostati (slika 32). Podatki za Mestno občino Ljubljana kažejo skoraj identično stanje.

Slika 32: Dosedanji (N = 2024) in pričakovani (N = 1937) čas bivanja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v sedanjem naselju leta 2012 v Ljubljanski urbani regiji (Kozina 2014).

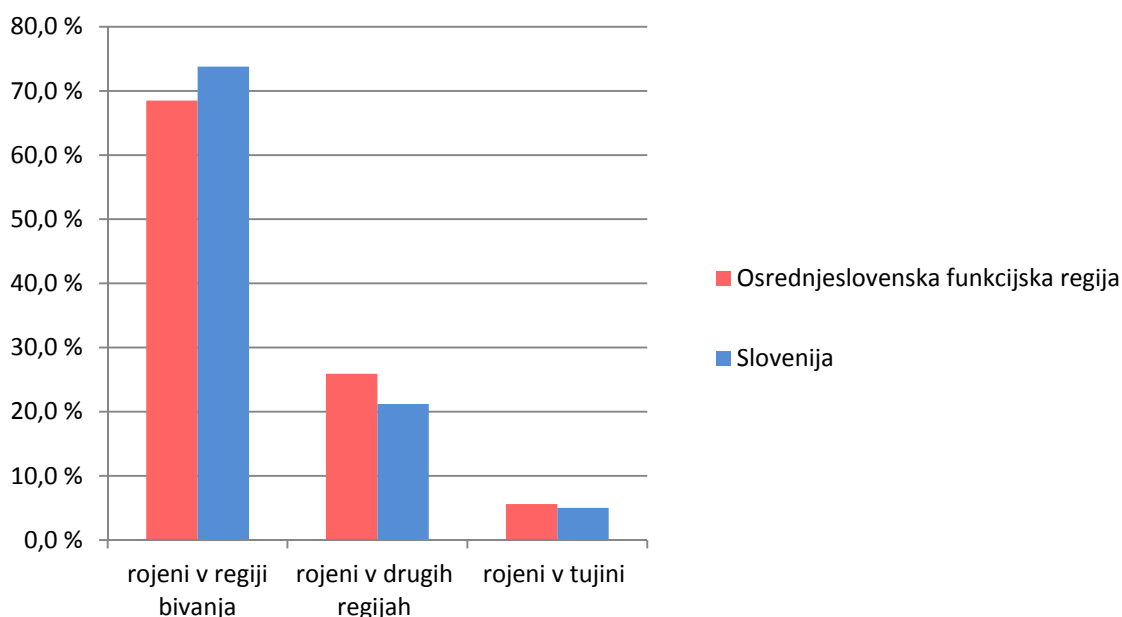
Če podatke na sliki 32 primerjamo s stanjem v drugih regijah, lahko ugotovimo, da so se prebivalci z ustvarjalnim poklicem v zadnjem desetletju še najintenzivneje priseljevali ravno v Ljubljansko urbano regijo, z oddaljevanjem od nje pa je moč tega procesa pojenjala, kar poleg drugih vidikov centralizacije v tej regiji kaže tudi na zgoščanje tako imenovanega ustvarjalnega kapitala. Podobno lahko ugotovimo, da so prebivalci z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji med vsemi regijami najbolj pripravljeni na spremembo kraja bivanja v bližnji prihodnosti. Primerljivo stanje je sicer moč zaznati tudi v ostalih regijah zahodne Slovenije, medtem ko je pripravljenost na selitev v vzhodni Sloveniji manjša (Kozina 2014).

Kljub slednjim ugotovitvam lahko zaključimo, da je selitvenost prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji razmeroma nizka in se ne razlikuje pretirano od selitvenosti celotnega slovenskega prebivalstva. V povprečju se namreč posamezen Slovenec v svojem življenju preseli enkrat do dvakrat v oddaljenosti večji od 15 km (povprečje EU je 6–7 krat, v ZDA pa na primer 13–14 krat). Tudi pripravljenost preselitve v drug kraj je med Slovenci sorazmerno nizka. V povprečju je manj kot petina prebivalcev Slovenije preselitvi vsaj načelno naklonjenih. Najbolj izrazit razlog za preselitev med tistimi, ki bi se bili pripravljeni preseliti je boljša kakovost bivalnega okolja. Drugi razlog je boljša služba, zatem pa še izgradnja lastne stanovanjske hiše (Hočevar s sodelavci 2004, 16).

5.2 Prostorski obseg selitev

Primerjava sedanje regije bivanja anketirancev z regijo njihovega rojstva kaže, da se je več kot dve tretjini (68,5 %) v Osrednjeslovenski funkcijski regiji⁹ živečih ustvarjalcev tam tudi rodilo. Približno četrtina (25,9 %) se jih je rodila v ostalih delih Slovenije, le manjši del (5,6 %) pa v tujini. Primerjava s slovenskim povprečjem izkazuje, da večjih razlik med regijo in državo v tem oziru ni zaznati (slika 33).

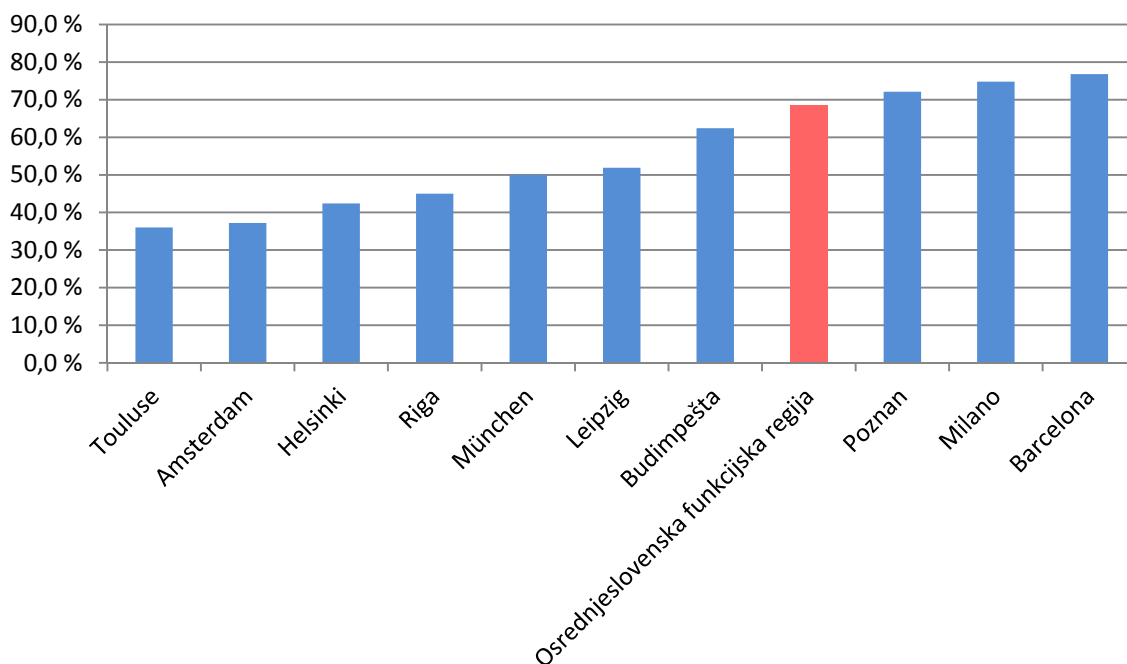
⁹ Osrednjeslovenska funkcijska regija poleg Občin v Ljubljanski urbani regiji obsega še Zasavje (Občine Trbovlje, Zagorje in Hrastnik), Ribniško in Kočevsko (Občine Ribnica, Sodražica, Loški Potok, Kočevje, Kostel in Osilnica) in vzhodni del Notranjske regije (Občine Bloke, Cerknica in Loška Dolina).

Slika 33: Primerjava razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Osrednjeslovenski funkcijski regiji in Sloveniji glede na kraj rojstva (Kozina 2014).

Zanimiva je primerjava anketnih rezultatov z izsledki mednarodne raziskave Martin-Brelotove s sodelavci (2010), v kateri so po isti metodologiji raziskovali selitveno dinamiko zelo podobne skupine ustvarjalnega prebivalstva v evropskih mestnih oziroma metropolitanskih regijah (Amsterdam, Barcelona, Budimpešta, Helsinki, Leipzig, Milano, München, Poznan, Riga in Toulouse). Avtorji raziskave, ki so želeli primerjati selitveno dinamiko ustvarjalnih poklicnih skupin v Severni Ameriki in Evropi, ugotavljajo, da so prebivalci z ustvarjalnim poklicem na »stari celini« selitveno precej manj mobilni od tistih na drugi strani Atlantika.

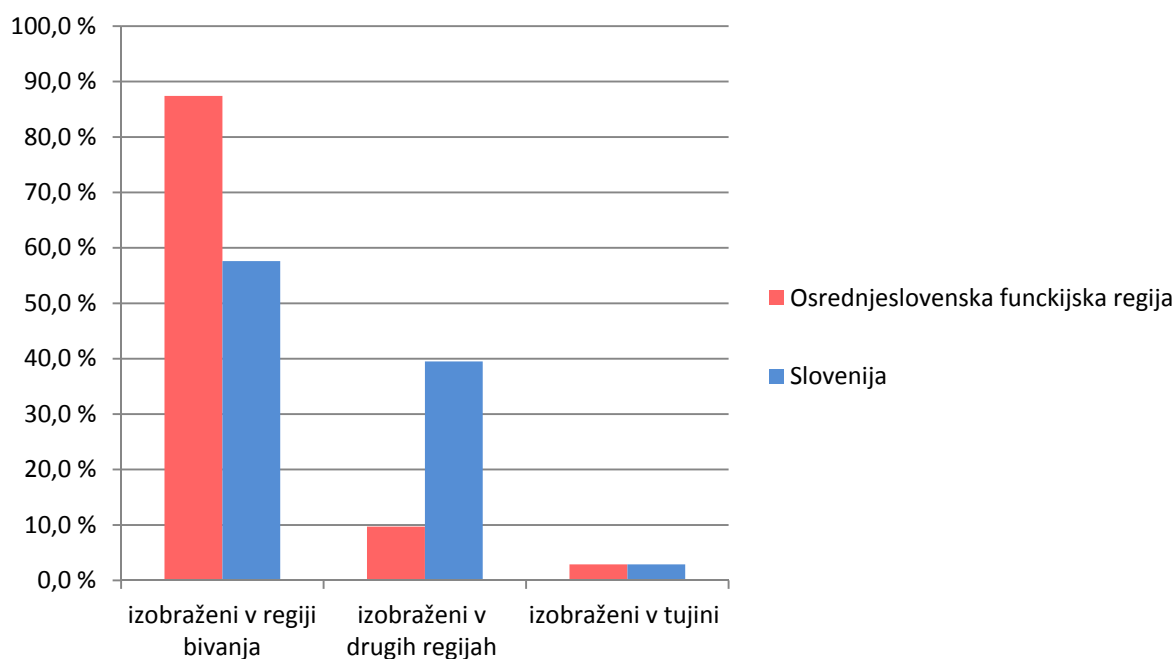
Skupni delež v teh evropskih regijah rojenih in živečih ustvarjalcev predstavlja dobro polovico vseh anketirancev (55,0 %), kar je precej manj kot v Osrednjeslovenski funkcijski regiji (68,5 %). Po drugi strani je skupni delež v tujini rojenih ustvarjalcev v evropskih regijah (8,8 %) precej večji kot v naši regiji (5,6 %). Če Osrednjeslovensko funkcijsko regijo natančneje primerjamo z omenjenimi evropskimi, lahko ugotovimo, da je po tovrstni selitvenosti ustvarjalcev najbolj podobna južno- in vzhodnoevropskim regijam (Barcelona, Budimpešta, Milano in Poznan), kjer delež tam rojenega in živečega prebivalstva z ustvarjalnim poklicem večinoma presega 70,0 %. V severno- in zahodnoevropskih regijah (Amsterdam, Helsinki, Leipzig, München, Riga in Toulouse) je namreč ta delež v večini primerov pod 50,0 %. Iz tega lahko sklepamo, da so medregionalne selitve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem glede na regijo rojstva in regijo sedanjega prebivališča v Sloveniji dokaj šibke (slika 34).

Slika 34: Delež ustvarjalnega prebivalstva, ki živi v regiji svojega rojstva (Martin-Brelot s sodelavci 2010, Kozina 2014).

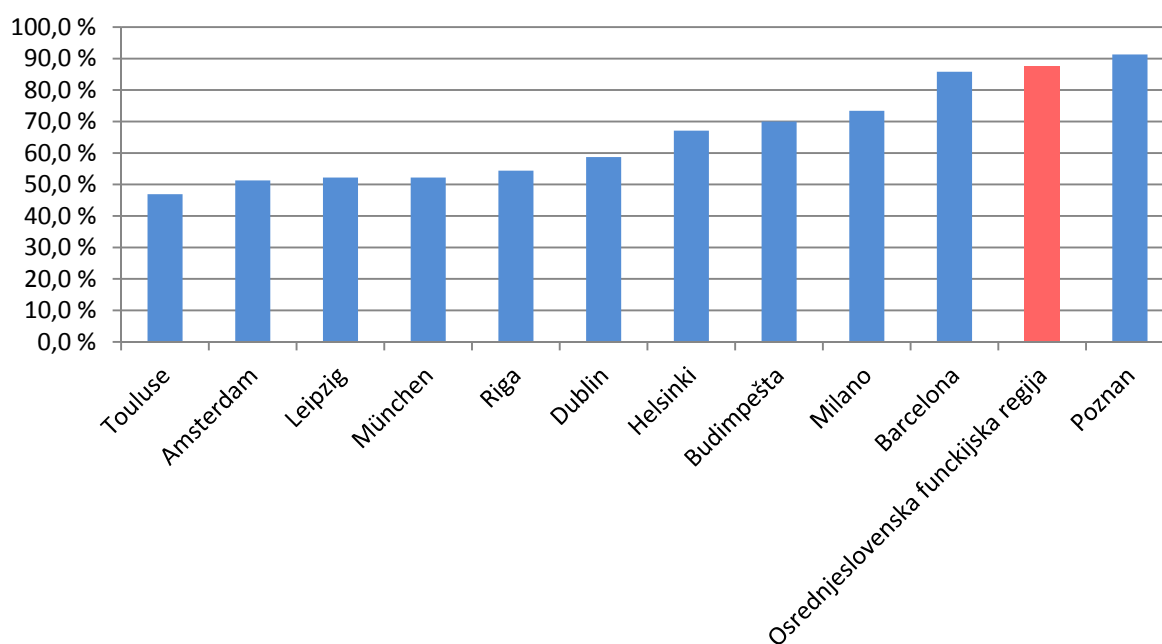
Primerjava sedanje regije bivanja anketirancev z regijo zaključka najvišje stopnje izobrazbe kaže, da je velika večina (87,4 %) v Osrednjeslovenski funkcijski regiji živčih ustvarjalcev tam pridobila najvišjo stopnjo izobrazbe. Približno desetina (9,7 %) je to storila v ostalih delih Slovenije, le manjši del (2,9 %) pa v tujini. Primerjava s slovenskim povprečjem v tem primeru izkazuje znatne razlike med regijo in državo (slika 35). Na to verjetno vpliva zlasti mreža izobraževalnih ustanov, ki je v primeru primarnega in sekundarnega izobraževanja pri nas sicer goste in enakomerno razmeščena, vendar pa to ne velja za terciarno izobraževanje.

Podrobnejša analiza je še pokazala, da se prebivalci z ustvarjalnim poklicem po končanem izobraževanju v obeh največjih univerzitetnih središčih (Ljubljana in Maribor) v veliki meri vračajo domov oziroma v regijo rojstva ali pa se iz nje sploh nikoli niso izselili, ampak so se dnevno vozili na študij.

Slika 35: Primerjava razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Osrednjeslovenski funkcijski regiji in Sloveniji glede na kraj zaključka najvišje stopnje izobrazbe (Kozina 2014).

Primerjava rezultatov pričujoče raziskave z rezultati študije Martin-Brelotove s sodelavci (2010) tudi v tem primeru kaže, da je Osrednjeslovenska funkcijska regija po deležu v njej izobraženih in živečih prebivalcev z ustvarjalnim poklicem podobna južno- in vzhodnoevropskim regijam, kjer ta delež presega 70 %. Avtorji mednarodne raziskave tudi na tem mestu zaključujejo, da so evropski ustvarjalci selitveno zelo nemobilni. Večina jih preprosto ostane v naselju oziroma regiji, kjer so se rodili oziroma odraščali ali se izobrazili.

Slika 36: Delež ustvarjalnega prebivalstva, ki živi v regiji zaključka najvišje stopnje izobrazbe (Martin-Brelot s sodelavci 2010, Kozina 2014).

6 Dejavniki prostorske razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem

Dejavniki prostorske razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem so bili ugotovljeni s pomočjo vprašalnika, v katerem smo anketirance pozvali, da iz nabora razlogov za prebivanje v sedanjem naselju izberejo do tri najpomembnejše (glej Kozina 2013b). Nekateri kompleksnejši dejavniki (na primer identiteta in kakovost bivalnega okolja) so bili obravnavani z več zornih kotov oziroma merjeni z večjim številom razlogov za prebivanje v sedanjem naselju, enostavnejši (na primer višina plače) pa samo z enim. Rezultati anketiranja so podrobno prikazani v prilogi 5.

V nadaljevanju so najprej osvetljeni dejavniki prostorske razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji, zatem pa še v Mestni občini Ljubljana. Zaradi premajhnega vzorca vrnjenih anket se ugotovitve za Občini Dobrova - Polhov Gradec in Trzin ne nanašajo neposredno nanju, ampak, upoštevajoč njuno lego in suburbaniziran značaj, na območja, ki so jih vsi anketiranci v Sloveniji označili kot predmestje ali obrobje velikega mesta. Na ta način je podana groba ocena dejavnikov, ki vplivajo na prostorsko razporeditev ustvarjalcev v teh dveh občinah. Zaradi približka je treba te ugotovitve jemati z določenim zadržkom.

6.1 Ljubljanska urbana regija

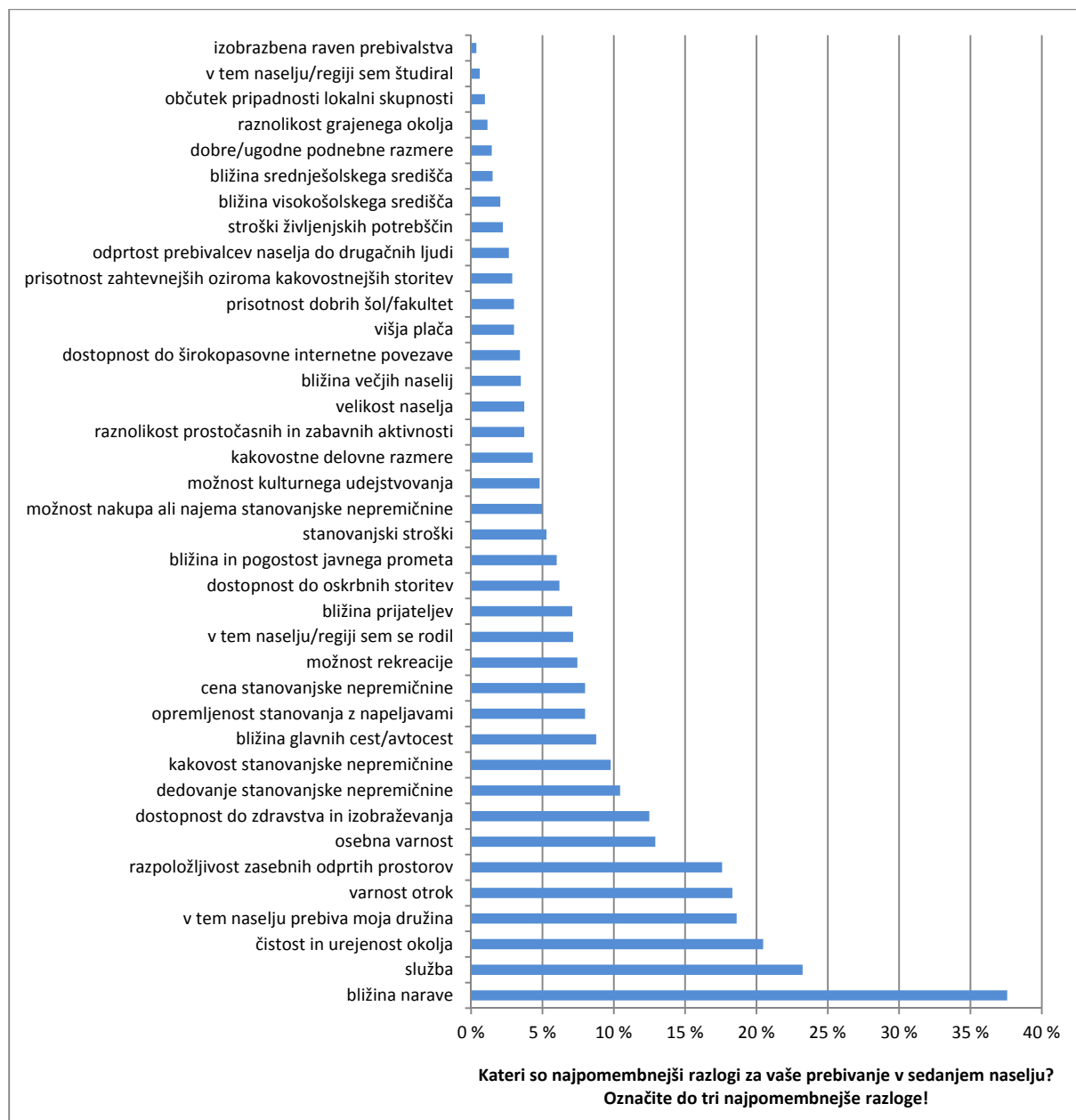
6.1.1 Najpomembnejši dejavniki

Prebivalci z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji živijo v sedanjem naselju v največji meri iz razlogov, ki se nanašajo na **dostopnost do prostočasnih aktivnosti** (bližina narave), **dostopnost do delovnih mest** (služba), **kakovost bivalnega okolja** (čistost in urejenost okolja, varnost otrok, razpoložljivost zasebnih odprtih prostorov) in **identiteto** (v tem naselju prebiva moja družina). Vse naštetе razloge je med najpomembnejše tri uvrstilo več kot 15 % vprašanih (slika 37).

Prebivalcem z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji se za bivanje v sedanjem naselju zdijo nekoliko pomembnejši še razlogi, ki se nanašajo na že omenjeno kakovost bivalnega okolja (osebna varnost, kakovost stanovanjske nepremičnine) in identiteto (dedovanje stanovanjske nepremičnine), čemur pa lahko dodamo še **dostopnost do storitev** (dostopnost do zdravstva in izobraževanja) in **prometno dostopnost** (bližina glavnih cest/avtocest). Te razloge je med najpomembnejše tri izbralo od 8 do 15 % anketirancev (slika 37).

Ti rezultati se v znatni meri ujemajo z rezultati raziskave Vrednote prostora in okolja (Hočevar s sodelavci 2004), v kateri so bile obravnavane bivanjske preference vseh prebivalcev Slovenije. Po mnenju slednjih so najpomembnejše odlike nekega kraja ravno tako povezane s kakovostjo bivalnega okolja (varnost, čisto okolje, splošna urejenost), dostopnostjo do storitev (dobra oskrba) in dostopnostjo do prostočasnih aktivnosti (bližina narave). Če upoštevamo še dejstvo, da je identiteta v obliki »domačijstva«, kot jo utemeljujeja Uršič in Hočevar (2007), tipična lastnost slovenske družbe, se pomembnejše razlike

pojavljajo le pri dostopnosti do delovnih mest in prometni dostopnosti. Prebivalci z ustvarjalnim poklicem v večji meri težijo k medsebojni bližini kraja bivanja in dela. To potrjujejo tudi analize dnevne mobilnosti na delovno mesto, po katerih so ustvarjalci manj mobilni od ostalih poklicnih skupin (Kozina 2013b, 154).

Slika 37: Pomembnost razlogov za izbiro bivališča prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Ljubljanski urbani regiji (N = 1666) (Kozina 2013b).

Kljub razmeroma jasni predstavi, kaj prebivalce z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji najbolj privlači, pa je treba poudariti, da prihaja do pomembnih razlik v vrednotenju razlogov, s katerimi merimo posamezne dejavnike. V povezavi z dostopnostjo do prostočasnih aktivnosti se je denimo kot zelo pomemben razlog izkazal samo bližina narave, medtem ko možnost rekreacije, predvsem pa možnost kulturnega udejstvovanja ter raznolikost prostočasnih in zabavnih aktivnosti pri vprašanih niso bili deležni tako velike pozornosti. Iz tega je moč povzeti, da se zdi ustvarjalcem v Ljubljanski urbani regiji z vidika

bivanja in preživljanja prostega časa narava oziroma fizično okolje pomembnejše od kulturnega okolja.

Do podobne ugotovitve lahko pridemo ob primerjavi razlogov, s katerimi merimo kakovost bivalnega okolja. Vprašani so namreč poleg dobrih/ugodnih podnebnih razmer zelo nizko ovrednotili tudi raznolikost grajenega okolja. To dodatno potrjuje ugotovitev, ki je v nasprotju z izsledki Floride (2002), da so poleg strpnosti in odprtosti okolja eden pomembnejših dejavnikov prostorske razporeditve ustvarjalcev kulturne dobrine (angleško *cultural amenities*). Po mnenju prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji imajo v tem oziru očitno veliko pomembnejšo vlogo naravne dobrine (angleško *natural amenities*).

V sklopu identitete se vprašanim zdi daleč najpomembnejše, da v njihovem naselju prebiva tudi njihova družina in dejstvo, da so podedovali stanovanjsko nepremičnino, nekoliko manj, da so se v svojem naselju/regiji rodili in da imajo v bližini prijatelje, precej manj pa občutek pripadnosti lokalni skupnosti in dejstvo, da so v svojem naselju/regiji študirali. Zanimivo je, da so prebivalci z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji podobno kot v drugih slovenskih regijah očitno v večji meri navezani samo na ožje družbeno okolje v naselju bivanja, to je družino in prijatelje, medtem ko jim ostala lokalna skupnost oziroma pripadnost njej ne pomeni tako veliko. Vzrok lahko iščemo v zaprtosti in individualnem načinu življenja slovenske družbe na splošno, lahko pa te rezultate povezujemo tudi z vpetostjo prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v večje število širših družbenih omrežij, ki niso vezana izključno na lokalno okolje. Večjo pomembnost dedovanja stanovanjske nepremičnine najbrž lahko razumemo v kontekstu zelo nemobilnega trga stanovanjskih nepremičnin, ki v Ljubljanski urbani regiji v primerjavi s stanjem drugod po Sloveniji in celo Evropi dosega zelo visoke vrednosti.

Pri prometni dostopnosti so anketiranci dajali večjo prednost bližini glavnih cest/avtocest pred bližino in pogostostjo javnega prometa ter bližino večjih naselij. Večja pomembnost visoko zmogljive cestne infrastrukture, ki omogoča predvsem osebni prevoz pred javnim prometom, je zlasti posledica velike navezanosti Slovencev na uporabo osebnega avtomobila. Ta je po podatkih Evropske okoljske agencije v Sloveniji med najvišjimi v Evropi (Plevnik 2008, Size of the Vehicle fleet ... 2011). Razlog, da so anketiranci v tem sklopu najnižje ovrednotili bližino večjih naselij, pa je najbrž v tem, da so glavne vsebine mest zastopane že drugod (dostopnost do delovnih mest in dostopnost storitev), lahko pa bi k temu botrovalo tudi dejstvo, da Slovenci na splošno raje živimo v podeželskih območjih in ne v gosto poseljenih urbaniziranih naseljih. Močna nenaklonjenost življenju v mestu in odločanje za življenje na redkeje poseljenih podeželskih območjih je namreč tipična lastnost slovenske družbe (Uršič in Hočevar 2007, 71). Nedavna raziskava je pokazala, da novejši poselitveni procesi najbolj visokokvalificirane delovne sile v Ljubljanski urbani regiji potekajo v smeri dekoncentracije iz bolj urbaniziranih naselij v smeri redkeje poseljenih suburbaniziranih in podeželskih naselij (Kozina 2013b).

6.1.2 Manj pomembni dejavniki

Dejavniki, ki po mnenju anketirance niso tako pomembni, so **dostopnost stanovanjskih nepremičnin** (cena stanovanjske nepremičnine, možnost nakupa ali najema stanovanjske nepremičnine), **infrastruktura opremljenost** (opremljenost stanovanja z napeljavami, dostopnost do širokopasovne internetne povezave), **življenjski stroški** (stanovanjski stroški, stroški življenjskih potrebščin), **kakovost delovnega okolja** (kakovostne delovne razmere), **velikost aglomeracije** (velikost naselja), **višina plače** (višja plača), **kakovost šolstva** (prisotnost dobrih šol/fakultet), **kakovost storitev** (prisotnost zahtevnejših oziroma

kakovostnejših storitev), **strpnost in odprtost okolja** (odprtost prebivalcev naselja do drugačnih ljudi), **dostopnost do izobraževanja** (bližina srednješolskega središča, bližina visokošolskega središča) in **izobrazbena raven** (izobrazbena raven prebivalstva). Vse naštetе razloge je med najpomembnejše izbralo manj kot 8 % anketirancev. Z njimi povezane dejavnike lahko torej štejemo za manj pomembne pri izbiri naselja bivanja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji.

Dostopnost stanovanjskih nepremičnin je verjetno manj pomemben dejavnik zaradi že omenjenega nemobilnega trga stanovanjskih nepremičnin in visokih cen ne samo v primerjavi z drugimi deli Slovenije, ampak celo z drugimi deli Evrope. Podobno bi lahko interpretirali manjšo pomembnost življenjskih stroškov. Ti so v Ljubljanski urbani regiji zaradi višje kupne moči in boljših gospodarskih razmer višji kot v drugih regijah. Oba omenjena dejavnika gotovo nista tista, ki privlačita prebivalce z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji.

Manjša pomembnost infrastrukturne opremljenosti je verjetno posledica dejstva, da s tega vidika ne prihaja več do znatnejših prostorskih razlik. Velika večina stanovanj v Ljubljanski urbani regiji je priključena na infrastrukturna omrežja, vključno s širokopasovno internetno povezavo, pri kateri se tako imenovane »bele lise« pojavljajo le še v nekaterih manj dostopnih in redkeje poseljenih podeželskih območjih (Zavodnik Lamovšek 2007).

Zanimivo je, da prebivalce z ustvarjalnim poklicem zelo privlači dostopnost do delovnih mest in storitev, obenem pa njihovi kakovosti dodeljujejo drugoten pomen. Sama kakovost delovnega okolja ali višja plača in kakovost storitev v nasprotju z njihovo dostopnostjo torej niso v prvem planu.

Zelo pomembna je tudi ugotovitev, da prebivalci z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji ne pripisujejo praktično nobenega pomena strpnosti in odprtosti okolja, ki ga je Florida (2002) opredelil kot ključnega za privabljanje in zadrževanje ustvarjalcev v določenem mestu ali regiji.

6.1.3 Ljubljanska urbana regija vs. Slovenija

Prebivalci z ustvarjalnim poklicem živijo raje v Ljubljanski urbani regiji kot v drugih delih Slovenije zlasti na račun **dostopnosti do storitev** (dostopnost do zdravstva in izobraževanja, dostopnost do oskrbnih storitev) in **prometne dostopnosti** (bližina glavnih cest/avtocest, bližina in pogostost javnega prometa, bližina večjih naselij), rahlo pomembnejša pa jim je tudi **dostopnost do delovnih mest** (služba). Ljubljanska urbana regija ima najvišjo stopnjo razvitosti v Sloveniji in odlično prometno lego na presečišču 5. in 10. panevropskega prometnega koridorja. Ti podatki pričajo o njeni nadpovprečni opremljenosti s storitvami in prometno infrastrukturo ter veliki koncentraciji delovnih mest, kar predstavlja konkurenčno prednost pred ostalimi regijami.

Ustvarjalcem v Ljubljanski urbani regiji so v primerjavi z ustvarjalci drugih delov Slovenije precej bolj pomembni tudi nekateri dejavniki, ki med razlogi za bivanje sicer nimajo najpomembnejše vloge. To so **dostopnost do prostočasnih aktivnosti** kulturnega značaja (možnost kulturnega udejstvovanja, raznolikost prostočasnih in zabavnih aktivnosti), **kakovost delovnega okolja** (kakovostne delovne razmere), **infrastrukturna opremljenost** (dostopnost do širokopasovne internetne povezave), **višina plače** (višja plača), **kakovost šolstva** (prisotnost dobrih šol/fakultet), **kakovost storitev** (prisotnost zahtevnejših oziroma kakovostnejših storitev), **strpnost in odprtost okolja** (odprtost prebivalcev naselja do drugačnih ljudi), **dostopnost do izobraževanja** (bližina visokošolskega središča, bližina srednješolskega središča) in **izobrazbena raven** (izobrazbena raven prebivalstva). Po vseh

našteti dejavniki in kazalniki Ljubljanska urbana regija v primerjavi z drugimi regijami tudi dejansko izkazuje ugodnejše razmere, kar v končni fazi dodatno prispeva k nekoliko večji privlačnosti regije za naselitev prebivalce z ustvarjalnim poklicem.

Edini dejavnik, ki ima v Ljubljanski urbani regiji precej manjši pomen kot v drugih delih Slovenije, se nanaša na **življenjske stroške** (stanovanjski stroški, stroški življenjskih). Slednji v tej regiji po številnih statističnih podatkih tudi dejansko dosegajo nadpovprečno visoko raven.

6.1.4 Ljubljanska urbana regija vs. tuje regije

Rezultati anketiranja so pokazali, da na prostorsko razporeditev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji odločilno nikakor ne vplivajo mehki dejavniki, katerih vlogo in pomen je Florida (2002) dokazoval na primeru severnoameriških metropolitanskih regij. Ti se nanašajo na specifične mestne dobrine (angleško *urban amenities*), ki ustvarjajo privlačno življenjsko okolje in vključujejo na primer strpnost, raznolikost in odprtost mestnih območij in njihovih prebivalcev, možnost kulturnega in rekreacijskega udejstvovanja, avtentičnost ter aktivno ulično dogajanje.

Dobljeni rezultati so veliko bolj v skladu z izsledki projekta ACRE (*Accommodating Creative Knowledge – Competitiveness of European Metropolitan Regions within the Enlarged Union*), ki je na primeru evropskih mestnih regij (Amsterdam, Barcelona, Budimpešta, Helsinki, Leipzig, Milano, München, Poznan, Riga in Toulouse) pokazal, da so za prostorsko razporeditev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem najpomembnejši dejavniki osebnih povezav (angleško *personal trajectory factors*), za njimi trdi dejavniki in šele na koncu mehki dejavniki. Konkretnije to pomeni, da prebivalci z ustvarjalnim poklicem v evropskih metropolitanskih regijah živijo v prvi vrsti zaradi identitete, ker so se tam rodili in/ali so tam dosegli najvišjo stopnjo izobrazbe. Temu sledijo razlogi, ki so povezani predvsem z delovnim mestom, šele nazadnje pa so za njih pomembni mehki dejavniki, ki jih zagovarja Florida (Musterd in Murie 2010, Martin-Brelot s sodelavci 2010).

Če rezultate pričujoče študije konkretnije primerjamo z rezultati projekta ACRE, lahko ugotovimo, da se v obeh primerih med najpomembnejše dejavnike uvrščata identiteta in dostopnost do delovnih mest. Dejavniki, ki so zelo značilni za Ljubljansko urbano regijo, ne pa tudi za tuje regije, se nanašajo predvsem na dostopnost do pristočasnih aktivnosti naravnega značaja, kakovost bivalnega okolja, dostopnost do storitev in prometno dostopnost. Razlike med Ljubljansko urbano regijo in tujimi regijami lahko v grobem pojasnimo, če slovenski geografski kontekst primerjamo s tujim. Tu velja izpostaviti predvsem podurbaniziranost in razpršenost slovenskega poselitvenega sistema, ki je tako zelo značilen za naš prostor (Kos 2007). Mesta, ki so bila nekoč večinsko poseljena s prebivalstvom neslovenskega izvora, so prebivalcem Slovenije v smislu bivanja še vedno na nek način tuja in ponavadi predstavljajo nujno zlo (Uršič in Hočevvar 2007). Razpršena poselitev jih hkrati omejuje pri opravljanju nekaterih temeljnih funkcij, kot sta delo in oskrba, zato težijo po naseljevanju v suburbaniziranih območjih, ki v primerjavi z mesti še vedno predstavljajo mirnejše zeleno okolje, vendar se ponašajo s precej boljšo prometno dostopnostjo.).

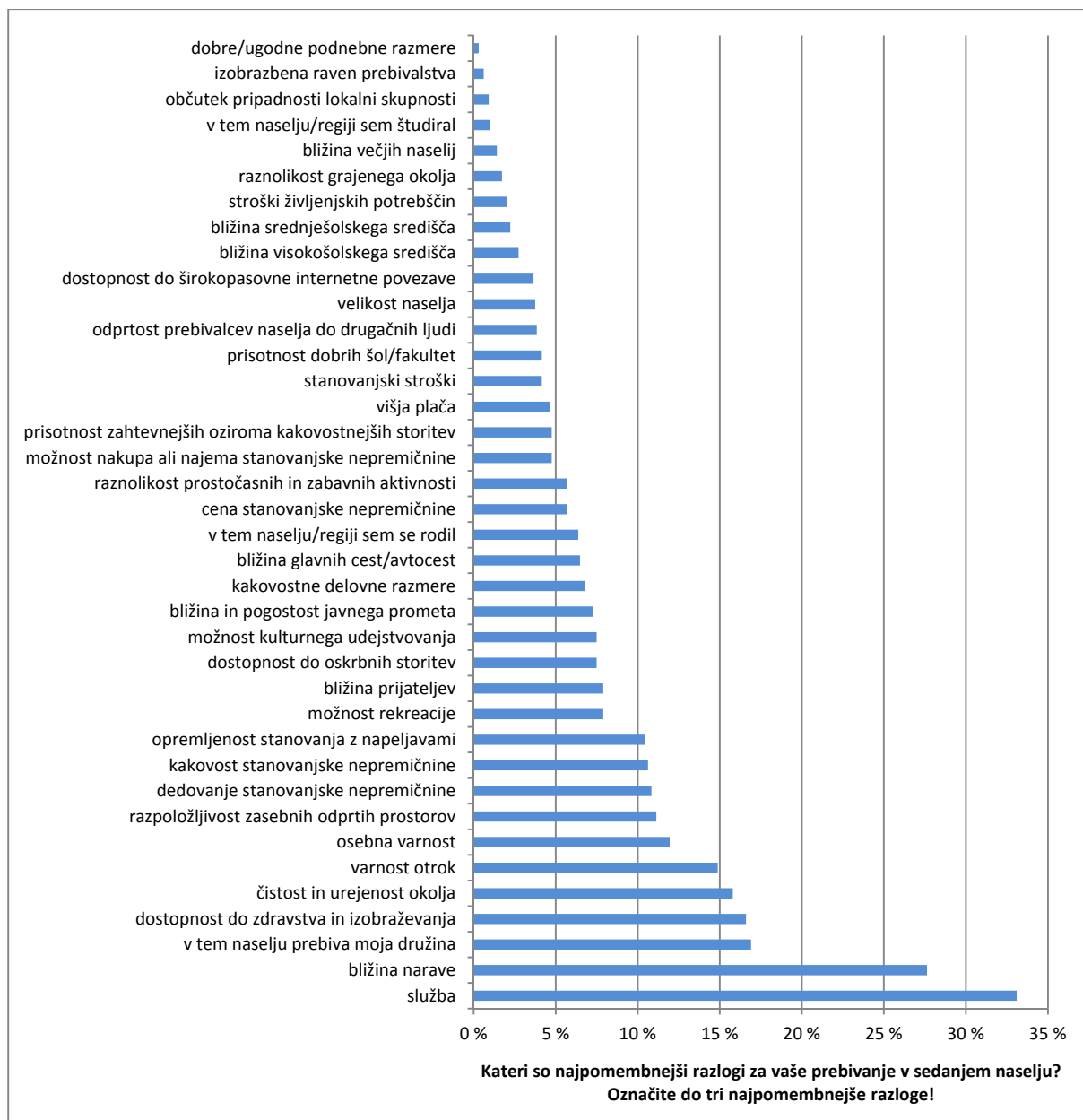
6.2 Mestna občina Ljubljana

6.2.1 Najpomembnejši dejavniki

Prebivalci z ustvarjalnim poklicem živijo v Mestni občini Ljubljana v največji meri zaradi **dostopnosti do delovnih mest** (služba), **dostopnosti do prostočasnih aktivnosti** (bližina narave), **identitete** (v tem naselju prebiva moja družina), **dostopnosti do storitev** (dostopnost do zdravstva in izobraževanja) in **kakovosti bivalnega okolja** (čistost in urejenost okolja). Vse naštetе razloge je med najpomembnejše tri uvrstilo več kot 15 % vprašanih (slika 38).

Anketirancem se za bivanje v Ljubljani zdijo nekoliko pomembnejši še razlogi, ki se nanašajo na že omenjeno kakovost bivalnega okolja (varnost otrok, osebna varnost, razpoložljivost zasebnih odprtih prostorov, kakovost stanovanjske nepremičnine), identiteto (dedovanje stanovanjske nepremičnine) ter **infrastrukturno opremljenost** (opremljenost stanovanja z napeljavami). Te razloge je med najpomembnejše tri izbralo od 8 do 15 % anketirancev (slika 38).

Ti rezultati se v znatni meri ujemajo z rezultati raziskave Vrednote prostora in okolja (Hočevar s sodelavci 2004), v kateri so bile obravnavane bivanjske preference vseh prebivalcev Slovenije. Po mnenju slednjih so najpomembnejše odlike nekega kraja ravno tako povezane s kakovostjo bivalnega okolja (varnost, čisto okolje, splošna urejenost), dostopnostjo do storitev (dobra oskrba) in dostopnostjo do prostočasnih aktivnosti (bližina narave). Če upoštevamo še dejstvo, da je identiteta v obliki »domačijstva«, kot jo utemeljujeta Uršič in Hočevar (2007), tipična lastnost slovenske družbe, se pomembnejše razlike pojavljajo le pri dostopnosti do delovnih mest in prometni dostopnosti. Prebivalci z ustvarjalnim poklicem v večji meri težijo k medsebojni bližini kraja bivanja in dela. To potrjujejo tudi analize dnevne mobilnosti na delovno mesto, po katerih so ustvarjalci manj mobilni od ostalih poklicnih skupin (Kozina 2013b, 154).

Slika 38: Pomembnost razlogov za izbiro bivališča prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Mestni občini Ljubljana (N = 988) (Kozina 2013b).

Kljub razmeroma jasni predstavi, kaj prebivalce z ustvarjalnim poklicem v Mestni občini Ljubljana najbolj privlači, pa je treba poudariti, da prihaja do pomembnih razlik v vrednotenju razlogov, s katerimi merimo posamezne dejavnike. V povezavi z dostopnostjo do prostočasnih aktivnosti se je denimo kot zelo pomemben razlog izkazal samo bližina narave, medtem ko možnost rekreacije, predvsem pa možnost kulturnega udejstvovanja ter raznolikost prostočasnih in zabavnih aktivnosti pri vprašanih niso bili deležni tako velike pozornosti. Iz tega je moč povzeti, da se zdi ustvarjalcem v Mestni občini Ljubljana z vidika bivanja in preživljanja prostega časa narava oziroma fizično okolje pomembnejše od kulturnega okolja.

Do podobne ugotovitve lahko pridemo tudi ob primerjavi razlogov, s katerimi merimo kakovost bivalnega okolja. Vprašani so namreč poleg dobrih/ugodnih podnebnih razmer zelo nizko ovrednotili tudi raznolikost grajenega okolja, kar dodatno potrjuje ugotovitev, ki je v nasprotju z izsledki Floride (2002), da so poleg strpnosti in odprtosti okolja eden

pomembnejših dejavnikov prostorske razporeditve ustvarjalcev kulturne dobrine (angleško *cultural amenities*). Po mnenju prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Mestni občini Ljubljana imajo v tem oziru očitno veliko pomembnejšo vlogo naravne dobrine (angleško *natural amenities*).

V sklopu identitete se vprašanim zdi daleč najpomembnejše, da v njihovem naselju prebiva tudi njihova družina in dejstvo, da so podedovali stanovanjsko nepremičnino, nekoliko manj, da so se v svojem naselju/regiji rodili in da imajo v bližini prijatelje, precej manj pa občutek pripadnosti lokalni skupnosti in dejstvo, da so v svojem naselju/regiji študirali. Zanimivo je, da so prebivalci z ustvarjalnim poklicem v Mestni občini Ljubljana podobno kot drugod očitno v večji meri navezani samo na ožje družbeno okolje v naselju bivanja, to je družino in prijatelje, medtem ko jim preostala lokalna skupnost oziroma pripadnost njej ne pomeni tako veliko. Vzrok lahko iščemo v veliki zaprtosti in individualnem načinu življenja slovenske družbe na splošno, lahko pa te rezultate povezujemo tudi z vpetostjo prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v večje število širših družbenih omrežij, ki niso vezana izključno na lokalno okolje. Večjo pomembnost dedovanja stanovanjske nepremičnine verjetno lahko razumemo v kontekstu zelo nemobilnega trga stanovanjskih nepremičnin, ki v Mestni občini Ljubljana v primerjavi s stanjem drugod po Sloveniji in celo Evropi dosega zelo visoke vrednosti.

Z vidika infrastrukturne opremljenosti je vprašanim nekoliko bolj pomembna opremljenost stanovanj s klasičnimi napeljavami (centralno ogrevanje, elektrika, kanalizacija, vodovod) kot moderna opremljenost s širokopasovno internetno povezavo.

6.2.2 Manj pomembni dejavniki

Dejavniki, ki po mnenju anketirancev nimajo tako velikega pomena, so **prometna dostopnost** (bližina in pogostost javnega prometa, bližina glavnih cest/avtocest, bližina večjih naselij), **kakovost delovnega okolja** (kakovostne delovne razmere), **dostopnost stanovanjskih nepremičnin** (cena stanovanjske nepremičnine, možnost nakupa ali najema stanovanjske nepremičnine), **kakovost storitev** (prisotnost zahtevnejših oziroma kakovostnejših storitev), **višina plače** (višja plača), **življenjski stroški** (stanovanjski stroški, stroški življenjskih potrebščin), **kakovost šolstva** (prisotnost dobrih šol/fakultet), **strpnost in odprtost okolja** (odprtost prebivalcev naselja do drugačnih ljudi), **velikost aglomeracije** (velikost naselja), **dostopnost do izobraževanja** (bližina srednješolskega središča, bližina visokošolskega središča) in **izobrazbena raven** (izobrazbena raven prebivalstva). Vse naštetе razloge je med najpomembnejše izbralo manj kot 8 % anketirancev. Z njimi povezane dejavnike lahko torej štejemo za manj pomembne pri izbiri naselja bivanja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Mestni občini Ljubljana.

Prometna dostopnost je edini dejavnik, ki ga ustvarjalci na ravni Ljubljanske urbane regije zaznavajo kot zelo pomembnega, na ravni Mestne občine Ljubljana pa nekoliko manj pomembnega. Ob tem je zanimivo, da sta ustvarjalcem v Mestni občini Ljubljana (nasprotno kot v regiji) bližina in pogostost javnega prometa pomembnejša od bližine glavnih cest/avtocest.

Dostopnost stanovanjskih nepremičnin je verjetno manj pomemben dejavnik zaradi že omenjenega nemobilnega trga stanovanjskih nepremičnin in visokih cen na njem, ne samo v primerjavi z drugimi deli Slovenije, ampak celo z drugimi deli Evrope. Podobno bi lahko interpretirali manjšo pomembnost življenjskih stroškov. Ti so v Mestni občini Ljubljana zaradi višje življenjske ravni in boljših gospodarskih razmer višji kot v ostalih delih Slovenije.

Zaradi navedenega oba omenjena dejavnika očitno nista tista, ki privlačita prebivalce z ustvarjalnim poklicem v Mestno občino Ljubljana.

Zanimivo je videti, da ustvarjalce v Mestno občino Ljubljana zelo privlači dostopnost do delovnih mest in storitev, obenem pa njihovi kakovosti dodeljujejo drugoten pomen. Sama kakovost delovnega okolja ali višja plača in kakovost storitev v nasprotju z njihovo dostopnostjo kot lokacijski dejavniki torej niso v ospredju.

Zelo pomembna je tudi ugotovitev, da prebivalci z ustvarjalnim poklicem v Mestni občini Ljubljana ne pripisujejo praktično nobene pomembnosti strpnosti in odprtosti okolja, ki ga je Florida (2002) opredelil kot ključnega za privabljanje in zadrževanje ustvarjalcev v določenem mestu ali regiji.

6.2.3 Mestna občina Ljubljana vs. Slovenija

Prebivalci z ustvarjalnim poklicem živijo v Mestni občini Ljubljana raje kot v drugih delih Slovenije zlasti na račun **dostopnosti do delovnih mest** (služba), **dostopnosti do storitev** (dostopnost do zdravstva in izobraževanja, dostopnost do oskrbnih storitev) in **infrastrukturne opremljenosti** (opremljenost stanovanja z napeljavami, dostopnost do širokopasovne internetne povezave). Mestna občina Ljubljana oziroma mesto Ljubljana ima med vsemi naselji v Sloveniji najvišjo stopnjo v hierarhiji po teoriji centralnih krajev, zato ne preseneča, da zaradi visoke koncentracije delovnih mest in višje stopnje opremljenosti s storitvami in infrastrukturo v večji meri privlači prebivalce z ustvarjalnim poklicem v primerjavi z ostalimi območji v Sloveniji.

Ustvarjalcem v Mestni občini Ljubljana so precej bolj pomembni tudi nekateri drugi dejavniki, ki v obravnavanem oziru sicer nimajo najpomembnejše vloge. To so **dostopnost do prostočasnih aktivnosti** kulturnega značaja (možnost kulturnega udejstvovanja, raznolikost prostočasnih in zabavnih aktivnosti), **prometna dostopnost** (bližina in pogostost javnega prometa), **kakovost delovnega okolja** (kakovostne delovne razmere), **kakovost storitev** (prisotnost zahtevnejših oziroma kakovostnejših storitev), **višina plače** (višja plača), **kakovost šolstva** (prisotnost dobrih šol/fakultet), **strpnost in odprtost okolja** (odprtost prebivalcev naselja do drugačnih ljudi), **dostopnost do izobraževanja** (bližina visokošolskega središča, bližina srednješolskega središča) in **izobrazbena raven** (izobrazbena raven prebivalstva). Po vseh naštetih dejavnikih in kazalnikih Mestna občina Ljubljana v primerjavi z drugimi območji Slovenije tudi dejansko nudi ugodnejše razmere, kar v končni fazi dodatno prispeva k nekoliko večji privlačnosti te občine za prebivalce z ustvarjalnim poklicem.

Dejavniki, ki imajo v Mestni občini Ljubljana precej manjši pomen kot drugod, se nanašajo na fizične sestavine **dostopnosti do prostočasnih aktivnosti** (bližina narave), **identiteto** (v tem naselju prebiva moja družina, v tem naselju/regiji sem se rodil), **kakovost bivalnega okolja** (čistost in urejenost okolja, varnost otrok, osebna varnost, razpoložljivost zasebnih odprtih prostorov) in **življenjski stroški** (stanovanjski stroški, stroški življenjskih potrebščin). V okviru kakovosti bivalnega okolja je ustvarjalcem v Mestni občini Ljubljana vseeno nadpovprečno pomembna kakovost stanovanjske nepremičnine in raznolikost grajenega okolja (zanimiva arhitektura stavb, spomenikov, ulic, parkov, igrišč ...).

6.2.4 Mestna občina Ljubljana vs. Ljubljanska urbana regija

Prebivalcem v ustvarjalnih poklicih so za bivanje v Mestni občini Ljubljana pomembni skoraj enaki razlogi kot prebivalcem ostalih občin v Ljubljanski urbani regiji.

6.3 Predmestje ali obrobje velikega mesta

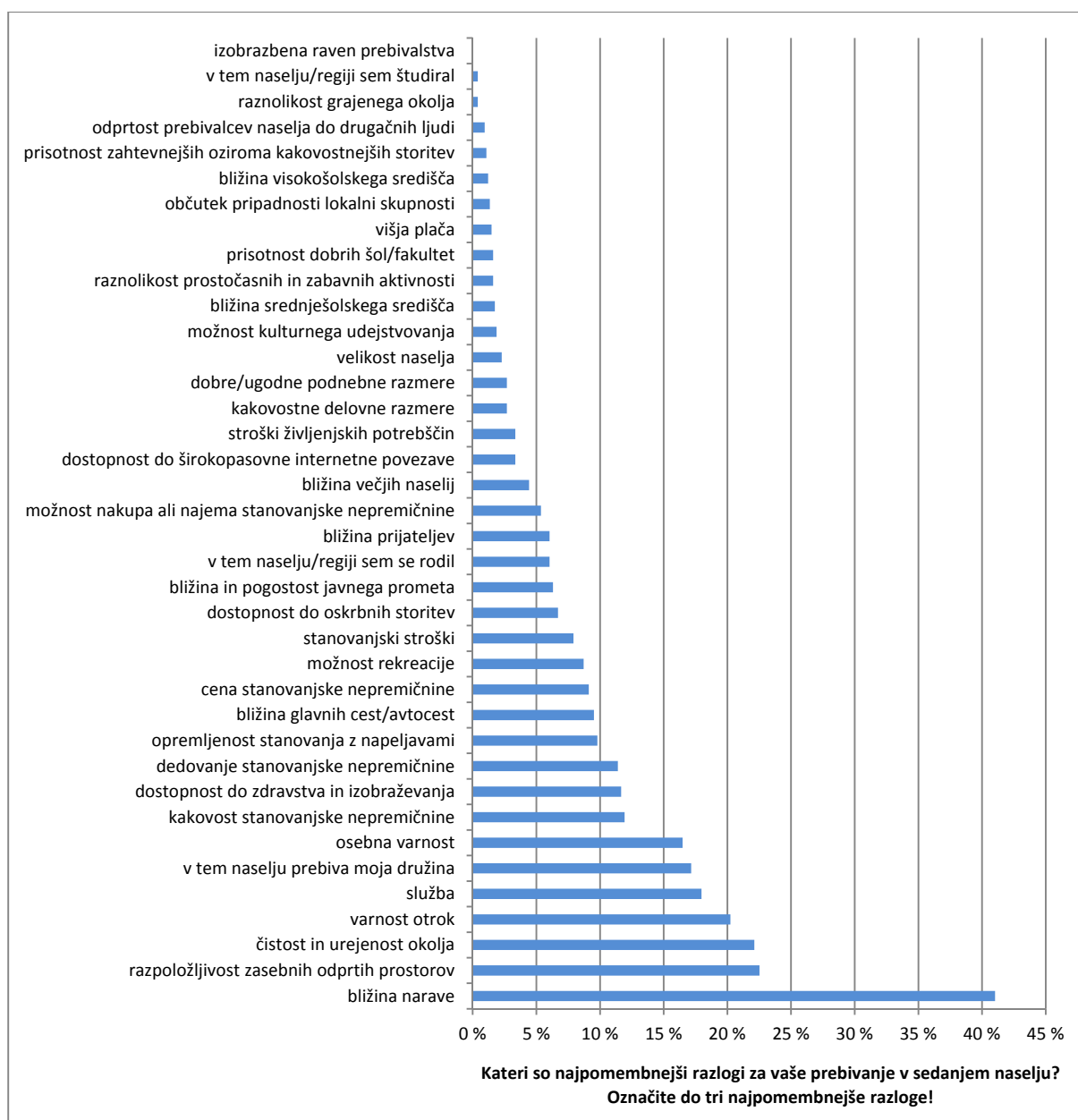
Kot je bilo omenjeno že na začetku pričujočega poglavja se ugotovitve za Dobrovo - Polhov Gradec in Trzin zaradi premajhnega vzorca anket ne nanašajo neposredno na ti dve Občini, ampak upoštevajoč njuno lego in suburbaniziran značaj, na območja, ki so jih vsi anketiranci v Sloveniji označili kot predmestje ali obrobje velikega mesta. Na ta način je podana groba ocena dejavnikov, ki vplivajo na prostorsko razporeditev ustvarjalcev v omenjenima občinama. Zaradi približka je treba te ugotovitve jemati z določeno mero rezerve.

6.3.1 Najpomembnejši dejavniki

Prebivalci z ustvarjalnim poklicem živijo v predmestju ali obrobju velikega mesta v daleč največji meri zaradi **dostopnosti do prostočasnih aktivnosti** (bližina narave). Temu sledi **kakovost bivalnega okolja** (razpoložljivost zasebnih odprtih prostorov, čistost in urejenost okolja, varnost otrok, osebna varnost), **dostopnost do delovnih mest** (služba) in **identiteta** (v tem naselju prebiva moja družina). Vse našete razloge je med najpomembnejše tri uvrstilo več kot 15 % vprašanih (slika 39).

Anketirancem se za bivanje v predmestju ali obrobju velikega mesta zdijo nekoliko pomembnejši še razlogi, ki se nanašajo na že omenjeno kakovost bivalnega okolja (kakovost stanovanjske nepremičnine), identiteto (dedovanje stanovanjske nepremičnine) in dostopnost do prostočasnih aktivnosti (možnost rekreacije), pa tudi **dostopnost do storitev** (dostopnost do zdravstva in izobraževanja), **infrastrukturno opremljenost** (opremljenost stanovanja z napeljavami), **prometno dostopnost** (bližina glavnih cest/avtocest) in **dostopnost stanovanjskih nepremičnin** (cena stanovanjske nepremičnine). Te razloge je med najpomembnejše tri izbralo od 8 do 15 % anketirancev (slika 39).

Ti rezultati se v znatni meri ujemajo z rezultati raziskave Vrednote prostora in okolja (Hočevar s sodelavci 2004), v kateri so bile obravnavane bivanjske preference vseh prebivalcev Slovenije. Po njihovem mnenju so najpomembnejše odlike nekega kraja ravno tako povezane s kakovostjo bivalnega okolja (varnost, čisto okolje, splošna urejenost), dostopnostjo do storitev (dobra oskrba) in dostopnostjo do prostočasnih aktivnosti (bližina narave). Če upoštevamo še dejstvo, da je identiteta v obliki »domačijstva«, kot jo utemeljujejo Uršič in Hočevar (2007), tipična lastnost slovenske družbe, se pomembnejše razlike pojavijo v zvezi z dostopnostjo do delovnih mest, prometno dostopnostjo, dostopnostjo stanovanjskih nepremičnin in infrastrukturno opremljenostjo. Prebivalci z ustvarjalnim poklicem v večji meri težijo k medsebojni bližini kraja bivanja in dela. To potrjujejo tudi analize dnevne mobilnosti na delovno mesto, po katerih so ustvarjalci manj mobilni od ostalih poklicnih skupin (Kozina 2013b, 154).

Slika 39: Pomembnost razlogov za izbiro bivališča prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v predmestju ali obrobju velikega mesta (N = 746) (Kozina 2013b).

Kljub razmeroma jasni predstavi, kaj prebivalce z ustvarjalnim poklicem v predmestju ali obrobju velikega mesta najbolj privlači, pa je treba poudariti, da prihaja do pomembnih razlik v vrednotenju razlogov, s katerimi merimo posamezne dejavnike. V povezavi z dostopnostjo do prostočasnih aktivnosti se je denimo kot zelo pomemben razlog izkazal samo bližina narave in deloma možnost rekreacije, medtem ko možnost kulturnega udejstvovanja ter raznolikost prostočasnih in zabavnih aktivnosti pri vprašanih nista bili deležni tako velike pozornosti. Iz tega je moč povzeti, da se zdi ustvarjalcem v predmestju ali obrobju velikega mesta z vidika bivanja in preživljanja prostega časa narava oziroma fizično okolje pomembnejše od kulturnega okolja.

Do podobne ugotovitve lahko pridemo tudi ob primerjavi razlogov, s katerimi merimo kakovost bivalnega okolja. Vprašani so namreč poleg dobrih/ugodnih podnebnih razmer zelo nizko ovrednotili tudi raznolikost grajenega okolja, kar dodatno potrjuje ugotovitev, ki je v nasprotju z izsledki Floride (2002), da so poleg strpnosti in odprtosti okolja eden

pomembnejših dejavnikov prostorske razporeditve ustvarjalcev kulturne dobrine (angleško *cultural amenities*). Po mnenju prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v predmestju ali obrobju velikega mesta imajo v tem oziru očitno veliko pomembnejšo vlogo naravne dobrine (angleško *natural amenities*).

V sklopu identitete se vprašanim zdi daleč najpomembnejše, da v njihovem naselju prebiva tudi njihova družina in dejstvo, da so podedovali stanovanjsko nepremičnino, nekoliko manj, da so se v svojem naselju/regiji rodili in da imajo v bližini prijatelje, precej manj pa občutek pripadnosti lokalni skupnosti in dejstvo, da so v svojem naselju/regiji študirali. Zanimivo je, da so prebivalci z ustvarjalnim poklicem v predmestju ali obrobju velikega mesta podobno kot drugod očitno v večji meri navezani samo na ožje družbeno okolje v naselju bivanja, to je družino in prijatelje, medtem ko jim preostala lokalna skupnost oziroma pripadnost njej ne pomeni tako veliko. Vzrok lahko iščemo v zaprtosti in individualnem načinu življenja slovenske družbe na splošno, lahko pa te rezultate povezujemo tudi z vpetostjo prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v večje število širših družbenih omrežij, ki niso vezana izključno na lokalno okolje. Večjo pomembnost dedovanja stanovanjske nepremičnine verjetno lahko razumemo v kontekstu zelo nemobilnega slovenskega trga stanovanjskih nepremičnin.

V zvezi s prometno dostopnostjo so anketiranci večjo prednost dajali bližini glavnih cest/avtocest pred bližino in pogostostjo javnega prometa ter bližino večjih naselij. Večja pomembnost visoko zmogljive cestne infrastrukture, ki omogoča predvsem osebni prevoz pred javnim prometom, je zlasti posledica velike navezanosti Slovencev na uporabo osebnega avtomobila. Ta je po podatkih Evropske okoljske agencije v Sloveniji med najvišjimi v Evropi (Plevnik 2008, Size of the Vehicle fleet ... 2011). Razlog, da so anketiranci v tem sklopu najnižje ovrednotili bližino večjih naselij, pa je najbrž v tem, da so glavne vsebine mest zastopane že drugod (dostopnost do delovnih mest in dostopnost storitev), možna pa je tudi razlaga, da Slovenci na splošno raje živimo v suburbaniziranih in podeželskih območjih in ne v gosto poseljenih urbaniziranih naseljih. Močna nenaklonjenost življenju v mestu in odločanje za življenje na redkeje poseljenih območjih je namreč tipična lastnost slovenske družbe (Uršič in Hočevar 2007, 71). Nedavna raziskava je pokazala, da novejši poselitveni procesi najbolj visokokvalificirane delovne sile v Sloveniji potekajo v smeri dekoncentracije iz bolj urbaniziranih naselij v smeri redkeje poseljenih suburbaniziranih in podeželskih naselij (Kozina 2013b).

6.3.2 Manj pomembni dejavniki

Dejavniki, ki po mnenju anketirancev niso tako pomembni, so **življenjski stroški** (stanovanjski stroški, stroški življenjskih potrebščin), **kakovost delovnega okolja** (kakovostne delovne razmere), **velikost aglomeracije** (velikost naselja), **dostopnost do izobraževanja** (bližina srednješolskega središča, bližina visokošolskega središča), **kakovost šolstva** (prisotnost dobrih šol/fakultet), **višina plače** (višja plača), **kakovost storitev** (prisotnost zahtevnejših oziroma kakovostnejših storitev), **strpnost in odprtost okolja** (odprtost prebivalcev naselja do drugačnih ljudi) in **izobrazbena raven** (izobrazbena raven prebivalstva). Vse našteje razloge je med najpomembnejše izbralo manj kot 8 % anketirancev. Z njimi povezane dejavnike lahko torej štejemo za manj pomembne pri izbiri naselja bivanja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v predmestju ali obrobju velikega mesta.

6.3.3 Predmestje ali obrobje velikega mesta vs. Slovenija

Prebivalci z ustvarjalnim poklicem živijo v predmestju ali obrobju velikega mesta raje kot v drugih delih Slovenije zlasti na račun **kakovosti bivalnega okolja** (kakovost stanovanjske nepremičnine), **dostopnosti do storitev** (dostopnost do zdravstva in izobraževanja, dostopnost do oskrbnih storitev), **infrastrukturne opremljenosti** (opremljenost stanovanja z napeljavami), **prometne dostopnosti** (bližina glavnih cest/avtocest, bližina in pogostost javnega prometa, bližina večjih naselij) in **dostopnosti stanovanjskih nepremičnin** (cena stanovanjske nepremičnine, možnost nakupa ali najema stanovanjske nepremičnine). Vsi naštet razlogi se močno osredotočajo na kakovostno, dobro opremljeno in cenovno dostopno stanovanjsko nepremičnino ter dobro dostopnost do prometne infrastrukture in storitev, kar je zelo značilno za suburbanizirana območja.

Dejavniki, ki imajo v predmestju ali obrobju velikega mesta precej manjši pomen kot drugod, se nanašajo predvsem na **identiteto** (v tem naselju prebiva moja družina, v tem naselju/regiji sem se rodil, občutek pripadnosti lokalni skupnosti, v tem naselju/regiji sem študiral), **velikost aglomeracije** (velikost naselja), **dostopnost do prostočasnih aktivnosti** kulturnega značaja (možnost kulturnega udejstvovanja), **strpnost in odprtost okolja** (odprtost prebivalcev naselja do drugačnih ljudi) in **izobrazbena raven** (izobrazbena raven prebivalstva). Za obmestni prostor je običajno značilna intenzivna družbenogeografska preobrazba, zato ne preseneča, da ima identiteta tu nekoliko manjši pomen, intenzivnejša individualna stanovanjska gradnja pa se odraža v manjši dinamiki kulturnih dogodkov in večji meri individualnega načina življenja. Vezi z okoljem in njegovimi ljudmi so v tovrstnih območjih šibkejše.

6.3.4 Predmestje ali obrobje velikega mesta vs. Ljubljanska urbana regija

Prebivalci z ustvarjalnim poklicem živijo v predmestju ali obrobju velikega mesta v primerjavi z ustvarjalci Ljubljanske urbane regije predvsem zaradi **kakovosti bivalnega okolja** (razpoložljivost zasebnih odprtih prostorov, osebna varnost, dobre/ugodne podnebne razmere), **življenjskih stroškov** (stanovanjski stroški, stroški življenjskih potrebščin) in **prometne dostopnosti** (bližina večjih naselij). Po drugi strani ima za tovrstna območja relativno manjši pomen zlasti **dostopnost do delovnih mest** (služba).

7 Povezanost ustvarjalnosti z gospodarskim razvojem

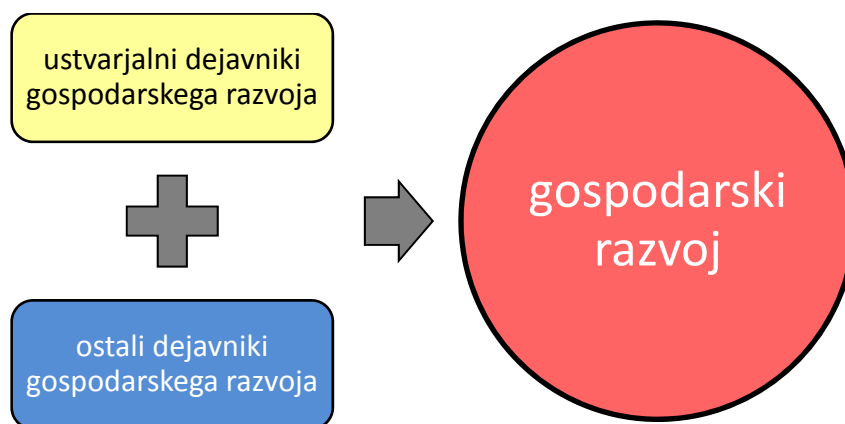
V tuji literaturi najdemo številne empirične dokaze o pozitivnih vplivih prebivalcev z ustvarjalnim poklicem na družbenogospodarski razvoj (glej na primer Florida 2002, Florida in Tinagli 2004, Knudsen s sodelavci 2007, Marlet in van Woerkens 2007, Rutten in Gelissen 2008, Mellander in Florida 2011). V Sloveniji se je s tem vprašanjem ukvarjal predvsem Ravbar z nekaterimi sodelavci (Ravbar 2007, 2007a, 2009, 2009a, 2009b, 2011, 2012, 2012a, Ravbar in Bole 2007, Ravbar in Razpotnik Visković 2007, 2008, Ravbar in Kozina 2012), ki je raziskal in empirično dokazal povezanost ustvarjalnosti z gospodarskim razvojem regij. Geografska analiza ustvarjalnosti in naložb kot pomembnih razvojnih dejavnikov je pokazala, da je njuna razporeditev skoraj identična. Ob tem velja omeniti še raziskavo Nareda (2007), ki je dokazal pozitivno povezanost med deležem v ustvarjalnih dejavnostih zaposlenih prebivalcev in inovativnostjo, izmerjeno s številom patentov.

Tako kot prebivalci z ustvarjalnim poklicem imajo po navedbah tujih virov pozitiven vpliv na gospodarstvo tudi ustvarjalne dejavnosti. Leta 2009 so denimo ustvarjalne dejavnosti Združenem kraljestvu zaposlovale 5,1 % delovne sile, vendar pa poskrbele kar za 10,6 % celotnega izvoza (medmrežje 1).

Kljub številnim dokazom o pozitivnih vplivih ustvarjalnosti na družbenogospodarski razvoj pa je treba na tem mestu opozoriti tudi na njeno drugo plat. Mnogi avtorji se strinjajo, da je diskurz ustvarjalnosti sam po sebi zelo neoliberalen, saj poudarja sposobnosti posameznika pred kolektivom. Na ta način se poudarja tekmovalnost, fleksibilnost, deregulacija države, individualizem, podjetnost in podobno, kar lahko vodi v povečevanje socialnih razlik. Obstaja že kar nekaj raziskav, ki so odkrile presenetljivo veliko in pozitivno povezanost med številom prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v regiji in socialnimi neenakostmi (na primer Bayliss 2007, McCann 2007, Atkinson in Easthope 2009).

Povezanost ustvarjalnosti z gospodarskim razvojem je bila v pričujočem projektu raziskana s pomočjo statistične bivariatne korelacijske analize. V ta namen sta bili oblikovani dve temeljni skupini kazalnikov. Prva ponazarja stanje gospodarskega razvoja, druga pa dejavnike, ki naj bi vplivali nanj. Slednji so bili dodatno razdeljeni na tiste, ki jih lahko neposredno povezujemo z ustvarjalnostjo in ostale dejavnike, s čimer smo želeli dobiti dodatno informacijo o pomenu ustvarjalnih dejavnikov za gospodarski razvoj (slika 40).

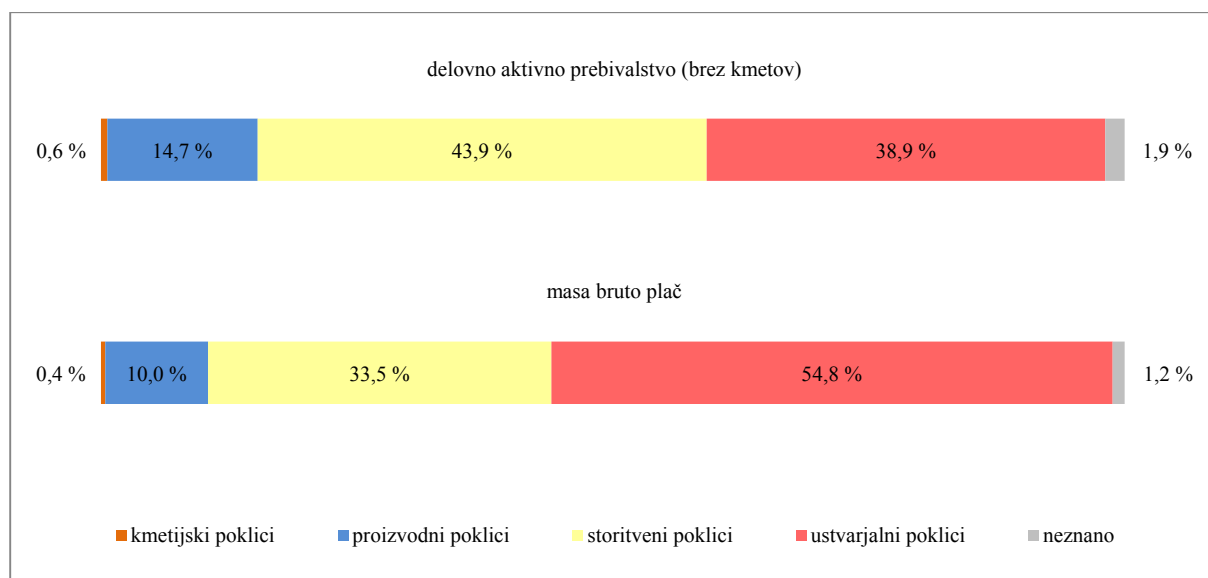
Povezanost ustvarjalnosti z gospodarskim razvojem je bila najprej raziskana na primeru vseh slovenskih občin, kasneje pa še na primeru občin v Ljubljanski urbani regiji. V bivariatni korelacijski analizi smo za mero povezanosti uporabili Pearsonov koeficient korelacije (r). Predpostavke njegove uporabe so, da morajo biti kazalniki intervalni ali razmernostni, vsaj približno normalno porazdeljeni in medsebojno linearno povezani (Sagadin 2003, 119–120). Izkazalo se je, da so vsi kazalniki številski, medsebojno linearno povezani in po transformaciji nekaterih tudi normalno porazdeljeni. Pri slednjem je edina izjema rast delovnih mest, ki se kljub različnim poskusom transformacije na ravni vseh slovenskih občin ne porazdeljuje normalno, zato smo ga v prvem primeru iz statistične analize izključili. Opisna statistika kazalnikov za oba primera (občine v Sloveniji, občine v Ljubljanski urbani regiji) je prikazana v prilogama 6 in 7.

Slika 40: Razmerje med ustvarjalnimi in ostalimi dejavniki ter stanjem gospodarskega razvoja.

7.1 Povezanost ustvarjalnosti z gospodarskim razvojem občin v Sloveniji

Rezultati statistične analize kažejo, da obstaja v primeru slovenskih občin pomembna povezanost med njihovo ustvarjalnostjo in stopnjo gospodarskega razvoja (preglednica 8). Izpostaviti velja zlasti visoko pozitivno statistično povezanost ustvarjalnih poklicev (po kraju bivanja) z bruto osnovo za dohodnino ter srednjo povezanost iste poklicne skupine z delovnimi mesti. Nekoliko manj, vendar še vedno statistično značilno, se ustvarjalci pozitivno povezujejo še z dodano vrednostjo na zaposlenega in višino plače ter negativno z brezposelnostjo. Edini gospodarski kazalnik, ki se statistično značilno ne povezuje z ustvarjalnimi poklici, je rast podjetij. Ob tem je treba omeniti, da je vključitev tega kazalnika v analizo iz metodološkega vidika nekoliko sporna, saj prikazuje rast števila podjetij v zelo kratkem obdobju (2008–2011), ko je bila gospodarska kriza povsod v največjem razmahu, upad gospodarske aktivnosti pa posledično najbolj strm. Če bi torej razpolagali s podatki za daljše časovno obdobje, bi rezultati tudi v tem oziru morda kazali drugačno sliko.

Slika 41: Sestava delovno aktivnega prebivalstva (brez kmetov) in mase bruto plač v letu 2010 (SRDAP 2012, Povprečne mesečne bruto plače ... 2012).

Preglednica 8: Korelacijska matrika povezanosti stanja in dejavnikov gospodarskega razvoja občin v Sloveniji.

	ime kazalnika	gospodarski razvoj					
		bruto osnova za dohodnino	dodana vrednost na zaposlenega	brezposelnost	delovna mesta	rast podjetij	višina plače
ustvarjalni dejavniki gospodarskega razvoja	ustvarjalni poklici (A + B + C)	,891	,370	-,380	,591	-,037	,367
	ustvarjalno jedro (A)	,816	,383	-,329	,605	-,101	,379
	ustvarjalni profesionalci (B)	,873	,339	-,385	,549	-,003	,335
	kulturni ustvarjalci (C)	,663	,332	-,258	,448	-,015	,287
	ustvarjalne dejavnosti bivanje	-,108	-,149	,353	-,098	,076	-,098
	ustvarjalne dejavnosti delo	,468	,145	-,081	,354	-,042	,124
ostali dejavniki gospodarskega razvoja	kmetijski poklici	-,795	-,370	,247	-,643	,105	-,369
	proizvodni poklici	-,226	-,027	-,045	,008	-,021	-,175
	storitveni poklici	-,321	-,185	,368	-,195	-,006	-,141
	velikost prebivalstva	,557	,382	-,059	,635	-,066	,407
	gostota poselitve	,402	,245	,051	,405	,154	,325
	rast prebivalstva	,624	,224	-,501	,252	,228	,176
	izobrazbena raven	,832	,350	-,373	,558	-,079	,365
	naložbe	,378	,279	-,047	,610	-,114	,343
	dostopnost do interneta	,577	,327	-,270	,522	,012	,406
	prometna dostopnost do regionalnih središč	-,291	-,189	-,166	-,250	-,091	-,353
	prometna dostopnost do glavnih prometnih osi	-,515	-,219	,151	-,278	-,132	-,277
	prometna dostopnost do javnega prometa	,539	,291	-,090	,529	,034	,263
kazalnik odprtosti		,629	,238	-,288	,489	-,033	,097
Korelacija je značilna pri stopnji tveganja $p < 0,05$ (dvostranska).							
Korelacija je značilna pri stopnji tveganja $p < 0,01$ (dvostranska).							

Statistično značilno povezanost ustvarjalnih poklicev s kazalniki, kot sta bruto osnova za dohodnino in višina plače, je bolj ali manj posledica dejstva, da ustvarjalci zaslužijo približno še enkrat več od ostalih poklicnih skupin. Leta 2010 je mesečna bruto plača prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v povprečju znašala približno 2130 €, medtem ko so zaposleni v ostalih poklicih zaslužili le nekoliko več kot 1000 € mesečno (Povprečne mesečne bruto plače ... 2012). Zaposleni v ustvarjalnih poklicih so leta 2010 v Sloveniji predstavljali dobro tretjino (38,9 %) vse delovne sile (brez kmetov), vendar so za svoje delo prejeli več kot polovico (54,8 %) celotne mase bruto plač (slika 41). Iz teh podatkov je jasno razvidno, da so dohodki ustvarjalne delovne sile precej višji od dohodkov ostalega delovno aktivnega prebivalstva. Njihovo delo je očitno bolj cenjeno, višje ovrednoteno in zato tudi bolje plačano. Ustvarjalno delo torej prinaša večji dobiček in pospešuje družbenogospodarski razvoj. To se na območjih, kjer živi večja koncentracija prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, kaže v večjem številu delovnih mest in njihove višje dodane vrednosti ob hkratni manjši stopnji brezposelnosti. Večja zgoščenost ostalih poklicnih skupin skoraj po vseh obravnavnih merilih izkazuje ravno nasproten, negativen vpliv na stopnjo gospodarske razvitosti. To seveda še ne pomeni, da za gospodarstvo niso potrebni. Kmetijske izdelke, enostavnejše industrijske proizvode in storitve seveda rabimo, vendar le kot podporo gospodarski rasti, katere glavno gonilo je ustvarjalnost.

Pomemben pokazatelj povezave ustvarjalnosti z gospodarskim razvojem predstavljajo tudi zaposleni v ustvarjalnih dejavnostih po kraju dela, čeprav je ta povezanost nekoliko šibkejša kot v primeru ustvarjalnih poklicev. Občine z večjo koncentracijo tovrstne delovne sile se v povprečju ponašajo z več delovnimi mesti in nekoliko višjo dodano vrednostjo na zaposlenega. Po drugi strani zaposleni v ustvarjalnih dejavnostih po kraju bivanja ne izkazujejo statistično značilnega pomena za gospodarski razvoj. Njihovo prisotnost lahko povezujemo celo z nekoliko višjo brezposelnostjo in nižjo dodano vrednostjo na zaposlenega. **Za krepitev gospodarskega razvoja v zvezi z ustvarjalnimi dejavnostmi je zato odločilnega pomena predvsem zagotovitev ustreznih delovnih razmer pred bivanjskimi.**

Če primerjamo povezanost gospodarskega razvoja še z ostalimi dejavniki, ki niso plod ustvarjalnega načina dela oziroma mišljenja, lahko ugotovimo, da najbolj izstopa izobrazbena raven. Ta je sicer statistično značilno zelo visoko povezana z ustvarjalnimi poklici. Čeprav njuna prostorska razporeditev skoraj povsem sovпада, ne gre za povsem identični skupini. Le dobra polovica (54,9 %) prebivalcev z ustvarjalnim poklicem ima namreč terciarno stopnjo izobrazbe, medtem ko ustvarjalni poklic opravljajo slabe štiri petine (77,7 %) terciarno izobraženih delavcev v Sloveniji (Kozina 2013b, 135–136). Poleg izobrazbene ravni bolj ali manj pozitiven vpliv na gospodarski razvoj izkazujejo tudi drugi kazalniki. Edina izjema so že omenjene ostale, »neustvarjalne« poklicne skupine. Negativne vrednosti korelacijskih koeficientov se sicer pojavljajo še v primeru prometne dostopnosti do regionalnih središč in do glavnih prometnih osi, za kar pa je vzrok v strukturi obeh kazalnikov. Prometna dostopnost se namreč izboljšuje z upadanjem potovalnega časa do zelenega cilja.

Ustvarjalnost je za gospodarski razvoj občin v Sloveniji temeljnega pomena. Ustvarjalni poklici po kraju bivanja skupaj z izobrazbeno ravno prebivalstva predstavljajo celo njen najvitalnejši del. Temu sledijo še ostali dejavniki, med katerimi pomembno mesto zasedajo tudi zaposleni v ustvarjalnih dejavnostih po kraju dela. Občine, ki želijo v prihodnje vzdrževati oziroma povečevati gospodarski razvoj, bodo morale po dosedanjih izkušnjah v prvi vrsti krepiti svoje ustvarjalne potenciale.

7.2 Povezanost ustvarjalnosti z gospodarskim razvojem občin v Ljubljanski urbani regiji

Rezultati statistične analize na ravni občin v Ljubljanski urbani regiji kažejo, da v tem primeru povezanost med ustvarjalnostjo in stopnjo gospodarskega razvoja ni tako velika kot v primeru vseh slovenskih občin (preglednica 9). Izrazito izstopa le visoka pozitivna povezanost med vsemi vidiki ustvarjalnosti (tudi zaposleni v ustvarjalnih dejavnostih po kraju bivanja) in bruto osnovo za dohodnino. Slednja je sicer močno pozitivno povezana tudi z večino ostalih dejavnikov gospodarskega razvoja. Izjema so ostale poklicne skupine, kjer je povezanost enako kot v primeru vseh občin v Sloveniji močno negativna.

Pretežen del ustvarjalnih poklicev (z izjemo kulturnih ustvarjalcev) se srednje negativno povezuje še z delovnimi mesti, kar je ravno nasprotno kot v primeru občin za celo Slovenijo. Posledično verjetno tudi ni zaznati statistično značilne povezanosti z dodano vrednostjo na zaposlenega in višino plače, saj sta oba kazalnika močno odvisna ravno od delovnih mest. Razloge za negativno povezanost ustvarjalnih poklicev in delovnih mest verjetno lahko iščemo v intenzivni suburbanizaciji in periurbanizaciji Ljubljanske urbane regije. V preteklem desetletju sta bila oba procesa v Sloveniji v primeru ustvarjalnih poklicnih skupin najbolj značilna ravno za to regijo (Kozina 2013b, 121). Koncentracija prebivalstvo z ustvarjalnim poklicem je naraščalo predvsem obmestnem prostoru in na podeželju Ljubljanske urbane regije. Čeprav so delovna mesta deloma že začela slediti prebivalstvenim tokovom v obmestni in podeželski prostor, so težnje tega procesa veliko počasnejše (Ravbar 2002). Zaradi povečevanja razlik v koncentraciji prebivalstva med krajem bivanja in dela prihaja do močnih tokov dnevne mobilnosti, ki za seboj potegnejo številne negativne gospodarske, družbene in okoljske posledice. V skladu z bolj trajnostnimi koncepti prostorskega razvoja, kot so policentrična mestna regija, mrežno mesto, mozaično mesto in podobno (Bole 2008), bi bilo zato smiselno razmisliti o določenih oblikah prostorske prerazporeditve gospodarstva v regiji. Znano je, da so se do sedaj iz mest večinoma selile samo bolj ali manj delovno-intenzivne industrijske panoge, ki so se morale umakniti ostalim bolj dobičkonosnim postindustrijskim dejavnostim (Bole 2008).

Preglednica 9: Korelacijska matrika povezanosti stanja in dejavnikov gospodarske razvitosti občin v Ljubljanski urbani regiji.

	ime kazalnika	gospodarski razvoj						
		bruto osnovna za dohodnino	dodana vrednost na zaposlenega	brezposelnost	delovna mesta	rast delovnih mest	rast podjetij	višina plače
ustvarjalni dejavniki gospodarskega razvoja	ustvarjalni poklici (A + B + C)	,966	,117	,104	-,530	-,158	-,049	-,209
	ustvarjalno jedro (A)	,874	,091	,203	-,602	-,205	-,036	-,205
	ustvarjalni profesionalci (B)	,960	,126	,030	-,479	-,135	-,060	-,201
	kulturni ustvarjalci (C)	,783	,092	,220	-,244	-,111	,140	-,167
	ustvarjalne dejavnosti_bivanje	,752	,061	,258	-,262	-,035	,048	-,139
	ustvarjalne dejavnosti delo	,544	-,051	,428	-,159	-,139	-,064	-,094
ostali dejavniki gospodarskega razvoja	kmetijski poklici	-,722	-,278	-,399	,552	,230	-,020	,250
	proizvodni poklici	-,742	,134	,154	,059	-,083	-,111	-,014
	storitveni poklici	-,892	-,169	-,040	,610	,191	,186	,275
	velikost prebivalstva	,140	,218	,648	-,438	-,379	-,024	-,387
	gostota poselitve	,799	,334	,269	-,620	-,166	-,104	-,390
	rast prebivalstva	,433	,071	-,281	-,066	,247	,390	-,165
	izobrazbena raven	,947	,062	,132	-,511	,122	,030	-,170
	naložbe	,327	,507	,460	-,787	-,568	-,024	-,522
	dostopnost do interneta	,699	,302	-,017	-,685	-,053	-,085	-,405
	prometna dostopnost do regionalnih središč	-,698	-,326	-,285	,519	,073	-,109	,418
	prometna dostopnost do glavnih prometnih osi	-,362	-,311	,041	,296	-,026	-,276	,251
	prometna dostopnost do javnega prometa	,651	,259	,056	-,523	-,297	-,231	-,327
	kazalnik odprtosti	,437	-,412	,299	-,059	,173	,126	,459
Korelacija je značilna pri stopnji tveganja $p < 0,05$ (dvostranska).								
Korelacija je značilna pri stopnji tveganja $p < 0,01$ (dvostranska).								

Morda je v luči novonastalih razmer ena od razvojnih priložnosti v Ljubljanski urbani regiji tudi selitev oziroma **krepitev nastajanja novih ustvarjalnih delovnih mest izven Ljubljane**, kjer se čedalje bolj naseljuje za njihovo opravljanje usposobljena delovna sila. To bi lahko za seboj potegnilo več pozitivnih posledic. V prvi vrsti bi se delovna mesta približala ljudem, kar je prebivalcem z ustvarjalnim poklicem po rezultatih izvedene ankete primarnega pomena. Posledično bi se zaradi zmanjšanih tokov dnevne mobilnosti zmanjšale prometne obremenitve, kar bi se poznalo v prihranku časa, energije, manjših pritiskih na okolje in podobno. Nadalje bi se na ta način **gospodarsko razvijali tudi ostali deli regije in ne samo njeno središče**.

Seveda sam prenos oziroma ustvarjanje delovnih mest v določenem okolju še ni zagotovilo, da bi ta tudi zares »zaživel«. K razvijanju ustvarjalnih potencialov regije je treba pristopiti celostno. Če želimo, da bodo v posamezni občini ustvarjalni ljudje delali in živeli, je poleg samih delovnih mest in prostorov najprej treba poskrbeti za ustrezno ponudbo stanovanjskih nepremičnin, poleg tega pa še za dostopnost do priložnosti, kakovostno bivalno okolje, dostopnost do storitev in prometno dostopnost. Samo s celostnim naborom ukrepov se lahko vzpostavijo razmere visoko kakovostnega življenjskega okolja, ki bo omogočal sproščanje ustvarjalnih potencialov, kar bo posledično vodilo v nov družbenogospodarski razvoj.

8 Smernice nadaljnje krepitve ustvarjalnih potencialov

Preglednica 10: Seznam smernic za nadaljnjo krepitev ustvarjalnih potencialov v Ljubljanski urbani regiji in izbranih občinah.

Ljubljanska urbana regija	
splošno o ustvarjalnosti	- Treba je izdelati strategijo razvoja (ki vključuje tudi spodbujanje ustvarjalnosti) na ravni regije, kjer se bo opredelilo vizijo, cilje, področja delovanja, ukrepe, nosilce in pričakovane rezultate. Strategijo je treba po načelih participativnega načrtovanja izdelati skupaj z občinami, gospodarskimi subjekti, prebivalstvom in ostalimi zainteresiranimi deležniki. - Treba je izdelati lastno opredelitev ustvarjalnih poklicev in/ali dejavnosti, na podlagi katere bo regija spodbujala razvoj ustvarjalnosti v prihodnje. Izkazalo se je namreč, da prihaja do precejšnjega neujemanja med konceptom ustvarjalnih poklicev in ustvarjalnih dejavnosti. Prvi je verjetno nekoliko preširok in vključuje celo vrsto poklicev, ki po naravi dela ne sodijo med najbolj ustvarjalne (na primer cariniki, učitelji v osnovni šoli, medicinske sestre), drugi pa preozek in izpušča veliko število zelo ustvarjalnih dejavnosti (na primer znanost in raziskave), hkrati pa vključuje mnoge dejavnosti, ki prav tako z ustvarjalnostjo nimajo veliko skupnega (na primer proizvodnja tekstila in obutve). Z oblikovanjem natančnejše ciljne skupine ustvarjalnih poklicev in/ali dejavnosti bo tudi lažje načrtovati strategijo njihovega spodbujanja oziroma razvoja. - Na ravni Ljubljanske urbane regije bi bilo treba v skladu s prostorsko razporeditvijo ustvarjalnih poklicev in ustvarjalnih dejavnosti zasnovati koncept policentrične mestne regije. Ob tem bi bil poudarek na krepitvi »komplementarnih« ustvarjalnih središč, njihovi specializaciji in ne tekmovalnosti.
ustvarjalni poklici	- Ljubljanska urbana regija se ponaša z nadpovprečno koncentracijo ustvarjalnih poklicev glede na državno raven ter je povsem primerljiva s podobno velikimi regijami v najrazvitejših državah severne in zahodne Evrope. Potencial ustvarjalnosti je v obliki ustvarjalnih poklicev v regiji velik, vendar se njegovo sproščanje spodbuja premalo načrtno in sistematično, čeprav je že sedaj močno povezan z različnimi kazalniki gospodarskega razvoja. - Analiza lokacijskih dejavnikov prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Ljubljanski urbani regiji je pokazala, da je za njihovo zadrževanje in/ali privabljanje treba poskrbeti za kakovostno bivalno okolje, zlasti tako imenovane naravne dobrine (zeleno okolje, čistost, urejenost in varnost) in razpoložljivost oziroma dostopnost do delovnih mest in dostopnost stanovanjskih nepremičnin. Zagotavljanje ustreznih bivalnih in delovnih razmer je ključnega pomena za privabljanje in/ali zadrževanje ljudi v ustvarjalnih poklicih. - Za Ljubljansko urbano regijo je značilno, da so se prebivalci z ustvarjalnim poklicem v zadnjem desetletju iz Ljubljane razselili v obmestni prostor, čemur pa niso sledila delovna mesta. Obmestne občine se posledično srečujejo z velikim presežkom prebivalcev z ustvarjalnim poklicem nad ustvarjalnimi delovnimi mesti, regija pa z močnimi tokovi dnevne mobilnosti v Ljubljano. V skladu z bolj trajnostnimi koncepti prostorskega razvoja, kot so policentrična mestna regija, mrežno mesto, mozaično mesto in podobno, ter željo ustvarjalcev po večji medsebojni bližini kraja bivanja in dela, bi bilo smotno krepiti nastajanje novih ustvarjalnih delovnih mest tudi izven Mestne občine Ljubljana in Občine Trzin. Ob tem je treba upoštevati gospodarski

	položaj posameznih občin ter skladno s strategijo težiti k njihovi specializaciji, saj bodo le tako lahko zagotavljala dovolj veliko kritično maso ustvarjalcev in porabnikov, da bodo uspešno konkurirala na globalnih trgih.
ustvarjalne dejavnosti	- Na ravni celotne regije je treba opredeliti, KATERE ustvarjalne dejavnosti imajo potencial glede na kritično maso potrošnikov, tradicijo, izobrazbo in dosegljivost ustvarjalcev. Nato je treba določiti, KJE (lokacije) naj se te dejavnosti spodbujajo. Odločitve naj bodo v skladu z načeli čim večje specializacije in komplementarnosti znotraj regije. V obzir je treba vzeti tudi mikrolokacijske značilnosti, ki morajo ustrezati tovrstnim dejavnostim (brownfield območja, bližine podpornih institucij, kulturno-družbena infrastruktura in podobno). - Za razvoj ustvarjalnih dejavnosti je treba zagotavljati čim boljše gospodarske razmere, kar lahko regija doseže zlasti z mobilizacijo regionalnih virov in vzpostavitev regionalnega gospodarskega kroga. Osredotočenje na endogene moči in krepitev regionalnih kvalifikacijskih ter inovacijskih možnosti lahko regiji omogoči primerjalne prednosti. Na regionalni ravni je ključna diferenciacija gospodarskih aktivnosti, ki zagotavlja odpornost na krize, na drugi strani pa je treba s panožnimi specializacijami zagotavljati konkurenčnost in primerjalne prednosti lokalnih gospodarskih središč. - Ključno je oblikovanje mrežnih povezav med razvojnimi akterji, ki omogočajo hiter pretok informacij, prenos novih tehnoloških rešitev in razvoj struktur, ki krepijo regionalno gospodarstvo in izboljšujejo njegovo konkurenčnost. Prav tako je pomembna navezanost gospodarskega prostora na življenjski prostor prebivalcev, saj gospodarski prostor opredeljuje tudi način življenja, kulturo, prosti čas in infrastrukturo. - Poleg gospodarskih je treba krepiti tudi socio-kulturne cilje ter zagotavljati vključevanje prebivalcev, s tem pa tudi njihovo zainteresiranost za dogajanje v regiji, kar vodi k večjim razvojnim prizadevanjem tako mestnih/lokalnih/regionalnih oblasti kot posameznika. S podpiranjem socio-kulturnih ciljev se krepi »mehke« lokacijske dejavnike za naselitev podjetij in kvalificirane delovne sile, po drugi strani pa se podpira razvoj regije kot življenjskega prostora.
Mestna občina Ljubljana	
ustvarjalni poklici	- Število prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Mestni občini Ljubljana narašča počasneje kot v drugih delih Ljubljanske urbane regije. Treba je omejevati izseljevanje predvsem mladih ustvarjalcev. Ponuditi jim je treba kakovostne in dostopne bivanjske in delovne razmere (prostore). - Mestna občina Ljubljana kot glavno državno središče mora tekmovati s primerljivimi mesti v tuji sosesčini. Da bi dosegla čim višjo raven konkurenčnosti, naslonitev na lastne vire ni dovolj. Treba je privabljati tudi najbolj visoko usposobljene ustvarjalne delavce iz tujine.
ustvarjalne dejavnosti	- Nadaljnja krepitev »ustvarjalnih« četrti, podobno kot Križevniška ulica v Ljubljani, spodbujanje nastajanja kreativnih distriktov z neprofitnimi oddajanjem poslovnih prostorov v degradiranih območjih. Aktivna politika glede zviševanja kakovosti bivalnega okolja za delavce v ustvarjalnih dejavnostih in izboljševanje pomembnih bivalnih pogojev za ustvarjalce v kulturni industriji (t.i. večerna ekonomija, kulturni dogodki, partnerstva z javnimi kulturnimi zavodi – skupni finančni razpisi – in podobno). - Spodbuja naj se grozdenje podjetij saj to ustvarja razmere za hiter pretok informacij in spodbuja razvoj podjetij, omogoča pa tudi nastanek podpornih storitev, ki jih opravljajo visoko usposobljena podporna podjetja (specializirane bančne storitve, pravna podpora, svetovanje, projektni management, trženje). Oblikuje naj

	se strategija skupnega nastopa na mednarodnih trgih, zagotovi skupno promocijo in podobno. - Smiselno je, da se strategija razvoja ustvarjalnih dejavnosti pripravi v sodelovanju s sosednjimi občinami, saj bi tako obstoječe potenciale bolje izkoristili.
Občina Dobrova - Polhov Gradec	
ustvarjalni poklici	- V Občini Dobrova - Polhov Gradec število prebivalcev z ustvarjalnim poklicem nadpovprečno narašča, s tem da delovna mesta ne sledijo temu procesu. Občina ima velik presežek ustvarjalnega prebivalstva nad ustvarjalnimi delovnimi mesti. V skladu z željo ustvarjalcev po medsebojni bližini kraja bivanja in kraja dela ter konceptom policentrične mestne regije bi bilo smiselno razmisliti o spodbujanju ustvarjanja novih ustvarjalnih delovnih mest v tej občini. Njena razvojna omejitev je majhnost, zato je pri tem treba upoštevati lokalni kontekst, razvojne možnosti občine, želje domačinov, komplementarnost z ostalimi potenciali občine in podobno.
ustvarjalne dejavnosti	- Z vidika razvoja ustvarjalnih dejavnosti je ključna preučitev obstoječe gospodarske strukture ter preučitev potencialov za razvoj obstoječih podjetij v visoko tehnološka in ustvarjalna podjetja, zmožna konkurirati na globalnih trgih. Pri tem mora specializacija temeljiti na lokalni tradiciji, uveljavljenih tržnih poteh, pa tudi vzpostavljeni strukturi kadrov, ki pa se jo ob perspektivnih proizvodih lahko razširi z novimi kadri. - Druga možnost je spodbujanje mladinskih organizacij in medgeneracijskega dialoga, s čimer občina lahko privabi višje izobražene mlajše ustvarjalce, ki so predpogoj za ustvarjalne dejavnosti. V naslednjih korakih na podlagi regijske strategije občina lahko razmišlja o razvoju določenega tipa teh dejavnosti, ki ima morda tudi določeno tradicijo na tem območju, in ji nudi ustrezne pogoje delovanja (prostore). V skladu z lokacijskimi pogoji bi morala tudi ta občina poskrbeti za družbeno in kulturno živahno življenje in ustvarjati pogoje za srečevanje in neformalne stike med ustvarjalci.
Občina Trzin	
ustvarjalni poklici	- Prednost Občine Trzin je v veliki bližini Ljubljane in dobrem delovanju poslovne cone. Občina se ponaša z velikim številom ustvarjalnih delovnih mest ter veliko koncentracijo prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. V takih okvirih je najlažje doseči medsebojno povezovanje različnih deležnikov, saj so za to izpolnjeni osnovni predpogoji (visoka koncentracija ustvarjalcev, prostorska bližina, opremljenost s funkcijami). Poleg aktivnosti, ki so povezane s poslovno cono, mora biti dolgoročni cilj občine tudi izboljševanje kakovosti bivanja in krepitev lokalne identitete občanov.
ustvarjalne dejavnosti	- Občina se lahko usmeri v bolj tehnološke ustvarjalne dejavnosti (podatkovne, računalniško-zabavne in podobne bolj digitalne vsebine), ki trenutno že imajo svoj sedež v poslovni coni. Za nadaljnji razvoj predlagamo še večjo specializacijo na že omenjene tehnološke/digitalne ustvarjalne dejavnosti z različnimi aktivnostmi kot je organizacija dogodkov (konference, srečanja, javno-zasebne), ki povečujejo (ne)formalne stike med deležniki ali povezovanja izobraževalnega sektorja z javnim sektorjem (poletne šole za mlade ustvarjalce, sponzoriranje mladinskih projektov in podobno). - Tesna navezanost na Ljubljano je za Občino Trzin priložnost, da se z njo tudi gospodarsko povezuje. S tega vidika je smotrno, da se podjetja povežejo s podobnimi podjetji v Ljubljani in si tako zagotovijo prednosti, ki jim jih prinaša mreženje, visoka specializacija, nastanek podpornih podjetij in podobno.

9 Literatura

- Andrews, C. J. 2001: Analyzing quality-of-place. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 28-2.
- Atkinson, R., Easthope, H. 2009: The Consequences of the Creative Class: The Pursuit of Creativity Strategies in Australia's Cities. *International Journal of Urban and Regional Research* 33-1.
- Bayliss, D. 2007: "The Rise of the Creative City: Culture and Creativity in Copenhagen". *European Planning Studies* 15-7.
- Besemer, S. P., O'Quin, K. 1987: *Creative Product Analysis: Testing a Model by Developing a Judging Instrument*. *Frontiers of Creativity Research: Beyond the Basics*. Buffalo, New York.
- Bole, D. 2008: *Ekonomska preobrazba slovenskih mest*. *Geografija Slovenije* 19. Ljubljana.
- Boschma, R. A., Fritsch, M. 2009: Creative Class and Regional Growth: Empirical Evidence from Seven European Countries. *Economic Geography* 85-4.
- Buček, A., Mikulík, O. 1987: *Geografsko proučevanje življenjskega okolja v ČSSR – metodologija in rezultati. Pokrajinski učinki človekovih dejavnosti na življenjsko okolje : jugoslovansko posvetovanje z mednarodno udeležbo*. Bled.
- Campbell, A., Converse, P. E., Rodgers, W. L. 1976: *The Quality of American Life: Perceptions, Evaluations and Satisfaction*. New York.
- Chapain, C., Clifton, N., Comunian, R. 2013: Understanding Creative Regions: Bridging the Gap between Global Discourses and Regional and National Contexts. *Regional Studies* 47-2.
- Cigale, D. 2005: *Posodobitev Ravbarjeve tipizacije naselij z vidika stopnje urbaniziranosti*. Ljubljana.
- Clifton, N., Cooke, P. 2009: Creative Knowledge Workers and Location in Europe and North America: A Comparative Review. *Creative Industries Journal* 2-1.
- Costanza, R., Hart, M., Posner, S., Talberth, J. 2009: *Beyond GDP: the need for new measures of progress*. *The Pardee papers* 4. Boston.
- de Jong, J. P. J., Fris, P., Stam, E., 2007. *Creative Industries. Heterogeneity and Connection with Regional Firm Entry*. Medmrežje: <http://www.entrepreneurship-sme.eu/pdf-ez/H200714.pdf> (27. 11. 2012).
- Findlay, A., Rogerson, R. 1993: *Migration, places and quality of life: voting with their feet*. *Population matters*. London.
- Florida, R. 2002: *The Rise of the Creative Class: And how it's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. New York.
- Florida, R., Tinagli, I. 2004: *Europe in the Creative Age*. Medmrežje: http://www.creativeclass.com/rfcgdb/articles/Europe_in_the_Creative_Age_2004.pdf (7. 9. 2012).
- Florida, R. 2005: *The Flight of the Creative Class: the new Global Competition for Talent*. New York.
- Florida, R. 2008: *Who's Your City? How the Creative Economy is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life*. New York.

- Fritsch, M., Stützer, M. 2007: Die Geographie der Kreativen Klasse in Deutschland. *Raumforschung und Raumordnung* 65-1.
- Gabrovec, M., Razpotnik Visković, N. 2012: Ustreznost omrežja javnega potniškega prometa v Ljubljanski urbani regiji z vidika razpršenosti poselitve. *Geografski vestnik* 84-2. Ljubljana.
- Hall, P. 2000: Creative Cities and Economic Development. *Urban Studies* 37-4.
- Hansen, D. J., Monllor, J., McMurchie, L. 2012: Opportunity Development: An Exploratory Study of Ecopreneurs Using a Creativity Perspective. *Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship* 14-1.
- Hansen, H. K. 2007: Technology, Talent and Tolerance – The Geography of the Creative Class in Sweden. Medmrežje:
<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1001459&fileId=1001518> (10. 10. 2012).
- Hansen, H. K., Niedomysl, T. 2009: Migration of the Creative Class: Evidence from Sweden. *Journal of Economic Geography*, 9-2.
- Harvey, D. 1989: *The Condition of Postmodernity*. Oxford.
- Hasirci, D., Demirkan, H. 2003: Creativity in Learning Environments: The Case of Two Sixth Grade Art-Rooms. *The Journal of Creative Behavior* 37-1.
- Hočevar, M., Lenarčič, B., Kaštrun, T., Štebe, J., Kos, D., Makarovič, J., Trček, F., Uršič, M. 2004: Vrednote prostora in okolja. 3. fazno in končno poročilo. Sumarnik javnomnenjske raziskave – ankete in interpretacija rezultatov. Ljubljana.
- Keeble, D. 1990: Small Firms, New Firms, and Uneven Regional Development in the United Kingdom. *Area*, 22.
- Knudsen, B., Florida, R., Gates, G., Stolarick, K. 2007: Urban Density, Creativity, and Innovation. Medmrežje:
http://creativeclass.com/rfcgdb/articles/Urban_Density_Creativity_and_Innovation.pdf (28. 1. 2013).
- Klemenčič, M. 1989: Družbenogospodarski prehod v Sloveniji. Dela 6. Ljubljana.
- Kos, D. 2007: Neurbana nacija. O urbanizmu. Kaj se dogaja s sodobnim mestom? Ljubljana.
- Kozina, J. 2010: Prometna dostopnost v Sloveniji. *Georitem* 14. Ljubljana.
- Kozina, J. 2013: Prostorska razmestitev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem na Gorenjskem. *Gorenjska v obdobju globalizacije*. Bled, Ljubljana.
- Kozina, J. 2013a: Poklicna sestava slovenskih regij. *Regionalni razvoj* 4. Ljubljana.
- Kozina, J. 2013b: Življenjsko okolje prebivalcev v ustvarjalnih poklicih v Sloveniji. Doktorska disertacija, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Kozina, J. 2014: Selitve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji. *Ars & Humanitas*. Ljubljana.
- Landry, C. 2000: *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. London.
- Lapuh, L. 2011: Geografski vidiki sodobnega izseljevanja iz Slovenije. Dela 36. Ljubljana.
- Lorenzen, M., Vaarst Andersen, K. 2007: The Geography of the European Creative Class: A Rank-Size Analysis. URL: <http://www3.druid.dk/wp/20070017.pdf> (28. 1. 2013).
- Marlet, G., van Woerkens, C. 2007: The Dutch Creative Class and how it Fosters Urban Employment Growth. *Urban Studies* 44-13.
- Martin-Brelot, H., Grossetti, M., Eckert, D., Gritsai, O., Kovács, Z. 2010: The Spatial Mobility of the 'Creative Class': A European Perspective. *International Journal of Urban and Regional Research* 34-4.

- McCann, E. 2007: "Inequality and Politics in the Creative-City Region: Questions of Livability and State Strategy". *International Journal of Urban and Regional Research* 31-1.
- Medmrežje 1: <https://www.gov.uk/government/publications/creative-industries-economic-estimates-december-2011> (11. 12. 2013).
- Medmrežje 2: <http://ljubljana.rurbance.eu/> (10. 1. 2014).
- Medmrežje 3: <http://www.zlatikamen.si/clanki/regije-in-obcine/certifikat-isso-2013-je-prejelo-20-obcin/> (10. 12. 2013).
- Mellander, C., Florida, R. 2011: Creativity, Talent, and Regional Wages in Sweden. *The Annals of Regional Science* 46-3.
- Mumford, M. D. 2003: Where Have We Been, Where Are We Going? Taking Stock in Creativity Research. *Creativity Research Journal* 15-2–3.
- Murovec, N., Kavaš, D., Prodan, I., Drnovšek, M. 2012: Stanje oblikovanja, s poudarkom na industrijskem oblikovanju, kot dela kreativnih industrij in primeri dobre prakse v svetu kot podlaga za krepitev te dejavnosti v Sloveniji. Končno poročilo za ciljni raziskovalni projekt (CRP). Ljubljana.
- Ochse, R. 1990: *Before the Gates of Excellence: The Determinants of Creative Genius*. Cambridge.
- Plevnik, A. 2008: *Okolje in promet*. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2002: Sodobne težnje v razvoju prebivalstva in delovnih mest – pot k sonaravnemu in decentraliziranemu usmerjanju poselitve v Sloveniji? *IB revija*, 36-1. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2007: Geografija človeških virov v Sloveniji – pomen ustvarjalnih socialnih skupin za regionalni razvoj. *Geografski vestnik* 79-2. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2007a: Ustvarjalnost, sestavina uspešnosti družbenega razvoja Slovenije. *IB revija* 41-3–4. Ljubljana.
- Ravbar, M., Bole, D. 2007: *Geografski vidiki ustvarjalnosti*. Ljubljana.
- Ravbar, M., Razpotnik Visković, N. 2007: Geografska analiza investicij – pasti in izzivi na poti uresničitve nacionalnih razvojnih projektov v Sloveniji. Veliki razvojni projekti in skladni regionalni razvoj. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2008: Ustvarjalnost in migracije. *Socialni razgledi* 2008. Ljubljana.
- Ravbar, M., Razpotnik Visković, N. 2008: Geografska analiza razvojnih dejavnikov v Sloveniji: ustvarjalnost in naložbe. *Geografski vestnik* 80-2. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2009: Razvojni dejavniki v Sloveniji – ustvarjalnost in naložbe. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2009a: Ustvarjalnost in naložbe – razvojni dejavniki v regionalnem razvoju Slovenije. *IB revija* 43-2. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2009b: Razvojni dejavniki: naložbe in ustvarjalnost. *Geografski pogledi na pokrajino ob Muri*. Ljubljana, Murska Sobota.
- Ravbar, M. 2011: Creative Social Groups in Slovenia: Contribution to Geographic Studying of Human Resources. *Acta Geographica Slovenica* 51-2. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2012: Znanje kot družbena vrednota – človeški viri in regionalni razvoj v Sloveniji. *IB revija* 46-2. Ljubljana.
- Ravbar, M. 2012a: The Role of Creativity in Geographic Studying of Human Resources in Slovenia. *Geografski vestnik* 84-1. Ljubljana.
- Ravbar, M., Kozina, J. 2012: Geografski pogledi na družbo znanja. *Georitem* 19. Ljubljana.
- Rhodes, M. 1961: An Analysis of Creativity. *The Phi Delta Kappan* 42-7.
- Runco, M. A. 1994: *Creativity and its Discontents. Creativity and Affect*. Norwood, Ablex.

- Ruppert, K. 1979: Sozialgeographische Basis der Umweltgestaltung – Beispiele aus Bayern. Geografski problemi življenjskega okolja. Ljubljana.
- Ruppert, K., Schaffer, F., Maier, J., Paesler, R. 1981: Socijalna geografija. Zagreb.
- Rutten, R., Gelissen, J. 2008: Technology, Talent, Diversity and Wealth of European Regions. European Planning Studies 16-7.
- Sagadin, J. 2003: Statistične metode za pedagoge. Maribor.
- Scritchfield, M., L. 1999: The Creative Person, Product, Process and Press: The 4P's. Medmrežje: <http://www.buffalostate.edu/orgs/cbir/readingroom/html/Scritchfield-99.html> (24. 1. 2013).
- Size of the vehicle fleet (TERM 032) – Assessment published Jan 2011. 2011. European Environment Agency. Medmrežje: <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/size-of-the-vehicle-fleet/size-of-the-vehicle-fleet-2> (13. 11. 2012).
- Sternberg, R. J., Lubart, T. I. 1999: The Concept of Creativity: Prospects and Paradigms. Handbook of Creativity. Cambridge.
- Sternberg, R. J. 2001: What is the Common Thread of Creativity? It's dialectical Relation to Intelligence and Wisdom. American Psychologist 56-4.
- Törnquist, G. 2011: The Geography of Creativity. Cheltenham, Northampton.
- Urad za makroekonomske analize in razvoj Republike Slovenije: Poročilo o razvoju 2013. Medmrežje: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2013/POR_2013s.pdf (14. 1. 2014).
- Uršič, M., Hočevár, M. 2007: Protiurbanost kot način življenja. Ljubljana.
- Ward, T. B., Finke, R. A., Smith, S. M. 1995: Creativity and the Mind: Discovering the Genius Within. New York.
- Zavodnik Lamovšek, A. 2007: Regionalni razvoj v razmerah razvitij informacijskih družb. Veliki razvojni projekti in skladni regionalni razvoj. Regionalni razvoj 1. Ljubljana.
- Žaucer, T., Peterlin, M., Uršič, M., Očkerl, P., Marn, T. 2012: Kreativna urbana regeneracija: priložnosti v Ljubljanski urbani regiji. Ljubljana.

10 Viri

- Anketa o delovni sili (ADS). 2012. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije.
- Poslovni register Slovenije (PRS). 2013. Medmrežje: <http://www.ajpes.si/prs/> (15. 12. 2013).
- Povprečne mesečne bruto plače (v €) zaposlenih oseb po enotah področnih skupin poklicev leta 2010 v Sloveniji (začasni podatki). 2012. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije.
- Standardna klasifikacija dejavnosti 2008 (SKD 2008). Statistični urad Republike Slovenije. Medmrežje: <http://www.stat.si/doc/pub/skd.pdf> (17. 12. 2012).
- Standardna klasifikacija poklicev (SKP-V2). Statistični urad Republike Slovenije. Medmrežje: <http://www.stat.si/klasje/klasje.asp> (13. 4. 2012).
- Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). 2012. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije.

11 Priloge

Priloga 1: Opredelitev ustvarjalnih poklicev po Standardni klasifikaciji poklicev (SKP-V2) (2012).

ustvarjalna poklicna podskupina	šifra poklicne skupine (SKP-V2)	opis poklicne skupine (SKP-V2)
ustvarjalno jedro (A)	211	fiziki/fizičarke, kemiki/kemičarke in podobno
	212	matematiki/matematičarke, statistiki/statističarke
	213	informatiki/informatičarke in računalnikarji/računalničarke
	214	strokovnjaki/strokovnjakinje tehnično-tehnoloških ved
	221	biologi/biologinje, farmakologi/farmakologinje, agronomi/agronomke in podobno
	222	zdravniki/zdravnice, zobozdravniki/zobozdravnice, veterinarji/veterinarke, farmacevti/farmaceutke in podobno
	231	strokovnjaki/strokovnjakinje za univerzitetno, visokošolsko in višješolsko izobraževanje
	232	strokovnjaki/strokovnjakinje za srednješolsko izobraževanje
	233	strokovnjaki/strokovnjakinje za predšolsko in osnovnošolsko vzgojo in izobraževanje
	234	strokovnjaki/strokovnjakinje za vzgojo in izobraževanje oseb s posebnimi potrebami
	235	drugi strokovnjaki/druge strokovnjakinje za vzgojo in izobraževanje
	243	arhivarji/arhivarke, knjižničarji/knjižničarke in podobno
	244	strokovnjaki/strokovnjakinje družbenih ved
	247	drugi strokovnjaki/druge strokovnjakinje v javni upravi
ustvarjalni profesionalci (B)	344	cariniki/carinice, davkarji/davkarice, referenti/referentke za socialno varnost in podobno
	1	zakonodajalci/zakonodajalke, visoki uradniki/visoke uradnice, menedžerji/menedžerke
	223	strokovnjaki/strokovnjakinje za zdravstveno nego
	241	strokovnjaki/strokovnjakinje za poslovanje
	242	pravni strokovnjaki/pravne strokovnjakinje
	31	tehniki/tehnice tehničnih strok
	32	tehniki/tehnice in asistenti/asistentke v zdravstvu, biomedicini, biologiji, biotehniki in podobno
	341	komercialni ter finančni posredniki in zastopniki/komercialne ter finančne posrednice in zastopnice in podobno
	342	posredniki/posrednice za poslovne storitve in podobno
	343	poslovnoupravni, pravni in finančni strokovni sodelavci, knjigovodje/poslovnoupravne, pravne in finančne strokovne sodelavke, knjigovodkinje in podobno
kulturni ustvarjalci (C)	345	policijski preiskovalci/policijske preiskovalke in podobno
	346	strokovni sodelavci/strokovne sodelavke za socialno delo
	245	umetniški ustvarjalci, poustvarjalci/umetniške ustvarjalke, poustvarjalke in podobno
	347	poklici za kulturno, razvedrilno in športno dejavnost
	521	modeli in podobno

Priloga 2: Opredelitev ustvarjalnih dejavnosti po Standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD 2008).

ustvarjalna dejavnost	šifra dejavnosti (SKD 2008)	opis dejavnosti (SKD 2008)
oglaševanje	73.110	dejavnost oglaševalskih agencij
	73.120	posredovanje oglaševalskega prostora
arhitektura	71.111	arhitekturno projektiranje
	71.112	krajinsko arhitekturno, urbanistično in drugo projektiranje
prodaja umetnin in starin	47.782	trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z umetniškimi izdelki
obrti	/	/
oblikovanje	74.100	oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo
modno oblikovanje	14.110	proizvodnja usnjenih oblačil
	14.120	proizvodnja delovnih oblačil
	14.130	proizvodnja drugih vrhnjih oblačil
	14.140	proizvodnja spodnjega perila
	14.190	proizvodnja drugih oblačil, pokrival ter dodatkov
	14.200	proizvodnja krznenih izdelkov
	14.310	proizvodnja nogavic
	14.390	proizvodnja drugih pletenih in kvačkanih oblačil
	15.120	proizvodnja potovalne galanterije, sedlarskih in jermenskih izdelkov
video, film in fotografija	15.200	proizvodnja obutve
	59.110	produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj
	59.120	post produkcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj
	59.130	distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj
	59.140	kinematografska dejavnost
glasba, vizualne in uprizoritvene umetnosti	74.200	fotografska dejavnost
	59.200	snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij
	90.010	umetniško uprizarjanje
	90.020	spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje
	90.030	umetniško ustvarjanje
založništvo	90.040	obratovanje objektov za kulturne prireditve
	18.110	tiskanje časopisov
	18.130	priprava za tisk in objavo
	58.110	izdajanje knjig
	58.130	izdajanje časopisov
	58.140	izdajanje revij in druge periodike
	58.190	drugo založništvo
programska oprema in elektronsko založništvo	63.910	dejavnost tiskovnih agencij
	18.200	razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa
	58.290	drugo izdajanje programja
računalniške igre	58.210	izdajanje računalniških iger
televizija in radio	60.100	radijska dejavnost
	60.200	televizijska dejavnost

Priloga 3: Seznam registriranih poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih v Občini Dobrova - Polhov Gradec (PRS 2013).

skupina dejavnosti	šifra dejavnosti (SKD 2008)	opis dejavnosti (SKD 2008)	podjetje	ulica	hišna številka	poštna številka	pošta
oglaševanje	73.110	dejavnost oglaševalskih agencij	/	/	/	/	/
	73.120	posredovanje oglaševalskega prostora	OGLAŠEVANJE ROBERT VIRANT S.P.	Gabrje	26	1356	Dobrova
			MARCIPAN d.o.o., oglaševanje, trgovina in storitve	Polhogradska cesta	4	1356	Dobrova
arhitektura	71.111	arhitekturno projektiranje	LESO-MONT Inženiring notranje opreme, stavbnega pohištva in zaključnih del v gradbeništvu d.o.o.	Gabrje	20a	1356	Dobrova
			ARHITEKTURNI ATELJE, UNIV.DIPL.INŽ. RIKO GANTAR, S.P.	Podsmreka	3j	1356	Dobrova
			DOLENC MARJETA - ARHITEKTKA	Podsmreka	1	1356	Dobrova
	71.112	krajinsko arhitekturno, urbanistično in drugo projektiranje	/	/	/	/	/
prodaja umetnin in starin	47.782	trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z umetniškimi izdelki	/	/	/	/	/
oblikovanje	74.100	oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	USTVARJALNICA OBLIKOVANJE IN ŠIVANJE TATJANA SUHADOLC S.P.	Podsmreka	31	1356	Dobrova
modno oblikovanje	14.110	proizvodnja usnjenih oblačil	/	/	/	/	/
	14.120	proizvodnja delovnih oblačil	/	/	/	/	/
	14.130	proizvodnja drugih vrhnjih oblačil	RIHARTEKSTIL, RIHAR JANKA S.P.	Srednja vas pri Polhovem Gradcu	10	1356	Dobrova
			MODATEX, proizvodno in trgovsko podjetje, d.o.o.	Horjulska cesta	32	1356	Dobrova
			3 K ELEGANCE trgovina in proizvodnja d.o.o., Dobrova pri Ljubljani	Brezje pri Dobrovi	62	1356	Dobrova
			ŠIVILJSTVO IN LIČARSTVO CIRIL ŠKOF S.P.	Brezje pri Dobrovi	73	1356	Dobrova
	14.140	proizvodnja spodnjega perila	/	/	/	/	/
	14.190	proizvodnja drugih oblačil, pokrival ter dodatkov	/	/	/	/	/
	14.200	proizvodnja krznenih izdelkov	/	/	/	/	/
	14.310	proizvodnja nogavic	/	/	/	/	/
	14.390	proizvodnja drugih pletenih in kvačkanih oblačil	/	/	/	/	/
	15.120	proizvodnja potovalne galanterije, sedlarskih in jermenskih izdelkov	/	/	/	/	/
	15.200	proizvodnja obutve	/	/	/	/	/
video, film in fotografija	59.110	produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	POTREBUJEŠ, avdio in videoprodukcija, d.o.o.	Gabrje	66	1356	Dobrova
			SUPER 35, produkcija, Luka Podobnikar s.p.	Polhogradska cesta	24	1356	Dobrova
	59.120	post produkcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	/	/	/	/	/
	59.130	distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	/	/	/	/	/
	59.140	kinematografska dejavnost	/	/	/	/	/
	74.200	fotografska dejavnost	STUDIO FORMA podjetje za fotografijo in oblikovanje, d.o.o.	Pot na Gornje polje	10	1356	Dobrova
glasba, vizualne in	59.200	snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	/	/	/	/	/

uprizoritvene umetnosti	90.010	umetniško uprizarjanje	/	/	/	/	/
	90.020	spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	SCENSKE STORITVE PETRETIČ JANEZ S.P.	Ulica Emila Adamiča	35	1356	Dobrova
	90.030	umetniško ustvarjanje	ZVONKO ČOH - SAMOZAPOSLANI V KULTURI, SLIKAR IN ILUSTRATOR	Hruševo	149	1356	Dobrova
			SAMARIN JASNA - SLIKARICA	Hruševo	149	1356	Dobrova
			ANITA KLANČAR KAVČIČ - SAMOZAPOSLANA V KULTURI, KONSERVATORICA-RESTAVRATORICA	Šentjošt nad Horjulom	58	1356	Dobrova
			MAŠA KOZJEK - SAMOZAPOSLANA V KULTURI, OBLIKOVALKA VIDNIH SPOROČIL, ILUSTRATORICA	Polhov Gradec	131	1356	Dobrova
			HOKUS-POKUS,ČARODEJ DAVID TOMINC S.P.	Šentjošt nad Horjulom	48	1356	Dobrova
			PODOBNIKAR STANKO - SCENOGRAF	Polhograjska cesta	24	1356	Dobrova
			BRAČUN SOVA RAJKA - PEDAGOGINJA V KULTURI IN KUSTOSINJA	Šujica	76	1356	Dobrova
			Konservatorsko restavratski atelje Šentjošt, Vid Klančar s.p.	Šentjošt nad Horjulom	75	1356	Dobrova
			PODOBARSTVO KAVČIČ, restavriranje, rezbarstvo in pozlata, d.o.o.	Šentjošt nad Horjulom	13a	1356	Dobrova
			MIHAELA CIUHA - SAMOZAPOSLANA V KULTURI, KIPARICA IN PEDAGOGINJA	Stranska vas	51a	1356	Dobrova
	90.040	obratovanje objektov za kulturne prireditve	Izvajanje kulturnih prireditev, Matic Kozina, s.p.	Dolenja vas pri Polhovem Gradcu	53a	1356	Dobrova
založništvo	18.110	tiskanje časopisov	/	/	/	/	/
	18.130	priprava za tisk in objavo	EMSI grafično oblikovanje in storitve Majda Širok s.p.	Dolenja vas pri Polhovem Gradcu	2	1356	Dobrova
	58.110	izdajanje knjig	/	/	/	/	/
	58.130	izdajanje časopisov	/	/	/	/	/
	58.140	izdajanje revij in druge periodike	MEDIADE, inovativno založništvo, d.o.o.	Dobrova	10	1356	Dobrova
	58.190	drugo založništvo	/	/	/	/	/
programska oprema in elektronsko založništvo	63.910	dejavnost tiskovnih agencij	/	/	/	/	/
	18.200	razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	/	/	/	/	/
računalniške igre	58.290	drugo izdajanje programja	/	/	/	/	/
	58.210	izdajanje računalniških iger	/	/	/	/	/
televizija in radio	60.100	radijska dejavnost	/	/	/	/	/
	60.200	televizijska dejavnost	/	/	/	/	/

Priloga 4: Seznam registriranih poslovnih subjektov v ustvarjalnih dejavnostih v Občini Trzin (PRS 2013).

skupina dejavnosti	šifra dejavnosti (SKD 2008)	opis dejavnosti (SKD 2008)	podjetje	ulica	hišna številka	poštna številka	pošta
oglaševanje	73.110	dejavnost oglaševalskih agencij	SRŠEN IN SRŠEN založništvo, turizem in poslovne storitve d.o.o.	Kidričeva ulica	57	1236	Trzin
			GRAFIČNO OBLIKOVANJE LUKA CIMOLINI s.p.	Kidričeva ulica	71	1236	Trzin
			KREATORIJ, multimedijske storitve, d.o.o.	Špruha	14	1236	Trzin
			PRIMKOL Trzenje medijev in ostale storitve, d.o.o.	Špruha	2	1236	Trzin
			Privoščite, oglaševalsko podjetje d.o.o.	Špruha	31	1236	Trzin
			STUDIOFACE, digitalna oglaševalska agencija d.o.o.	Špruha	19	1236	Trzin
			NA-ME MKTG, svetovanje in storitve, d.o.o.	Špruha	29	1236	Trzin
	73.120	posredovanje oglaševalskega prostora	NOI, nove oglaševalske ideje, d.o.o.	Brodišče	28	1236	Trzin
			CAR AD, oglaševanje na taksijih, Radoš Guzej s.p.	Motnica	1	1236	Trzin
arhitektura	71.111	arhitekturno projektiranje	TIM GRAD družba za inženiring, trgovino in promet z nepremičninami, d.o.o.	Ljubljanska cesta	13g	1236	Trzin
			ARCH IDEA projektiranje in inženiring, d.o.o.	Blatnica	12	1236	Trzin
			FORMALLE projektiranje, inženiring in posredovanje d.o.o.	Blatnica	12	1236	Trzin
			SPORTING INŽENIRING, projektiranje, inženiring, nadzor, gradnje d.o.o.	Za hribom	26	1236	Trzin
			PROSTOR Podjetje za prostorske storitve d.o.o.	Na jasi	6	1236	Trzin
			BIRO RUTAR, ARH. IN GRADBENO PROJEKTIRANJE, GREGOR RUTAR S.P.	Ulica pod gozdom	1	1236	Trzin
			FLORJANC KATJA - ARHITEKTKA	Kidričeva ulica	115	1236	Trzin
			TRIA STUDIO projektiranje oblikovanje d.o.o.	Špruha	19	1236	Trzin
			TMAP, arhitektura in avtomatizacija, d.o.o.	Kidričeva ulica	61	1236	Trzin
			ENAPROTISTO, arhitekturno in svetlobno projektiranje, Marko Živković s.p.	Bergantova ulica	8	1236	Trzin
	71.112	krajinsko arhitekturno, urbanistično in drugo projektiranje	/	/	/	/	/
prodaja umetnin in starin	47.782	trgovina na drobno v specializiranih prodajalnah z umetniškimi izdelki	/	/	/	/	/
oblikovanje	74.100	oblikovanje, aranžerstvo, dekoraterstvo	IN DEKOR - DEKORATERSTVO, OBLIKOVANJE BRANKA URBANIJA S.P.	Blatnica	14	1236	Trzin
			ART 19 d.o.o., umetnost sporazumevanja, galerija in marketing	Kidričeva ulica	118	1236	Trzin
			KONCEPT Podjetje za svetovanje in tržne komunikacije d.o.o.	Motnica	2	1236	Trzin
			Grafično oblikovanje, Jure Verč s.p.	Ulica bratov Kotar	4	1236	Trzin
			WILSONIC DESIGN, industrijsko oblikovanje d.o.o.	Ljubljanska cesta	12	1236	Trzin
			SETZER, grafično oblikovanje in poslovno svetovanje, Danilo Radanović s.p.	Mlakarjeva ulica	7a	1236	Trzin
			GORJUP DESIGN, ŽIGA GORJUP S.P., oblikovanje in konstruiranje	Ljubljanska cesta	12a	1236	Trzin
			Grafično oblikovanje, Nika Vrančič s.p.	Prešernova ulica	42	1236	Trzin
modno oblikovanje	14.110	proizvodnja usnjenih oblačil	/	/	/	/	/
	14.120	proizvodnja delovnih oblačil	/	/	/	/	/
	14.130	proizvodnja drugih vrhnjih oblačil	EUROTEKSTIL Proizvodno in trgovsko podjetje d.o.o.	Hrastovec	30	1236	Trzin
			STILLIN, ženska konfekcija in pletenine, d.o.o.	Špruha	26	1236	Trzin
			UNI&FORMA proizvodnja in trgovina d.o.o.	Ljubljanska cesta	48	1236	Trzin
	14.140	proizvodnja spodnjega perila	/	/	/	/	/
	14.190	proizvodnja drugih oblačil,	/	/	/	/	/

		pokrival ter dodatkov					
	14.200	proizvodnja krznenih izdelkov	/	/	/	/	/
	14.310	proizvodnja nogavic	/	/	/	/	/
	14.390	proizvodnja drugih pletenih in kvačkanih oblačil	/	/	/	/	/
	15.120	proizvodnja potovalne galanterije, sedlarskih in jermenskih izdelkov	/	/	/	/	/
	15.200	proizvodnja obutve	/	/	/	/	/
video, film in fotografija	59.110	produkcija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	STUDIO ARKADENA Filmska produkcija, storitve in trgovina, d.o.o., Trzin	Brodišče	23	1236	Trzin
			SLOVENSKI FILMSKI PRODUCENTI GIZ	Brodišče	23	1236	Trzin
			REŽIJA IN PRODUKCIJA, ANŽE PERŠIN, S.P.	Brodišče	9	1236	Trzin
			PRODUKCIJA BAKSTER, Produkcija vizualnih komunikacij, d.o.o.	Hrastovec	18a	1236	Trzin
			PRODUKCIJA FILMOV, VIDEOFILMOV, TELEVIZIJSKIH ODDAJ, SAMO ŽERDIN S.P.	Pernetova ulica	9	1236	Trzin
	59.120	post produkcijske dejavnosti pri izdelavi filmov, video filmov, televizijskih oddaj	/	/	/	/	/
	59.130	distribucija filmov, video filmov, televizijskih oddaj	Smpake, medijska produkcija, Jure Drašček s.p.	Prešernova ulica	53	1236	Trzin
	59.140	kinematografska dejavnost	/	/	/	/	/
glasba, vizualne in uprizoritvene umetnosti	74.200	fotografska dejavnost	FOTO SULZER, fotografske storitve, d.o.o.	Ljubljanska cesta	13d	1236	Trzin
			FOTO NEMEC ANDREJ NEMEC s.p.	Ljubljanska cesta	35	1236	Trzin
			FOTOGRAFSKA DEJAVNOST MATEVŽ KOSTEROV s.p.	Kidričeva ulica	81	1236	Trzin
	59.200	snemanje in izdajanje zvočnih zapisov in muzikalij	/	/	/	/	/
	90.010	umetniško uprizarjanje	ABSURD TEATER, umetniško uprizarjanje, Andrej Županc s.p.	Jemčeva cesta	30	1236	Trzin
	90.020	spremljajoče dejavnosti za umetniško uprizarjanje	/	/	/	/	/
	90.030	umetniško ustvarjanje	BRUNEC IRENA - KIPARKA IN SLIKARKA	Špruha	28	1236	Trzin
			ŽIVKOVIČ SEDEJ VANJA - SAMOSTOJNA USTVARJALKA NA PODROČJU KULTURE	Bergantova ulica	8	1236	Trzin
			LOVŠIN POLONA - SAMOSTOJNA USTVARJALKA NA PODROČJU KULTURE	Župančičeva ulica	5	1236	Trzin
			KRHIN KRISTINA - ILUSTRATORKA	Ulica pod gozdom	32	1236	Trzin
			PRAVST METKA - SAMOSTOJNA NOVINARKA	Reboljeva ulica	40	1236	Trzin
			OBLAK KATJA - KIPARKA	Mlakarjeva ulica	3b	1236	Trzin
			UMETNIŠKO DRUŠTVO BRONOS	Špruha	28	1236	Trzin
			JELNIKAR ANA - PREVAJALKA NA PODROČJU LEPOSLOVJA IN HUMANISTIKE	Bergantova ulica	3	1236	Trzin
založništvo	90.040	obratovanje objektov za kulturne prireditve	/	/	/	/	/
	18.110	tiskanje časopisov	/	/	/	/	/
	18.130	priprava za tisk in objavo	TEMNENJE STEKEL IN DESIGN SDI MARKO KNAVS S.P.	Lobodova ulica	26	1236	Trzin
			TISKARNA OZIMEK ANTON OZIMEK S.P.	Motnica	2	1236	Trzin
			DGP oblikovanje, grafika, print d.o.o. - v stečaju	Ljubljanska cesta	12c	1236	Trzin
			ALIAS, GRAFIČNO OBLIKOVANJE, MATEJ BUTALA s.p.	Špruha	14	1236	Trzin

			STUDIO MA3CA, grafično oblikovanje d.o.o.	Motnica	2	1236	Trzin
	58.110	izdajanje knjig	/	/	/	/	/
	58.130	izdajanje časopisov	/	/	/	/	/
	58.140	izdajanje revij in druge periodike	/	/	/	/	/
	58.190	drugo založništvo	ALETHEIA, zavod za preučevanje medijev, raziskave in založništvo	Ulica bratov Kotar	12	1236	Trzin
	63.910	dejavnost tiskovnih agencij	/	/	/	/	/
programska oprema in elektronsko založništvo	18.200	razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa	/	/	/	/	/
	58.290	drugo izdajanje programja	3K IT informacijske rešitve d.o.o.	Gmajna	16	1236	Trzin
računalniške igre	58.210	izdajanje računalniških iger	/	/	/	/	/
televizija in radio	60.100	radijska dejavnost	/	/	/	/	/
	60.200	televizijska dejavnost	/	/	/	/	/

Priloga 5: Dejavniki in razlogi prebivanja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 na posameznih območjih (Kozina 2013b).

dejavnik prebivanja v naselju	razlog prebivanja v naselju	Ljubljanska urbana regija			Občina Ljubljana			predmestje ali obrobje velikega mesta		
		N	%	LK	N	%	LK	N	%	LK
dostopnost do prostora aktivnosti	bližina narave	626	37,6	0,95	273	27,6	0,70	306	41,0	1,04
dostopnost do delovnih mest	služba	387	23,2	1,12	327	33,1	1,60	134	18,0	0,87
kakovost bivalnega okolja	čistost in urejenost okolja (kakovost zraka in pitne vode, urejenost okolice, hrup ...)	341	20,5	0,86	156	15,8	0,66	165	22,1	0,93
identiteta	v tem naselju prebiva moja družina	310	18,6	0,79	167	16,9	0,72	128	17,2	0,73
kakovost bivalnega okolja	varnost otrok	305	18,3	0,79	147	14,9	0,64	151	20,2	0,88
kakovost bivalnega okolja	razpoložljivost zasebnih odprtih prostorov (vrt, sadovnjak, atrij ...)	293	17,6	0,87	110	11,1	0,55	168	22,5	1,12
kakovost bivalnega okolja	osebna varnost	215	12,9	0,82	118	11,9	0,76	123	16,5	1,05
dostopnost do storitev	dostopnost do zdravstva in izobraževanja	208	12,5	1,34	164	16,6	1,78	87	11,7	1,25
identiteta	dedovanje stanovanjske nepremičnine	174	10,4	0,97	107	10,8	1,00	85	11,4	1,05
kakovost bivalnega okolja	kakovost stanovanjske nepremičnine	163	9,8	1,11	105	10,6	1,21	89	11,9	1,35
prometna dostopnost	bližina glavnih cest/avtocest	146	8,8	1,39	64	6,5	1,03	71	9,5	1,51
infrastruktura opremljenost	opremljenost stanovanja z napeljavami (centralno ogrevanje, elektrika, kanalizacija, vodovod)	133	8,0	1,13	103	10,4	1,47	73	9,8	1,38
dostopnost stanovanjskih nepremičnin	cena stanovanjske nepremičnine	133	8,0	1,14	56	5,7	0,81	68	9,1	1,30
dostopnost do prostora aktivnosti	možnost rekreacije	124	7,4	1,04	78	7,9	1,10	65	8,7	1,22
identiteta	v tem naselju/regiji sem se rodil	119	7,1	0,75	63	6,4	0,67	45	6,0	0,63
identiteta	bližina prijateljev	118	7,1	0,90	78	7,9	1,00	45	6,0	0,76
dostopnost do storitev	dostopnost do oskrbnih storitev (trgovine, gostišča, frizerstvo, avtomobil ...)	103	6,2	1,25	74	7,5	1,52	50	6,7	1,36
prometna dostopnost	bližina in pogostost javnega prometa	100	6,0	2,13	72	7,3	2,58	47	6,3	2,23
življenjski stroški	stanovanjski stroški	88	5,3	0,70	41	4,1	0,55	59	7,9	1,05
dostopnost stanovanjskih nepremičnin	možnost nakupa ali najema stanovanjske nepremičnine	83	5,0	1,02	47	4,8	0,97	40	5,4	1,10
dostopnost do prostora aktivnosti	možnost kulturnega udejstvovanja	80	4,8	1,73	74	7,5	2,70	14	1,9	0,68
kakovost delovnega okolja	kakovostne delovne razmere	72	4,3	1,30	67	6,8	2,04	20	2,7	0,81
velikost aglomeracije	velikost naselja	62	3,7	1,06	37	3,7	1,06	17	2,3	0,65
dostopnost do prostora aktivnosti	raznolikost prostora aktivnosti in zabavnih aktivnosti	62	3,7	1,85	56	5,7	2,82	12	1,6	0,80
prometna dostopnost	bližina večjih naselij	58	3,5	1,31	14	1,4	0,53	33	4,4	1,67
infrastruktura opremljenost	dostopnost do širokopasovne internetne povezave	57	3,4	1,27	36	3,6	1,35	25	3,4	1,24
kakovost šolstva	prisotnost dobrih šol/fakultet	50	3,0	1,96	41	4,1	2,70	12	1,6	1,05
višina plače	višja plača	50	3,0	1,81	46	4,7	2,81	11	1,5	0,89
kakovost storitev	prisotnost zahtevnejših oziroma kakovostnejših storitev	48	2,9	2,07	47	4,8	3,42	8	1,1	0,77
strpnost in odprtost	odprtost prebivalcev naselja do drugačnih ljudi (homoseksualci, tujci, ljudje druge vere ...)	44	2,6	1,68	38	3,8	2,44	7	0,9	0,60
življenjski stroški	stroški življenjskih potrebščin (hrana, pijača, obleka, stanovanje, prevoz, storitve ...)	37	2,2	0,54	20	2,0	0,49	25	3,4	0,81
dostopnost do izobraževanja	bližina visokošolskega središča	34	2,0	2,34	27	2,7	3,14	9	1,2	1,39
dostopnost do izobraževanja	bližina srednješolskega središča	25	1,5	1,54	22	2,2	2,28	13	1,7	1,79
kakovost bivalnega okolja	dobro/ugodne podnebne razmere	24	1,4	0,37	3	0,3	0,08	20	2,7	0,70
kakovost bivalnega okolja	raznolikost grajenega okolja (zanimiva arhitektura stavb, spomenikov, ulic, parkov, igrišč ...)	19	1,1	1,45	17	1,7	2,18	3	0,4	0,51
identiteta	občutek pripadnosti lokalni skupnosti	16	1,0	0,49	9	0,9	0,46	10	1,3	0,68
identiteta	v tem naselju/regiji sem študiral	10	0,6	1,61	10	1,0	2,71	3	0,4	1,08
izobrazbena raven	izobrazbena raven prebivalstva	6	0,4	2,48	6	0,6	4,18	0	0,0	0,00

Legenda:

- Vrednosti lokacijskega koeficienta (LK), ki so nižje od državnega povprečja za več kot 25 %.
- Vrednosti lokacijskega koeficienta (LK), ki so višje od državnega povprečja za več kot 25 %.

Priloga 6: Opisna statistika kazalnikov uporabljenih v bivariatni korelacijski analizi na ravni občin v Sloveniji.

	ime kazalnika	opis kazalnika	vir	obdobje	N	minimum	maksimum	aritmetično povprečje	standardni odklon
stanje gospodarske razvitosti	bruto osnova za dohodnino	bruto osnova za dohodnino na prebivalca v €	DURS, SURS, UMAR	2010	210	3629,1	11722,8	7211,1	1276,0
	dodana vrednost na zaposlenega	dodana vrednost na zaposlenega v €	AJPES, UMAR	2010	210	7548,5	74716,7	29014,8	8835,9
	brezposelnost	stopnja registrirane brezposelnosti	ZRSZ	2011	210	4,4	24,4	11,9	3,8
	delovna mesta	število delovnih mest na 1000 prebivalcev	SURS	2011	210	46,4	1424,0	247,6	155,8
	rast podjetij	indeks števila podjetij med letoma 2008 in 2011	SURS	2008– 2011	210	89	150	112,3	7,8
	višina plače	povprečna letna mesečna bruto plača v €	SURS	2011	210	883,7	1886,4	1335,1	139,7
ustvarjalni dejavniki gospodarske razvitosti	ustvarjalni poklici (A + B + C)	delež ustvarjalnih poklicev (A + B + C) med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	210	12,3	62,2	30,6	8,7
	ustvarjalno jedro (A)	delež pripadnikov ustvarjalnega jedra (A) med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	210	1,8	18,7	9,9	3,0
	ustvarjalni profesionalci (B)	delež ustvarjalnih profesionalcev (B) med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	210	8,3	42,5	19,9	5,8
	kulturni ustvarjalci (C)	delež kulturnih ustvarjalcev (C) med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	210	0,0	4,0	0,8	0,5
	ustvarjalne dejavnosti bivanje	delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih po kraju bivanja	SURS	2011	210	0,5	18,0	3,3	2,5
	ustvarjalne dejavnosti delo	delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih po kraju dela	SURS	2011	210	0,0	43,9	2,4	4,9
ostali dejavniki gospodarske razvitosti	kmetijski poklici	delež kmetijskih poklicev med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	210	0,7	37,6	8,6	6,6
	proizvodni poklici	delež proizvodnih poklicev med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	210	4,4	32,7	15,2	5,3
	storitveni poklici	delež storitvenih poklicev med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	210	29,8	55,0	44,0	4,3
	velikost prebivalstva	število prebivalcev	SURS	2011	210	316	280140	9762,8	21861,0
	gostota poselitve	število prebivalcev na km ²	SURS	2011	210	5,0	1018,5	112,8	123,2
	rast prebivalstva	indeks gibanja števila prebivalcev med letoma 2000 in 2011	SURS	2000– 2011	210	81	176	102,9	10,6
	izobrazbena raven	delež delovno aktivnega prebivalstva (brez kmetov) po kraju bivanja s terciarno izobrazbo	SURS	2011	210	7,6	38,4	20,5	5,5
	naložbe	bruto investicije v nova osnovna sredstva za obdobje 2006-2010 (v 1000 €) na 1000 prebivalcev leta 2010	SURS, GIAM	2006– 2010	210	0,0	45632,9	7347,1	7623,3
	dostopnost do interneta	število internetnih priključkov s širokopasovno povezavo na 1000 gospodinjstev	APEK	2010	210	78,7	885,3	485,4	117,0
	prometna dostopnost do regionalnih središč	povprečni potovalni čas z osebnim avtomobilom do najhitreje dostopnega regionalnega središča	GIAM	2005	210	0,6	96,0	21,9	12,6
	prometna dostopnost do glavnih prometnih osi	povprečni potovalni čas z osebnim avtomobilom do najhitreje dostopnega priključka na avtocesto ali hitro cesto	GIAM	2005	210	2,5	88,1	19,3	14,8
	prometna dostopnost do javnega prometa	delež prebivalcev, ki živijo znotraj radija 500 m od postajališča javnega potniškega prometa	GIAM	2006	210	0,0	94,6	39,2	23,8
	kazalnik odprtosti	delež delovno aktivnega prebivalstva s tujim državljanstvom po kraju dela	SURS	2011	210	0,0	32,4	5,1	4,1

Priloga 7: Opisna statistika kazalnikov uporabljenih v bivariatni korelacijski analizi na ravni občin v Ljubljanski urbani regiji.

	ime kazalnika	opis kazalnika	vir	obdobje	N	minimum	maksimum	aritmetično povprečje	standardni odklon
stanje gospodarske razvitosti	bruto osnova za dohodnino	bruto osnova za dohodnino na prebivalca v €	DURS, SURS, UMAR	2010	26	7462,1	11722,8	8995,8	932,9
	dodana vrednost na zaposlenega	dodana vrednost na zaposlenega v €	AJPES, UMAR	2010	26	19606,3	48494,7	32531,1	6407,2
	brezposelnost	stopnja registrirane brezposelnosti	ZRSZ	2011	26	5,8	12,2	8,2	1,6
	delovna mesta	število delovnih mest na 1000 prebivalcev	SURS	2011	26	129,5	1424,0	294,0	256,5
	rast delovnih mest	indeks števila delovnih mest med letoma 2007 in 2011	SURS			77	130	103,6	13,3
	rast podjetij	indeks števila podjetij med letoma 2008 in 2011	SURS	2008– 2011	26	106	122	113,7	4,8
	višina plače	povprečna letna mesečna bruto plača v €	SURS	2011	26	1145,5	1791,5	1404,0	148,8
ustvarjalni dejavniki gospodarske razvitosti	ustvarjalni poklici (A + B + C)	delež ustvarjalnih poklicev (A + B + C) med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	26	30,1	62,2	42,0	8,0
	ustvarjalno jedro (A)	delež pripadnikov ustvarjalnega jedra (A) med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	26	8,4	18,7	12,6	2,6
	ustvarjalni profesionalci (B)	delež ustvarjalnih profesionalcev (B) med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	26	20,8	42,5	28,1	5,3
	kulturni ustvarjalci (C)	delež kulturnih ustvarjalcev (C) med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	26	,4	2,9	1,2	0,6
	ustvarjalne dejavnosti bivanje	delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih po kraju bivanja	SURS	2011	26	1,5	6,2	3,3	1,0
	ustvarjalne dejavnosti delo	delež zaposlenih v ustvarjalnih dejavnostih po kraju dela	SURS	2011	26	,4	4,9	2,2	1,0
ostali dejavniki gospodarske razvitosti	kmetijski poklici	delež kmetijskih poklicev med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	26	,7	9,2	4,3	2,6
	proizvodni poklici	delež proizvodnih poklicev med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	26	5,9	15,1	10,4	2,5
	storitveni poklici	delež storitvenih poklicev med delovno aktivnim prebivalstvom po kraju bivanja	SURS	2011	26	29,8	47,7	41,8	4,3
	velikost prebivalstva	število prebivalcev	SURS	2011	26	2872	280140	20861,0	53466,0
	gostota poselitve	število prebivalcev na km ²	SURS	2011	26	37,6	1018,5	185,3	205,0
	rast prebivalstva	indeks gibanja števila prebivalcev med letoma 2000 in 2011	SURS	2000– 2011	26	105	142	117,6	8,8
	izobrazbena raven	delež delovno aktivnega prebivalstva (brez kmetov) po kraju bivanja s terciarno izobrazbo	SURS	2011	26	17,6	38,4	26,4	5,3
	naložbe	bruto investicije v nova osnovna sredstva za obdobje 2006-2010 (v 1000 €) na 1000 prebivalcev leta 2010	SURS, GIAM	2006– 2010	26	1146,4	31607,5	6997,3	7074,9
	dostopnost do interneta	število internetnih priključkov s širokopasovno povezavo na 1000 gospodinjstev	APEK	2010	26	292,0	885,3	581,4	112,9
	prometna dostopnost do regionalnih središč	povprečni potovalni čas z osebnim avtomobilom do najhitreje dostopnega regionalnega središča	GIAM	2005	26	,6	35,1	22,6	6,9
	prometna dostopnost do glavnih prometnih osi	povprečni potovalni čas z osebnim avtomobilom do najhitreje dostopnega priključka na avtocesto ali hitro cesto	GIAM	2005	26	3,0	21,4	8,7	5,1
	prometna dostopnost do javnega prometa	delež prebivalcev, ki živijo znotraj radija 500 m od postajališča javnega potniškega prometa	GIAM	2006	26	30,4	91,0	53,2	17,4
	kazalnik odprtosti	delež delovno aktivnega prebivalstva s tujim državljanstvom po kraju dela	SURS	2011	26	3,2	32,4	8,3	5,8